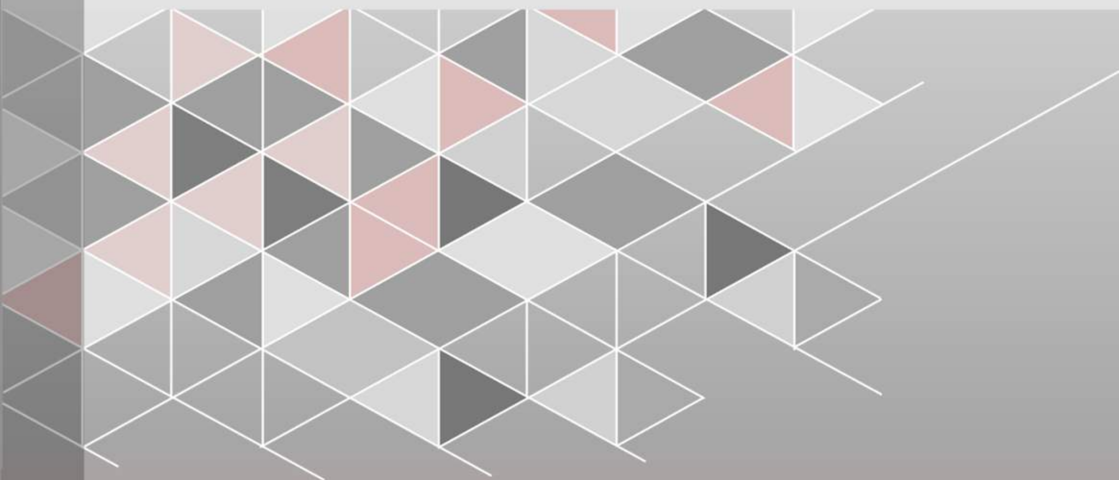
Dezvoltare teritorială.
Cercetări în Geografie

1

Oana-Ramona Ilovan

Discursul oficial despre identitatea teritorială a României în prezent

Presa Universitară Clujeană

OANA-RAMONA ILOVAN

DISCURSUL OFICIAL DESPRE IDENTITATEA TERITORIALĂ A ROMÂNIEI ÎN PREZENT

Colecţia *Dezvoltare teritorială. Cercetări în Geografie*

este coordonată de conf. univ. dr. Oana-Ramona Ilovan

*

Colecţia apare sub egida

Centrului de Cercetare pentru Identităţi Teritoriale şi Dezvoltare,

Facultatea de Geografie, Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca

Referenţi ştiinţifici:

Prof. univ. dr. Sorin Mitu

Conf. univ. dr. Andreea-Loreta Cercleux

Cercetător ştiinţific II dr. Florentina-Cristina Merciu

ISBN 978-606-37-0923-4

©2020 Oana-Ramona Ilovan. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parţială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autoarei, este interzisă şi se pedepseşte conform legii.

Design copertă: Dr. Maroşi Zoltan.

Universitatea Babeş-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruţa Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro

OANA-RAMONA ILOVAN

DISCURSUL OFICIAL DESPRE IDENTITATEA TERITORIALĂ A ROMÂNIEI ÎN PREZENT

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2020

CUPRINS

Cuvânt înainte

Cartea abordează construirea identităţii teritoriale a României utilizând analiza discursului autorităţilor politice, pe care l-am numit discurs oficial. Pentru aceasta, studiul de caz selectat a fost contextualizat prin discursul oficial care relevează construirea identităţii teritoriale a Uniunii Europene. Acest demers de cercetare a fost facilitat de consultarea unei bibliografii extinse şi variate aparţinând Geografiei, Istoriei, Antropologiei, Lingvisticii etc., dar şi de factură interdisciplinară.

De asemenea, scrierea acestei cărţi este rezultatul studiilor pe care le-am urmat la *Masteratul de Socio-antropologie Istorică*, al Facultăţii de Istorie şi Filosofie din Universitatea Babeş-Bolyai. Domnul prof. univ. dr. Sorin Mitu a fost îndrumătorul lucrării mele de disertaţie – cartea de faţă. Îi mulţumesc pentru consilierea ştiinţifică şi îi sunt recunoscătoare pentru discuţiile constructive pe care le-am avut pe tema disertaţiei, precum şi pentru resursele bibliografice recomandate.

Pe parcursul ultimilor ani, am discutat conceptele teoretice abordate în această carte cu studenţii mei de la nivel licenţă şi masterat, mulţi dintre ei realizând mici proiecte de cercetare privind rolul identităţii teritoriale şi al capitalului social în dezvoltarea teritorială. Acest travaliu didactic a creat, an de an, comunităţi de învăţare, unii studenţi fiind foarte motivaţi şi implicaţi. De aceea, le mulţumesc tuturor, însă în special masterandelor Iulia Doroftei şi Georgiana Pristaviţă, de la *Masteratul de Planificare şi Dezvoltare Regională*, al Facultăţii de Geografie, care m-au ajutat la colectarea materialului cercetării pentru studiile de caz.

Prin urmare, această carte este utilă şi ca suport pentru cel puţin câteva teme ale cursurilor pe care le susţin în cadrul Facultăţii de Geografie a Universităţii Babeş-Bolyai: *Geografie Regională*

Generală şi *Regiune şi regionalizare*. La aceste cursuri, sunt abordate următoarele teme: identitate teritorială, capital social şi utilitatea metodelor calitative de cercetare (în acest caz, a analizei de discurs).

În concluzie, cartea este produsul unei cercetări interdisciplinare, pe o temă actuală – cea a identităţii teritoriale. Aceasta se constituie într-un studiu original despre construirea discursivă a identităţii teritoriale a României, în context naţional şi european. Sperăm să se dovedească utilă pentru cei interesaţi de cercetarea resurselor tangibile şi intangibile care formează identitatea teritorială.

În plus, această carte reprezintă primul volum al unei colecţii pe care o lansez la Presa Universitară Clujeană – *Dezvoltare teritorială. Cercetări în Geografie* – şi pe care o publicăm sub egida Centrului de Cercetare pentru Identităţi Teritoriale şi Dezvoltare, al Universităţii Babeş-Bolyai.

Cluj-Napoca,
1 octombrie 2020

Conf. univ. dr. Oana-Ramona ILOVAN

Facultatea de Geografie
Centrul de Cercetare pentru Identităţi Teritoriale şi Dezvoltare
Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca

1. Introducere

Partea introductivă cuprinde o prezentare succintă a următoarelor subpuncte: motivația alegerii temei, problema identificată, principala întrebare de cercetare și obiectivele cercetării.

1.1. Motivația alegerii temei

Identitatea este un concept abordat de diverse științe, interesul meu pentru acest subiect formându-se în cadrul Geografiei Culturale (cf. Martin, 2005) și a Geografiei Regionale, prin cercetările proprii (Ilovan, 2009, 2016a, 2016b), la care se adaugă temele abordate în timpul cursurilor și seminariilor Masteratului de Socio-Antropologie Istorică, de la Facultatea de Istorie şi Filosofie a Universităţii Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca.

1.2. Problema identificată

Problema identificată este aceea că, în prezent, atât în societatea românească, cât și pe plan mondial, ne confruntăm cu *o criză identitară profundă*. Cauzele pot fi diverse, însă o atenție deosebită a fost dată procesului de globalizare economică și culturală, ca factor ce are efecte destabilizatoare și conferă oportunități, în același timp.

Globalizarea a favorizat apariția unor mișcări regionaliste, în încercarea oamenilor de a-și păstra specificul. Este posibil ca identitățile regionale, mai mult decât cele naționale (valoarea

acestora fiind relativizată în ultima perioadă), să confere stabilitatea identitară de care oamenii au nevoie într-o lume tot mai mobilă și interconectată? Sunt identitățile teritoriale definite prin statul-națiune încă un factor mobilizator, din punct de vedere psihologic, dar și în sens mai larg: din punct de vedere al dezvoltării individului și al societății în general? Indiferent de nivelul spațial la care ne raportăm (macro-regional – spațiul Uniunii Europene, național, regional), comunitățile imaginate asigură stabilitate identitară și resursele imateriale necesare dezvoltării?

În această carte, vom discuta identitatea teritorială a României, așa cum a fost construită de clasa politică din România, plecând de la două studii de caz. Primul studiu de caz vizează România – discursul oficial privind identitatea teritorială (luări de poziţie oficiale, apariţii în spaţiul public, naţionalism, populism) sau contextul general. Cel de-al doilea studiu de caz rafinează observațiile făcute în cadrul primului și este revelator luând în considerare funcția celui căruia i-am analizat discursurile și pozițiile oficiale, transmise prin comunicate de presă și interviuri: domnul George Ivașcu, ministru al Culturii și Identității Naționale, între ianuarie și noiembrie 2018.

1.3. Principala întrebare de cercetare

Acest studiu are ca scop să răspundă la următoarea întrebare de cercetare: Care este rolul identității teritoriale din perspectiva discursurilor oficiale în Uniunea Europeană și România?

1.4. Obiectivele cercetării

Obiectivele acestei cărţi sunt următoarele:

- de a clarifica conceptual identitatea teritorială și semnificația acesteia pentru studiul prezent;

- de a identifica și prezenta conexiunea între câteva concepte prezente atât în teoria, cât și în practica dezvoltării societății europene și a celei românești: identitate teritorială, regiune, comunitate imaginată (la nivel european, național, regional) și capital social;

- de a identifica și prezenta rolul identității teritoriale a Uniunii Europene în crearea proiectului european, așa cum a fost reprezentat în discursul oficial (documente ale U.E.) și neoficial (scrieri diverse conectate la discursul oficial) în Uniunea Europeană;

- de a identifica și prezenta rolul identității europene în politicile actuale ale Uniunii Europene, așa cum este reprezentat în discursul oficial (documente și luări de poziție ale unor oameni politici);

- de a identifica și prezenta rolul identității teritoriale a României, așa cum a fost reprezentat în discursul oficial, politic, în România, în perioada 2007-prezent;

- de a identifica și prezenta existența sau absența unei conexiuni între percepția identității teritoriale europene din documentele oficiale ale Uniunii Europene și în discursul neoficial și percepția identității teritoriale românești în discursul oficial din România;

- de a identifica argumentele care susțin rolul crucial pe care îl are identitatea regională pentru dezvoltare.

2. Clarificări conceptuale

Cadrul teoretic al acestei cărţi este creionat de trei concepte majore: identitate teritorială, comunitate imaginată și capital social. În acest context noțional, conceptul de *regiune* aduce un plus explicativ, prin procesul de „instituționalizare” sau de creare a regiunilor. Clarificările conceptuale de mai jos se referă la aceste noțiuni.

2.1. Identitatea teritorială

Istoricii au realizat numeroase cercetări asupra identității regionale, atât din punct de vedere teoretic, cât și prin studii de caz (Gertler, 2008; Mitu, 2000, 2008, 2013, 2016). De asemenea, au arătat corespondența dintre cultură și crearea identității naționale. În privința creării identității naționale române, pentru lucrarea aceasta au fost utile scrierile lui E. Copilaș (2015), Al. Drace-Francis (2006, 2013a) și ale lui S. Mitu (1997, 2001, 2017).

Relevante pentru tema noastră sunt cercetările privind națiunea în general și națiunea română în particular (Nicoară, S. 2002; Pop, 2002; Boia, 2017) și cele asupra identităților regionale din România (de exemplu, pentru Transilvania, Mitu, 2000, 2001, 2013, 2016, 2017; Nicoară, T., 1997).

Cadrul teoretic și metodologic al acestei cărţi a fost gândit luând în considerare istoria modernă a României, istoria mentalităţilor şi imaginarului și studii diverse de antropologie istorică (de exemplu, privind „climatul politic şi climatul mental în societatea românească” - Nicoară, T., 1990), studiile de antropologie culturală, explorând discursul bisericii și cel național (înainte de 1918) (Dăncilă-Ineoan et al., 2019), istoria mentalităţilor colective, imaginarul politic şi social (Nicoară, S. 2009a, 2009b, Nicoară, S., Nicoară, T., 1996;

Nicoară, T., 1997), cercetările de identitate națională și regională și istorie regională și socială (Cârja, 1997; Turcu, 2015), cercetările din istoria modernă a Transilvaniei (Bolovan, 2000; Pop, Bolovan, 2013; Bolovan, I., Bolovan, S.P., 2017), studierea identității în contextul istoriei moderne, istoriei bisericii și a istoriei instituţiilor ecleziastice (Sima, 2004, 2007, 2009, 2013; Bonda et al., 2011; Balog et al., 2012), studiile de istorie politică şi culturală privind identitatea și alteritatea (Dumănescu et al., 2006), și, mai recent, privind elitele și politica în Europa Centrală și de Est în istoria modernă a României (Pál, Popovici, 2014) și studierea modernizării lumii rurale (Bărbulescu, 2005).

Toate aceste cercetări asupra identității, la variate nivele spațiale (local, regional și național), explică mecanismul de formare al identităților de grup și facilitează înțelegerea modului în care identitatea europeană este contextualizată și se suprapune peste identități multiple, adăugând doar un nou strat identitar celor existente deja (Westle, Segatti, 2016).

Tema identității europene a primit foarte multă atenție în ultimele două decenii, fiind cercetată din variate perspective: identitate europeană și cetățenie (La Torre, 1999; Lejeune, 1999; Ivic, 2016), identitatea europeană și politizarea Uniunii Europene (Kaelble, 2009) și experiența politică (Soares, 1999), identitate europeană și probleme de securitate (Moreira, 1999; Poopuu, 2015), identitate europeană din perspectivă istorică și culturală (Schneider, 1999) și antropologică (McDonald, 1999).

Discursul despre identitatea teritorială a fost întotdeauna o parte integrantă a studiilor privind naționalismul (subiect interdisciplinar: Istorie și Geografie Culturală, Geografie Politică) (Johnson, 1995; Agnew, 2004). Naționalismul a fost o temă abordată și în cercetările privind identitățile europene, punându-se în evidență mișcări prin care naționalismul este revitalizat în Uniunea Europeană. Aceste studii au fost realizate din perspectiva discursului istoric (Wodak, Boukala, 2015) și a contradicțiilor privind integrarea în Uniunea Europeană (Williams, 1994).

Discursul despre identitatea teritorială este strâns corelat cu conceptul de *putere* și cel de *loc* (crearea și apropierea locului și rolul pe care îl are puterea în aceste procese) (Anderson, 2010a), precum și cu cel de *etnicitate* (Anderson, 2010b) și de *patrimoniu* (Johnson, 1999; Atkinson, 2005), de *memorie publică* (Johnson, 2004) și de *memorie colectivă* (Eder, Spohn, 2005).

Studii asupra discursului oficial european privind identitatea unională au evidențiat principalele metafore promovate de la începuturile Comunității Europene și până în prezent (Barbé et al., 2015; Kuttor, 2015), foarte frecvent fiind subliniate relațiile dintre discurs și politicile publice promovate și implementate (Dukes, 2008; Venet, Baranes, 2013; Carta, Wodak, 2015).

Teoria și metodologia cercetărilor care explorează legătura dintre discurs și identitate au cunoscut o dezvoltare semnificativă în ultimele decenii (Benwell, Stokoe, 2006; De Fina, 2007), promovându-se studii privind identitatea de grup, reprezentările și auto-reprezentările, narațiunile și diversele tipuri de identitate: identități narative (Benwell, Stokoe, 2006a), identități comercializate (Benwell, Stokoe, 2006c), identități spațiale (Benwell, Stokoe, 2006d) şi identități experimentale (Holmes, 2009).

De asemenea, documente europene și discursuri oficiale ale unor oameni politici au fost preluate într-un număr mare de publicații și analizate din variate perspective (Commission of the European Communities, Directorate-General for Information, Communication and Culture, 1987; Drace-Francis, 2013e, 2013f; European Commission, 2018).

În mod similar, un număr impresionant de lucrări s-au concentrat asupra definițiilor și utilizărilor identității europene (Altes, 1999; Checkel, Katzenstein, 2009a; Katzenstein, Checkel, 2009; De Weck, 1999; Frogner, 1999; Jansen, 1999; Karlsson, 1999; Rüdiger, 1999; Thébault, 1999; Trausch, 1999; Stråth, 2002; Fliegstein, 2009), asupra formării identității europene (Bergbauer, 2018), s-a luat poziție prin texte cu tente naționaliste și relevând fobie faţă de alteritate (Blandiana, 2016), din punct de vedere al psihologiei politice (Bryder,

1999), asupra întrebării ce înseamnă să fii european (Vignon, 1999) și a diferențelor dintre Estul și Vestul european privind acest tip de apartenență (Case, 2009; Mitu, 2017), asupra identității politice (Checkel, Katzenstein, 2009b; Medrano, 2009), asupra rolului migrației și a liberei circulații în formarea Uniunii Europene (Favell, 2009).

În spațiul românesc, trei tipuri de identitate colectivă au fost investigate în cadrul unui proiect intitulat: „Identitate europeană, naţională şi regională – teorie şi practică," care s-a desfășurat în perioada noiembrie 2009–aprilie 2011, prin Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria–România 2007–2013, fiind finanţat de Fondul European de Dezvoltare Regională al Uniunii Europene. Cinci echipe de cercetare ale unor universităţi partenere au investigat interacţiunea celor trei tipuri de identităţi, utilizând o metodologie interdisciplinară (filosofie şi sociologie). Concluziile la care au ajuns pun în evidență mecanismele de formare a identității, plecând de la identitatea personală și apoi arătând relațiile dintre aceasta și cele colective:

> „În epoca modernă, dezbaterile despre identitatea înţeleasă ca identitate de sine se referă mai ales la identitatea umană, personală. Omul îşi constituie identitatea proprie (ego) împreună şi împotriva identităţii celuilalt (alter ego), celorlalţi" (Bujalos, 2011, p. 21).
>
> „În modernitate, întrebarea fundamentală este identitatea eului. Autodefinirea eului se produce în relaţia reciprocă cu societatea, fiind rezultatul socializării individului. Socializarea este transmisă de rolurile sociale, individul internalizând valorile sociale. Individul îşi formează identitatea, mai mult sau mai puţin coerentă, din elemente sociale deseori contradictorii. Conştiinţa identităţii se formează în mod treptat din copilărie şi până la atingerea vârstei maturităţii.
>
> În societăţile tradiţionale, forţa determinatoare a comunităţii este mai puternică, în timp ce în societatea modernă individul are o libertate mai mare în formarea propriei identităţi.
>
> Cu toate acestea, nici în epoca modernă nu omul este cel care îşi creează identitatea. În fiecare societate oamenii se nasc în comunităţi importante, ei se nasc cu identităţi. Identitatea omului

> este constituită de comunitatea şi societatea sa, dar prin intermediul interpretărilor comune, al criticii şi al autocritcii, omul în permanenţă se creează pe sine” (Bujalos, 2011, p. 22).

Se poate concluziona că identitea teritorială este un concept complex, fluid, atât din punct de vedere teoretic, cât și ca abordare metodologică. Aceste caracteristici au facilitat apariția cercetărilor privind identitatea teritorială în variate (și interconectate) domenii ale cunoașterii, precum și corelarea conceptului cu alte noțiuni cu valoare explicativă pentru acesta: loc, putere, cultură, relații sociale etc.

În ciuda diversității abordărilor teritoriale, un numitor comun al acestora, tot mai acceptat în perioda postmodernă în care ne aflăm, este că identitatea este construită, nu dată. Studiul de față pleacă tocmai de la această ipoteză pentru a arăta procesul de construcție continuă a identității teritoriale europene și românești, utilizând analiza de discurs.

2.2. Producerea spațiului: regiunea și comunitățile imaginate

Elementele ce caracterizează o regiune, subliniind specificul acesteia sunt: *peisajul, climatul, limba, originea etnică, istoria comună* (Zoltán, 2011, p. 165). Deci aceasta are elemente tangibile și intangibile, reflectate în identitatea sa (Fig. 1). Regiunea a fost studiată și de istorici (inclusiv prin cercetări asupra formării identităților regionale, cum s-a putut constata la punctul anterior), sociologi, filosofi, lingviști etc.

În *Geografia Umană și Regională*, principalele contribuții privind studiul percepției subiective asupra spațiului și a regiunilor le revin următorilor geografi: P. Vidal de la Blache (1908), Y.-F. Tuan (1974, 1977), E. Relph (1976), A. Buttimer, D. Seamon (1980), P. Claval (fără an), T. Banini (2011, 2013), P. Cocean, L. Filimon (2013),

M. Bakk, J. Benedek (2010), A. Paasi (1986, 1991, 2003, 2009, 2011), G. Raagmaa (2002) și D. Massey (2005).

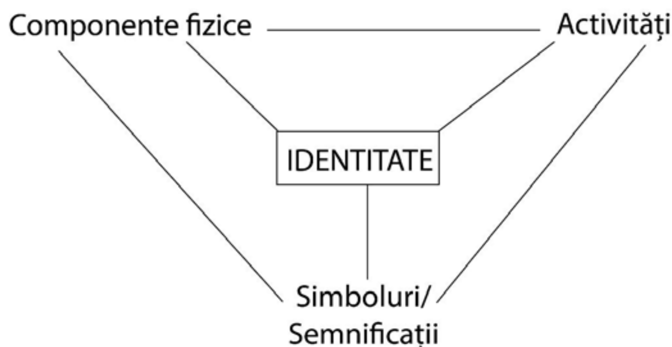

Fig. 1. Identitatea teritorială / a locului și componentele sale: tangibile și intangibile (după Relph, 1976, citat de Taylor, 2008, p. 5)

Definițiile identității teritoriale se referă la diverse componente ce conferă identitate, iar în cercetările de Geografie acestea se corelează cu conceptul de *dezvoltare*: patrimoniu peisagistic, patrimoniu istoric, calitatea vieții, dezvoltare socio-economică, capital uman, activitate productivă tradițională, asociativitate etc. Motivele au fost de natură teoretică și practică:

> „În uzanţa statistică unională (Eurostat), un rol deosebit de important îi revine *regiunii*. Aceasta este definită ca o suprafaţă de pământ cu graniţe trasate într-o manieră mai mult sau mai puţin strictă şi care serveşte adesea ca o unitate administrativă situată imediat sub nivelul statal" (Zoltán, 2011, p. 165).
>
> „Nomenclatorul, bazându-se pe diviziunile instituţionale existente în statele membre, operează cu două tipuri de diviziuni regionale:
>
> - *regiuni normative*: având frecvent rădăcini istorice, reflectă o voinţă politică, cu hotare fixate prin înţelegerea autorităţilor locale

şi fiind considerate a avea populaţia corespunzătoare utilizării optime a resurselor; au o existenţă statutară universal recunoscută; sunt considerate cele mai potrivite unităţi pentru colectarea, procesarea şi diseminarea datelor de către sistemele statistice, dar sunt mai dificil de comparat, datorită marii varietăţii pe care o prezintă;

- *regiuni analitice (funcţionale)*: sunt definite în funcţie de cerinţe analitice particulare, pe baza unor criterii geografice şi/sau economice; aplicarea unor reguli armonizate pentru definirea acestora asigură o bază adecvată pentru comparaţii internaţionale” (Zoltán, 2011, p. 167).

„Regiunea înseamnă autonomie față de autoritatea statală centralizată și un pas important spre divizarea puterii. Înseamnă competență decizională în domenii precum finanțele sau strategia și mai înseamnă posibilități pentru demontarea practicilor care se referă la minorități, ca la grupuri de cetățeni tolerați, de rang inferior” (Zoltán, 2011, p. 174).

Din sfera Geografiei Regionale teoretice, este utilă diferențierea realizată de Anssi Paasi (2003), între *identitatea unei regiuni* și *identitatea regională*. Geograful finlandez face această distincție pentru a răspunde la întrebarea: Ce este identitatea teritorială regională? *Identitatea unei regiuni* se referă la caracteristicile distincte din punct de vedere fizic/natural, cultural și istoric care fac ca o regiune să se diferențieze de o alta, în timp ce *identitatea regională* sau *conștiința regională* se referă la măsura în care locuitorii se identifică cu regiunea ca fiind formată din toate practicile instituționalizate, discursurile și simbolurile (Paasi, 2003).

De asemenea, Paasi identifică patru etape în formarea sau „instituționalizarea” regiunilor. Acestea sunt: *(1) constituirea formei teritoriale, (2) a formei simbolice, (3) a instituțiilor și (4) statuarea acestei regiuni în sistemul regional și în conștiința socială a unei societăți*:

„*Instituționalizarea* este un proces socio-spațial în care o unitate teritorială apare ca parte a structurii spațiale a societății respective, devine statuată și identificată în variate sfere ale

acțiunii sociale și conștiinței, și poate, până la urmă, să dispară sau sa fie dezinstituționalizată pe parcursul transformării regionale. Acest proces este o manifestare a scopurilor stabilite de actori și organizații care pot fi locali sau nu, și a deciziilor acestora" (Paasi, 1991, p. 243).

„Este esențial să problematizăm *producerea și reproducerea spațiului și a reprezentărilor colective:* modul în care aceste procese au loc prin diverse practici instituționalizate, felul în care specificul material și «mental» va fi creat prin aceste practici, cum variatele grupuri sociale apar etc." (Paasi, 1991, p. 244).

Conceptul de *comunitate imaginată*, propus de Benedict Anderson (1983) în legătură cu originea și răspândirea naționalismului, completează revelator procesul de „instituționalizare a regiunii," pentru că descrie convingător mecanismele de constituire a identității colective (atât specificul elementelor tangibile, cât și sentimentul de apartenență la o comunitate). Faptul că majoritatea națiunilor aveau o suprafață atât de mare încât nimeni nu putea să cunoască direct toate locurile pe care le includeau a generat de fapt întrebarea științifică la care Anderson a dorit să răspundă.

Problema pe care acesta a identificat-o a fost una fundamental geografică: cum a fost posibil să fie construită și răspândită reprezentarea națiunii? El a oferit un răspuns care s-a bazat pe trei componente: comunitățile imaginate erau construcții intelectuale care se bazau pe imaginație; aceste reprezentări au fost apoi răspândite în cadrul populației prin educație și propagandă; construirea „comunităților imaginate" s-a bazat, în cele din urmă, pe anumite forme de planificare a peisajului: conducătorii au ridicat monumente și au creat un peisaj simbolic care urma să confere suportul material necesar pentru sentimentul național. Au fost planificate și alte acțiuni (ritualuri, ceremonii) care să țină viu sentimentul național.

Crearea comunităților imaginate, indiferent de nivelul spațial la care apar, derivă dintr-o nevoie – cea de a aparține (Fig. 2), ce

„poate fi considerată cea mai puternică nevoie socială” (Raagmaa, 2002, p. 56).

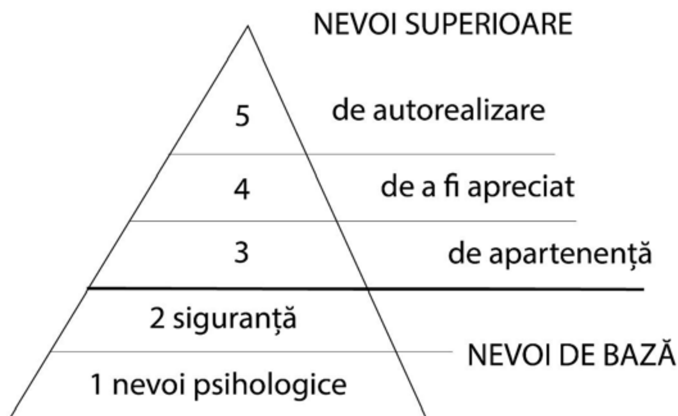

Fig. 2. Piramida nevoilor, conform lui Maslow

(adaptare după Maslow; sursa: Raagmaa, 2002, p. 56)

Comunitățile imaginate sunt parte componentă a identității teritoriale, indiferent de nivelul spațial la care ne raportăm. Elementele intangibile ale identității teritoriale pot fi identificate și studiate prin explicarea proceselor de producere a spațiului (fizic și la nivel psihologic).

2.3. Capitalul social

Conceptul de capital social este util în formularea unui răspuns la întrebarea: Care este rolul identității teritoriale în dezvoltare?

O identitate regională puternică, manifestată prin identificarea locuitorilor cu regiunea respectivă, se corelează cu procesele de networking (crearea de rețele sociale cu diverse scopuri) și cu cel de creare a instituțiilor. Identitatea regională puternică facilitează creșterea capitalului social (networking, valori împărtășite și încredere) și a cooperării. Identitățile ancorate local și regional creează o mai mare motivație pentru muncă, la nivel individual și de comunitate, încurajează/induce învățarea și activitățile civice.

Identitatea teritorială și *capitalul social* sunt concepte care definesc viața socială prin crearea de rețele între indivizi și instituții/organizații, prin aderarea la anumite norme și prin încredere reciprocă (Fig. 3), iar acestea facilitează participarea la viața unei societăți. Indivizii aleg să acționeze împreună într-un mod mai eficient atunci când urmăresc atingerea unor obiective comune (Putnam, 1993). Termenul de *capital social* se referă, deci, la normele și relațiile sociale incluse în structurile sociale ale societății și care permit coordonarea acțiunilor cu un scop comun.

Se diferențiază între trei tipuri de capital social (Fig. 4): capital social de tip bonding, bridging și linking. *Bonding social capital* se referă la relațiile apropiate între membrii unei societăți, la cei care îi ajută pe oameni să își rezolve problemele cotidiene (membrii familiei, prietenii, vecinii). Acest tip de ajutor și colaborare se realizează într-un cadru informal.

Bridging social capital se referă la relațiile mai îndepărtate, civice, între membrii unei societăți, caracteristice interacțiunii cu oameni din medii diferite și care posedă variate tipuri de rețele. *Linking social capital* se referă la relațiile dintre instituții și care sunt promotoare ale schimbărilor societale pe scară largă. Mediul în care se desfășoară este cel instituțional, formalizat.

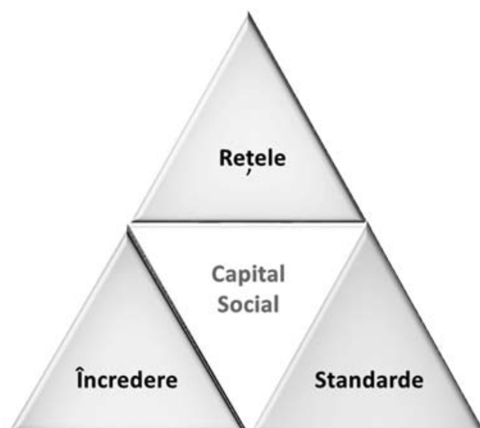

Fig. 3. Capitalul social. Componente

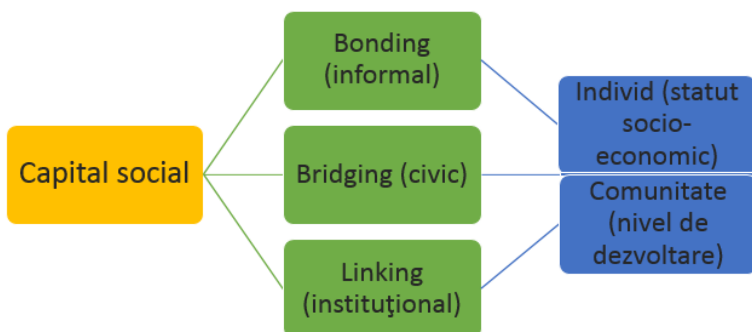

Fig. 4. Capitalul social. Tipologie

Identitatea colectivă și capitalul social se potențează reciproc, fiind factori semnificativi din punct de vedere economic, social și al coeziunii teritoriale și resurse intangibile de o importanță crucială pentru dezvoltarea indivizilor și a teritoriului.

3. Metodologie

În această parte, am detaliat metodele privind colectarea datelor și analiza și interpretarea lor. În primul rând însă, am realizat o documentare bibliografică privind tema acestei lucrări (așa cum am precizat în capitolele anterioare), iar la partea de metodologie, o atenție mare a fost acordată analizei de discurs ca metodă de analiză a datelor (Glynos et al., 2009).

Analiza de discurs a fost realizată pe diverse tipuri de texte în care a fost discutat conceptul de *identitate teritorială europeană și românească*. Am păstrat limba originală în care au fost scrise textele respective (română și engleză) sau engleza.

3.1. Colectarea datelor

Colectarea datelor[1] a constat în preluarea din mediul online a comunicatelor de presă, a interviurilor și articolelor de ziar în care domnul George Ivașcu, având funcția de ministru al Culturii și Identității Naționale, este furnizorul informațiilor. Având funcția repectivă, temele predilecte la care face referire sunt cultura română și identitatea.

Având în vedere că scopul cercetării noastre a fost realizarea unui *studiu exploratoriu* prin care să „portretizăm" discursul oficial European și cel românesc privind conceptul de *identitate teritorială*, am demarat această cercetare prin accesarea website-urilor principalelor instituții, și anume: Comisia Europeană și Ministerul

[1] Pentru această fază de documentare, am primit ajutorul masterandelor mele Iulia Doroftei şi Georgiana Pristaviţă, cărora le mulţumesc. Iulia este şi autoarea figurilor 5 şi 6.

Dezvoltării Regionale și al Administrației Publice și Ministerul Culturii (numele sunt cele din momentul când am început cercetarea, 2016).

Pentru website-ul european, am urmărit atingerea a două obiective în momentul colectării datelor, acestea fiind o documentare în ordinea cronologică a documentelor și completă/exhaustivă. Am dorit să vedem când apare conceptul de *identitate* și cu ce teme majore este corelat (teoretice sau practice – politici europene), luând în considerare documentele principale sau programatice ale Uniunii Europene, de la formarea sa și până în prezent. Procesul de colectare a datelor de pe acest website este descris în Figura 5. O abordare similară am realizat pentru website-urile celor două ministere din România, așa cum am reprezentat în Figura 6. Doar *Strategia de Dezvoltare Teritorială a României* (Ministerul Dezvoltării Regionale și al Administrației Publice, 2015) a fost un document relevant pentru căutarea noastră online.

Colectarea datelor a fost realizată cu dificultate prin accesarea acestor website-uri, motivele fiind diferite pentru site-ul european și cele din România. Pentru cel european, complexitatea organizării site-ului ne-a creat dificultăți în găsirea documentelor relevante. Google search ne-a condus accesul la documente utile care altfel nu ar fi fost identificate. Site-urile celor două instituții din România au fost caracterizate de absența informației relevante pentru tema noastră și acces slab la documente.

O altă diferență între instituția europeană și cele românești a fost identificată atunci când am analizat modul de abordare și de definire al identității teritoriale: Uniunea Europeană este foarte interesată în definirea identității în general, precum și a relației dintre identitate și unități teritoriale la scări diverse – regională, națională, europeană. Identitatea teritorială este asociată cu patrimoniu cultural, natural, social și bunuri economice, pe când, în documentele din România, conceptul de identitate teritorială este ambiguu, putând fi identificat doar prin elementele asociate conceptului, iar menționarea acestora este scăzută numeric.

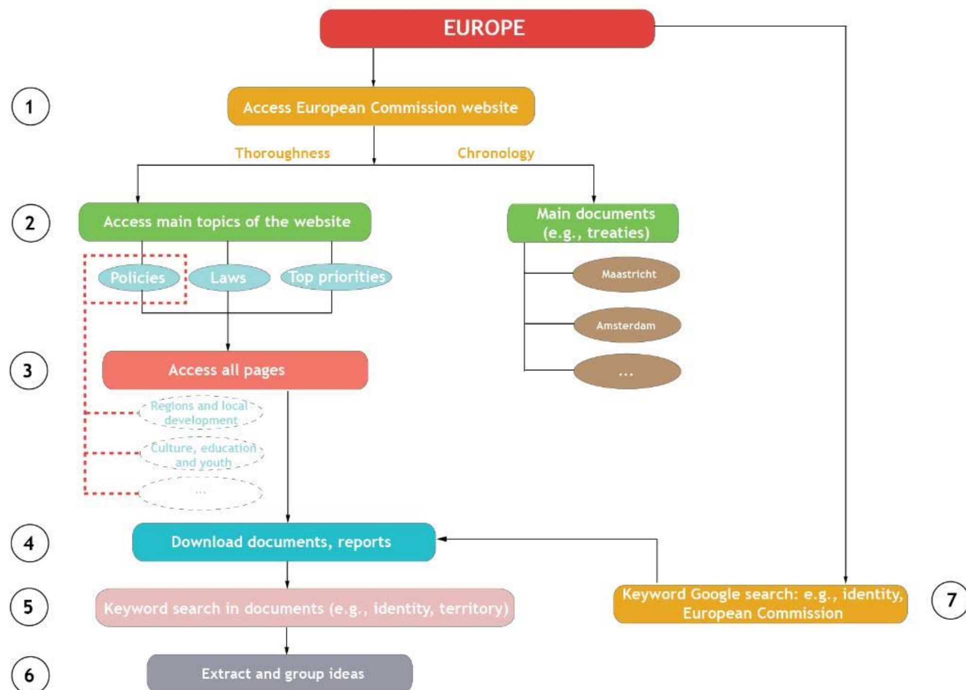

Fig. 5. Colectarea datelor privind identitatea teritorială

pe website-ul Comisiei Europene (2016) (reprezentare grafică realizată de Iulia Doroftei)

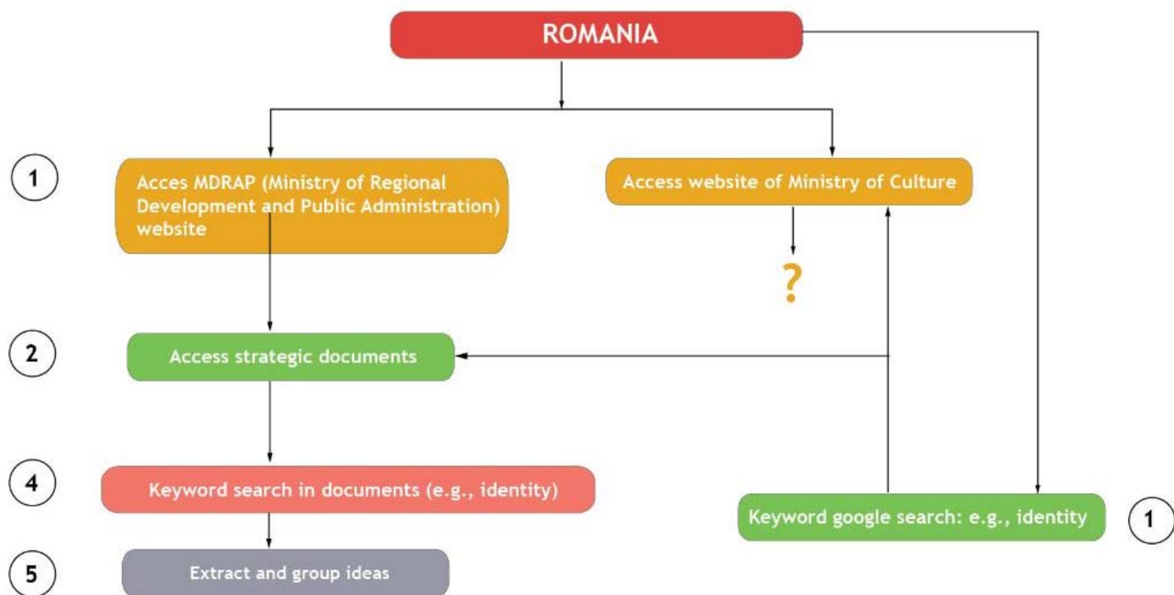

Fig. 6. Colectarea datelor privind identitatea teritorială pe website-urile celor două ministere din România (2016) (reprezentare grafică realizată de Iulia Doroftei)

Și în documentele din România se face legatura dintre identitate și diversitate culturală, tradiții și patrimoniu.

Privind frecvența conceptului, în documentele din România, există mențiuni explicite ale *identității teritoriale (ce trebuie protejată)* în *Strategia de dezvoltare teritorială a României* (MDRAP, 2015), precum și mențiuni implicite privind identitatea culturală. Documentele europene unde astfel de menționări apar sunt în număr considerabil mai mare: *Agenda Teritorială 2020* (Ministers Responsible for Spatial Planning and Territorial Development, 2011), precum și în studii, majoritatea despre *construirea identității*. Frecvența conceptului crește după 2007, când se pune problema reformării *Politicii de Coeziune a Uniunii Europene* (European Commission, 2014) și în special după publicarea *Raportului Barca* (Barca, 2009), unde este adusă în atenție *abordarea bazată pe specificul locului/ the "place-based approach."* Aici, *locul* este definit ca fiind un:

> „social concept, a contiguous/continuous area within whose boundaries a set of conditions conducive to development apply more than they do across boundaries (i.e. relative to other places): natural and cultural circumstances and the preferences of people are more homogeneous or complementary, the knowledge of people is more synergetic, and positive externalities and formal and informal institutions are more likely to arise" (Barca, 2009, p. 30).

Prin această definiție, este clar subliniată importanța pe care o are identitatea teritorială.

Luând în considerare concluziile noastre privind procesul de colectare a informațiilor, descris mai sus, am decis să ne focalizăm atenția nu doar pe documentele oficiale, programatice, identificate pe cele trei site-uri, ci să preluăm informații și din diverse tipuri de discursuri și luări de poziție ale unor politicieni europeni, români și formatori de opinie (în principal, oameni de cultură), din surse diverse, majoritatea accesibile online.

3.2. Analiza și interpretarea datelor. Analiza de discurs

Acesta este un studiu exploratoriu, utilizând metoda calitativă a analizei de discurs, de analiză hermeneutică. Ca exemple empirice, am utilizat discursuri ale unor oameni politici români. Vom exemplifica prin două studii de caz: discursurile și luările de poziție ale oamenilor politici români (din 2007 și până în prezent) și ale ministrului român al Culturii și Identității Naționale: domnul George Ivașcu.

Analiza de discurs este o temă abordată frecvent în științele sociale (în cadrul Geografiei, în special în Geografia Umană și cea Regională) (Ilovan, Mihalca, 2014; Popa, Dulamă, 2017) și în cele umaniste (Mădroane, 2014) (în special în lingvistică). Analiza de discurs a fost definită ca studiul modului în care sunt constituite cunoașterea, relațiile de putere, subiectivitățile și identitățile (Mattissek, 2018).

De asemenea, analiza de discurs subliniază subiectivitatea relațiilor sociale, fiindcă reprezentările simbolice, lingvistice, sunt cele care influențează raportarea la adevăr sau fals a oamenilor, pentru că aceste reprezentări le influențează valorile, normele și înțelegerea lumii în care aceștia trăiesc (Mattissek, 2018). Conform acestei poziționări privind veridicitatea relațiilor sociale, acestea sunt considerate instabile sau dependente de contextul istoric și geografic în care înțelesurile sunt produse, de caracteristicile și de interesele celui care produce discursul. De aceea, este logică acțiunea de a realiza analiză de discurs pentru a identifica mecanismele prin care diverse concepte majore (precum *statul-națiune* și *identitatea teritorială*), care ne influențează viața cotidiană și istoria, sunt construite.

Analiza de discurs este studiată din două perspective: ca teorie despre discurs și ca metodă utilizată în analiza empirică a discursurilor (Cook, 2008; Gee, 2014; Jorgensen, Phillips, 2002; Potter, 2008). Focalizarea pe o perspectivă sau alta depinde de diversele școli de gândire, în diverse științe. Similar, în Geografia

Umană, școala anglofonă se centrează pe teoriile despre analiza de discurs, iar cea germană și franceză pe metodă. Aceste școli de gândire, indiferent de orientarea lor, au fost influențate de opera lui Michel Foucault (Foucault, 1970, 1972; Mattissek, 2010, p. 325).

Analiza de discurs, ca metodă, perspectivă pe care o vom lua în considerare în această cercetare, ne va facilita înțelegerea modului în care este produsă cunoașterea, prin discursuri oficiale (ale oamenilor de stat români) din prezent, pe tema identității teritoriale a României.

Analiza de discurs a devenit o temă interesantă și actuală de cercetare începând cu anii 1980, mai ales în spațiul anglofon, cu o dezvoltare puternică după 1990, în spațiul german. În România, acestă tematică interdisciplinară, a analizei de discurs, este incipientă (Ilovan, Mihalca, 2014; Mădroane, 2014; Popa, Dulamă, 2017).

Constructivismul și poststructuralismul, ca abordări teoretice, au influențat științele sociale, prin intermediul celor umaniste, în anii 1980 și 1990 (Mattissek & Glasze, 2014, p. 3). În Geografie, „the cultural turn" a dus la revitalizarea Geografiei Culturale și la apariția Noii Geografii Culturale și a Geografiei Politice. Această situație este valabilă și pentru România, ca urmare a schimbării sistemului politic după 1990, însă cu o întârziere față de Marea Britanie (anii 1980), Germania și Franța (anii 1990). Această redeschidere în România a unor discuții pe teme ca politica, activismul politic, puterea și identitatea și relația dintre putere și cunoaștere, permite preluarea și încorporarea rezultatelor cercetării de pe plan internațional.

Poststructuralismul (apărut după teoriile lui M. Foucault) susține că „atât actorii individuali (cu percepțiile lor despre lume și cu intențiile lor de a o influența), cât și structurile sociale, sunt efecte ale unor operații discursive" (Mattissek & Glasze, 2014, p. 6). De aceea, analiza de discurs este o temă interdisciplinară, favorizând schimbul teoretic și metodologic între Sociologie, Istorie, Geografie (Umană), Antropologie, Psihologie, Științe politice etc. Toate aceste științe au capacitatea de a răspunde, din perspective diferite și/sau complementare, în maniere diferite, la întrebările de natură metodologică privind studiul/cercetarea unor teme comune. Printre

acestea se află *identitatea*, focalizarea fiind pe legătura acesteia cu *discursul*, *puterea* și *spațiul*.

Principala întrebare de cercetare în contextul analizei de discurs se referă la „rolul pe care îl are limbajul în constituirea realităților sociale, a identităților și a relațiilor de putere” (Mattissek & Glasze, 2014, p. 7). Care sunt instrumentele prin care poate fi analizat discursul scris și cel oral? Și plecând de aici este urmărită contextualizarea rezultatelor pentru a înțelege procesele istorice și cele care au loc pe spații extinse.

Colectarea și interpretarea informațiilor din discursurile scrise și orale trebuie să fie compatibile cu teoriile despre analiza de discurs (Mattissek & Glasze, 2014, p. 8). Teoriile despre discurs problematizează tema construirii identităților și a reprezentării acestora prin discurs. Ca urmare, se pune întrebarea cum este operaționalizată analiza de discurs.

Aceasta se poate realiza prin metode lingvistice (statistice și cantitative, focalizate asupra formei discursurilor) sau prin metode calitative (ce iau în considerare înțelesurile și interpretarea discursurilor, metode caracterizate de un stil literar al scriiturii). Metodele mixte sunt percepute ca fiind revelatoare prin eficiență și corectitudinea rezultatelor obținute (Mattissek & Glasze, 2014).

Limbajul are un rol important în constituirea realităților sociale (Mattissek, 2010, p. 316). Limbajul este definit ca „sistem de semne care constituie realitatea și structurile de putere, prin stabilirea de relații între diverși semnificanți” (Mattissek & Glasze, 2014, p. 9). Se subliniază instabilitatea înțelesurilor textelor, acestea neputând fi controlate de indivizi și, în același timp, depinzând de variabile precum spațiu, timp și indivizi (Mattissek & Glasze, 2014, p. 9). Prin urmare, relația dintre text și context este semnificativă pentru a înțelege mesajul transmis.

Analiza calitativă a conținutului unor texte din mass-media, aparținând unor oameni politici, și a unor discursuri politice se înscrie în tradiția științifică anglofonă, încadrându-se în tendința principală

de abordare a discursurilor și răspunzând unor întrebări privind identitățile colective spațiale (state naționale, regiuni, etc.):

> „întrebarea nu este cum subiectivitățile, intențiile și structurile spațiale modelează acțiunile umane, ci mai degrabă cum aceste fenomene sunt construite discursiv, care alternative sunt marginalizate și care structuri de putere se stabilesc” (Mattissek, 2010, p. 315).

De aceea, abordările constructiviste asupra realității propun cercetarea socială calitativă, prin interpretarea sau înțelegerea hermeneutică a discursului. Bineînțeles, pe lângă limbaj, anumite practici, instituții, elemente materiale constitutive ale realității sunt implicate sau influențează producerea structurilor de sensuri (Mattissek, 2010, p. 316). Procesele de identificare și de formare a identității, alături de cele privind relațiile de putere, sunt studiate în mod special de teoria discursului (Mattissek, 2010, p. 315), luând în considerare următoarele elemente:

> „*Rolul constitutiv al limbajului și al practicilor lingvistice.* Teoriile despre discurs presupun că realitatea socială nu este dată pre-discursiv, ci mai degrabă continuu reprodusă prin practici simbolice și de alt tip.
>
> *Contingența realității sociale.* Aceasta implică faptul că structurile de putere, narațiunile și construcțiile identitare într-o societate nu sunt date în mod esențial și obiectiv, ci constituite social și astfel, în principiu, deschise la schimbare.
>
> *Critica subiectului autonom.* Spre deosebire de abordările bazate pe actori, indivizii nu sunt înțeleși mai mult sau mai puțin ca subiecți autonomi, cu intenții și capacități specifice. Mai degrabă se accentuează că actorii nu sunt doar încastrați în structuri de putere socială care delimitează și facilitează acțiuni, dar că intențiile și scopurile indivizilor sunt fundamentate în hărți de înțelesuri (maps of meaning) specifice, istorice și socio-culturale. Prin urmare, scopul amalizei trece de la cum intențiile condiționează acțiunile la modul în care identitatea este construită în procesele discursive în primul rând.

Critica ideii de structuri spațiale date obiectiv. În analogie cu realitatea socială în general, patternurile spațiale ale acțiunilor umane sunt și ele înțelese ca fiind contingente, de exemplu, nu ca supunându-se unor reguli abstracte sau unei logici interne, ci, în schimb, ca fiind în transformare și instabile, rezultate ale credințelor sociale, normelor și structurilor de putere, care sunt stabilite (și instituționalizate) la un moment dat.

Analiza puterii. Analiza structurilor de putere, în special legăturile dintre producția de cunoaștere și adevăr, pe de o parte, și puterea, pe de altă parte, este integrată analizelor de discurs. Prin urmare, teoria discursului este întotdeauna decisiv politică – este despre o împrejurare a unor structuri de putere teoretic date obiectiv și astfel deschizând posibilități pentru schimbare și interpretări noi. Pentru cercetare empirică în geografia umană, această rezultă în încercarea de a pune sub semnul întrebării structurile spațiale și identitățile pentru a releva premisele și condiționările din spatele lor și perspectivele alternative și practicile care sunt marginalizate de acestea" (Mattissek, 2010, pp. 316-317).

Fidel practicii structuraliste, *scopul nostru a fost să identificăm anumite regularități*, în discursurile/textele pe care le-am analizat, care să facă trimitere la contextul mai larg al discursului oficial. Am ales o mostră (discursurile domnului ministru George Ivașcu) și am contextualizat-o prin analiza altor discursuri ale politicienilor români, pentru a vedea dacă este o mostră reprezentativă pentru discursul oficial actual privind identitatea teritorială a României: pentru identificarea unor „pattern-uri de înțelesuri împărtășite, supra-individuale" (Mattissek, 2010, p. 317).

Rezumăm că există două tipuri de tehnici de analiză a discursului: cantitative (tehnici lexicometrice, inspirate de abordarea lingvistică) și calitative (abordează direct structurile de înțeles ale discursului scris și oral). Scopul analizei de discurs este de a releva procesele de producție a cunoașterii și a adevărului, ambele constitutive pentru structurile sociale (Mattissek, 2010, p. 318). Prin urmare, continuarea acestei cercetări este posibilă, mai ales plecând de la o mostră mai mare de text, prin utilizarea QDA Miner–

Qualitative Data Analysis Software for Qualitative Research. Aceasta ar facilita aprecierea cantitativă a principalelor cuvinte și sintagme care se reiterează în discursul oficial despre identitatea teritorială a României.

În această cercetare însă, am procedat la o analiză în profunzime a câtorva texte singulare. Am optat pentru discursurile domnului ministru George Ivașcu, ca urmare a rezultatelor unui prim screening realizat pentru conceptul de *identitate.* Acest screening ne-a indicat că unul dintre cele două website-uri oficiale unde această temă este abordată este cel al Ministerului Culturii și al Identității Naționale, și astfel reprezentativitatea discursului oficial pe care îl produce pe această temă.

Precizăm că sensurile discursurilor analizate depind de o serie de variabile în funcție de contextul în care au fost produse și ținute/făcute publice. Acest context ne oferă indicii privind modul în care subiectivitatea discursului a fost construită, despre relațiile simbolice dintre termeni. De asemenea, nici interpretarea discursurilor nu este obiectivă în totalitate, apărând factori care țin de metodologia utilizată și de subiectivitatea cercetătorului.

În plus, metodologic, clarificările realizate de Corobcenco et al. (2016), în *Discursul instigator la ură în politica din Republica Moldova și România*, ne-au facilitat analiza de discurs, luând în considerare procesul de *legitimare a puterii prin discurs politic*. Corobcenco et al. (2016) precizează și explică elemente retoricii discursului politic. Un punct semnificativ este cel care se referă la rolul discursului politic în a legitima puterea politică:

> Legitimarea puterii „presupune o «știință»", iar „această «știință» este un text ascuns, în sensul că nu este accesibil decât prin intermediul interpreților autorizați; în măsura în care șefii (conducătorii lor) își arogă privilegiul de a vorbi în numele acestui text și sunt recunoscuți de către supuși, ei devin sursa legitimării" (Corobcenco et al., 2016, p. 16).

> „mecansimul legitimării, după părerea postmoderniștilor, este unul de natură discursivă, iar «vorbirea, în sens de rostire a

discursului, în societățile cu stat este dreptul puterii (de unde și obligația legitimării), pe când în societățile fără stat este datoria puterii»" (Corobcenco et al., 2016, p. 16).

„Important este faptul că legitimitatea puterii nu poate fi considerată definitiv stabilă, «ea trebuie întreținută și reînnoită în mod constant prin procesul de legitimare». Căci, indiferent dacă puterea este legitimă sau nelegitimă, «nevoia legitimității este resimțită până în ultimile ei consecințe». În cadrul procesului de legitimare un rol esențial îl are și opinia publică, care este: «a) prelingerea opiniilor de la nivelul elitelor; b) fierberea opiniilor la nivelul mișcărilor de masă și urcarea lor precum bulele de aer și c) identificarea grupului de referință în ordinea prezentării lor». Astfel, vorbim despre mai multe «bazine» din care izvorăște opinia publică: «bazinul» din vârf constă din elitele economice și sociale; «bazinul» elitelor politice și guvernamentale; «bazinul» mass-media; «bazinul» liderilor de opinie și «bazinul» marelui public. Faptul că aceasta se «naște» de sus în jos, «relația de putere este o relație de inegalitate absolută, tocmai pentru că ea se exercită de la nivelul (bazinul) elitelor către cel al marelui public». Iar, dintre toate acestea, un rol determinant îl are «bazinul mass-media», «ce capătă adesea caracteristicile agentului de legitimare», chiar dacă unii specialiști, în special cei din școala americană de comunicare, au stabilit că «efectul unei comunicări directe prin intermediul mass-media este foarte slab în influențarea atitudinilor». Însă, trebuie să menționăm că oamenii reacționează în mod diferit când sunt expuși la mass-media, întrucât există diferite nivele de educație, diferite obiceiuri sociale și caracteristici sociale" (Corobcenco et al., 2016, p. 17).

„Astfel, discursul politic, prin formele sale de manifestare (doctrină politică, propagandă politică, ideologia politică) «legitimează cunoașterea politică, și prin aceasta, puterea politică», căci «orice discurs al puterii implică în mod inevitabil o formă oarecare de legitimitate»" (Corobcenco et al., 2016, p. 18).

„discursul politic este constitutiv politicului (având la bază reprezentările politice prin care indivizii și grupurile se recunosc, se disting, își orientează strategiile și conduitele) și rezultă din încrucișarea discursurilor; deci o «enunțare polifonică ce răzbate cu mult dincolo de destinatarii direcți». El este prin urmare un

«interdiscurs» și având ca esență – «lupta»: «confruntarea, se exprimă în faptul că forma prototipică a discursului politic este dezbaterea»” (Corobcenco et al., 2016, p. 20).

În cercetarea de față, am luat în considerare „bazinul” elitelor politice și guvernamentale și „bazinul” mass-media. Metoda analizei de discurs favorizează identificarea și analizarea relațiilor dintre spațiu, identitate și putere.

Metoda analizei de discurs se dovedește utilă pentru explorarea și înțelegerea proceselor prin care identitatea teritorială este construită discursiv, iar, în cazul discursurilor oficiale sau formatoare de opinie, există consecințe reale semnificative asupra modului în care trăim, a deciziilor pe care le luăm și a modului în care indivizii și comunitățile își construiesc realitatea cotidiană.

4. Rezultate și discuții

Acest capitol include două părți, ambele fiind rezultatul aplicării metodei analizei de discurs: *Identitate teritorială europeană – discursuri* și *Discursul oficial despre identitate teritorială în România*. Prima parte pune în evidență cele două idei cuprinse în afirmația următoare: Uniunea Europeană este o proiecție politică utopică mai degrabă decât un proiect politic pragmatic (Stråth, 2002, p. 396). Diversele discursuri la care se face referire și analiza unora dintre acestea evidențează fie utopia construcției europene, fie pragmatismul și realismul acesteia.

Discursul oficial despre identitate teritorială în România este subiectul celei de-a două părți. Contextualizarea acestuia plecând de la diversele discursuri europene (din documente oficiale, luări de poziție, dar și din scrieri cu caracter programatic ale unor oameni de cultură sau „doar” beletristică) este necesară și relevantă pentru a-i înțelege resorturile. Considerând identitatea unui construct social și cultural, nu putem analiza identitatea teritorială a României făcând abstracție de cea europeană. Conexiunea dintre cele două straturi identitare (național și european) este o trăsătură omniprezentă indiferent de tipul de discurs și de nivelul spațial de la care se pleacă.

4.1. Identitate teritorială europeană – discursuri

Această parte este dezvoltată pe două teme majore. Prima vizează diversele reflecţii teoretice asupra identității europene, luând în considerare principalele idei care jalonează majoritatea discuțiilor teoretice privind identitatea la acest nivel spațial. A doua temă sintetizează caracteristicile identității europene în ceea ce am intitulat *definirea discursivă* a acesteia.

4.1.1. Reflecţii teoretice despre identitatea europeană

În cadrul acestui subcapitol, am oferit răspunsul la următoarea întrebare: se poate identifica o instituționalizare a Uniunii Europene ca o macro-regiune cu o identitate teritorială specifică? Răspunsul la această întrebare, dacă este pozitiv, explică modul de construire discursivă a identității teritoriale a României, analizată în cea de-a doua secțiune de la *Rezultate și discuții*, prin intermediul a două studii de caz interconectate.

Identitatea europeană are o dublă semnificație și studiile de până acum s-au axat pe una sau cealaltă dintre ele: istoria conceptului (aceasta a fost analizată – Drace-Francis, 2013b) și discursul despre acest concept (Stråth, 2002; o listă şi prezentare extinsă a acestor lucrări se regăsește la punctul 4.1.2).

Conceptul a fost pentru prima dată introdus pe agenda politică europeană în 1973 (Anexa 3. Nine Foreign Ministers of the European Union, 1973; Stråth, 2002, p. 387). Încărcătura ideologică mare a conceptului a făcut ca acesta să fie criticat sau contestat, mai ales din cauza impreciziei argumentării în privința înțelesului său, a conținutului (Stråth, 2002, p. 387).

În interiorul acestui concept de identitate europeană, se pune accentul pe unitate, astfel, se poate discuta despre o istorie a conceptului de identitate europeană încă dinainte de definirea acesteia în 1973 (Stråth, 2002, p. 387). De aceea, în următorul subcapitol (4.1.2), includem o selecție de argumente din texte cunoscute privind *unitatea* ce caracterizează Europa și Uniunea Europeană.

Conceptul de identitate, deși fluid, problematic atât în ceea ce privește conținutul, cât și utilizarea sa, are funcția de a construi un sentiment al apartenenței la o comunitate, una imaginată (cf. Anderson, 1983) și de a asigura coeziunea teritorială (atât de des invocată în diversele politici ale Uniunii Europene).

Principalele argumente privind istoria conceptului de identitate europeană au fost regăsite în istoria, religia, știința și cultura de pe acest continent (Goddart et al., 1992, citat de Stråth, 2002, p. 388). Acestea s-au constituit în argumente pentru discursul politic/oficial despre identitatea europeană, deci un discurs despre putere. Scopul a fost acela de mobilizare a oamenilor pentru a accepta ideea unității Europei, cu diferite ocazii, printre care un moment critic, de prag, a fost anul 1989. Atunci și în perioada ce i-a urmat, s-a argumentat în favoarea identității culturii și valorilor comune, împărtășite de națiunile europene. În acest context, patrimoniul cultural european include: civilizația clasică greacă și romană, creștinismul și ideile perioadei Iluministe (știință, rațiune, progres, democrație) (Stråth, 2002, p. 388).

O mare parte a acestei identități a fost definită în funcție de raportarea la Celălalt (diferit lingvistic, religios, cultural în primul rând). Aceste diferențe au fost recunoscute și în interiorul Europei și al Uniunii Europene, dar au fost incluse sub forma „unității în diversitate."

Summitul Comisiei Europene, care a avut loc la Copenhaga, în decembrie 1973 (European Commission, 1973) răspundea crizei politice de la nivel mondial (Stråth, 2002, p. 388). În acest document, este subliniată responsabilitatea Uniunii Europene (formată din nouă state, la momentul respectiv) față de restul lumii, lupta împotriva subdezvoltării etc. (European Commission, 1973). Ideea identității europene a fost utilă în acest context.

Anii 1980 au marcat momentul revitalizării conceptului de *regiune* într-un moment în care statele tindeau să fie mai slabe din punct de vedere politic. Conceptul de *identitate europeană* compensa slăbirea conceptelor de *stat național* și *economie națională* (Stråth, 2002, p. 389).

Conceptul de *identitate europeană* conferea încredere și definea rolul Uniunii Europene pe plan mondial. De multe ori, acesta a fost înlocuit de sau discutat în legătură cu cel de *coeziune europeană*. Simbolic, era reprezentat de steagul Uniunii Europene și

de imn; ulterior de moneda europeană. Deci, identitatea europeană este formată din înțelesuri suprapuse (conferite acesteia de diferite națiuni și de regiuni în cadrul națiunilor respective): „Europa a fost și este un element activ în identificările de la nivel național sau de alt tip și *în același timp* ceva diferit și separat de acestea. Europa este Noi și Celălalt" (Stråth, 2002, p. 390).

În cadrul relațiilor cu Celălalt, Europa s-a definit începând încă din Evul Mediu față de trei entități spațiale și culturale: Orient/Asia, America și Europa de Est (Stråth, 2002, pp. 391-397). Având în vedere localizarea României în Europa, vom detalia definirea identității europene față de Europa de Est. Principalele dihotomii care au guvernat relația politică dintre Uniunea Europeană și Europa de Est, precum și discursul identitar, au fost următoarele: Vest-Est, capitalism-economie planificată, liberalism-socialism, democrație-totalitarism (Copilaș, 2015; Mitu, 2017; Stråth, 2002, p. 394).

Cei din Europa de Est, care au analizat ideea de Europă și relația celei dintâi cu Uniunea Europeană și Occidentul dezvoltat, au fost mai ales istoricii (reprezentativ fiind L. Boia, 2011, și S. Mitu, 2000, 2008, 2018) și filozofii (A. Marga, 2001; A. Pleșu, 2006). Multe dintre studiile realizate au pus accentul pe reconsiderarea relației prezentului cu trecutul în statele post-socialiste. Problema apartenenței Europei de Est la Europa a fost discutată prima dată în Iluminism (Stråth, 2002, p. 395). Au fost dezvoltate stereotipuri și auto-stereotipuri (Drace-Francis, 2013a), în funcție de ceea ce fiecare spațiu și cultură definea ca normalitate și valori.

Discursurile despre identitate europeană au produs înțelesuri noi, cunoaștere, au confirmat înțelesuri vechi. Deci, conceptul de identitate a fost construit discursiv, iar relația Europa/Uniunea Europeană și Europa de Est a presupus, de-a lungul istoriei, o relație de includere și excludere în același timp, cu mențiunea că, în ultimele decenii, focalizarea identității europene pe deschiderea spre dialog și incluziune a fost dominantă (dialog intercultural în cadrul Uniunii Europene și transcultural – cu alte spații și culturi non-europene).

Sunt revizitate și operaționalizate, în cadrul discursului oficial european, dar și în politicile Uniunii Europene, concepte precum *toleranță* și *deschidere intelectuală* în contextul diversității europene și globale, deci conceptul însuși de identitate europeană este dinamic și redefinit (Stråth, 2002, pp. 397-399). În redefinirea conceptului, un rol central îl au următoarele valori: egalitate, libertate, pluralism (Stråth, 2002, p. 398), fiind cu atât mai actuale cu cât presiunile sunt tot mai mari și determinate de globalizarea economică și culturală, migrație, procese de alienare etc.

În contextul identității europene, este de subliniat că există o ierarhie a identităților pe care le are un individ:

> „Simboliştii (de exemplu Simona Cerutti) pun la îndoială identitatea europeană în sine, susţinând că în cazul în care există aşa ceva, însemnătatea ei este nesemnificativă în comparaţie cu identitatea naţională. Părerea lor este că dintre conştiinţele de identitate organizate pe baze teritoriale, cea naţională este definitorie, deoarece ea se bazează pe o istorie, tradiţie, cultură, limbă etc. comune, pe când identitatea europenă nu poate să prezinte niciunul din aceşti factori. Constructiviştii însă (de exemplu Michael Bruter) susţin că există deja o identitate europeană şi că aceasta se va întări în viitor în rândul cetăţenilor Uniunii. Ei consideră că identităţile naţionale evidenţiate de simbolişti sunt de regulă angajamente construite în mod artificial din simboluri de către actorii puterii unei naţiuni date cu scopul de a legitima puterea lor şi cea a statului. Partizanii abordării constructiviste susţin că, conducătorii Uniunii Europene, întocmai ca în cazul statelor, au început construirea de simboluri în ultimii ani şi rezultatele sunt din ce în ce mai evidente în acest sens” (Horváth, Kassai, 2011, p. 96).

> „În procesul de întărire a identităţii politice europene rolul cel mai important este jucat tot de statutul de cetăţean. Identificarea cu simbolurile se poate produce doar după aceasta, deoarece individul se simte parte a «sistemului» în primul rând ca cetăţean, adică nu este un străin sau oaspete în Europa” (Horváth, Kassai, 2011, p. 97).

Această ierarhie este discutată când se diferențiază între identitatea unională (europeană), susținută și de cetățenia unională, și cea statală (națională), susținută și de cetățenia statală:

> „Identitatea europeană, ca oricare altă identitate politică, este în esenţă una construită, dar în această structură este un statut juridic, întocmai ca asemănarea dintre cetăţenia statală şi cea unională, adică un cadru obiectiv, general care poate întări trăsăturile simbolice, sau chiar şi pe cele subiective, ale formării identităţii" (Horváth, Kassai, 2011, p. 97).

Privind importanța cetățeniei unionale din punct de vedere al identității europene, se subliniează că cetățenia este un factor care contribuie la construcția identității individului, la sentimentul apartenenței la un construct statal și european:

> „Tratatul de la Lisabona a creat Uniunea Europeană ca entitate juridică, asigurând în acest fel un cadru instituţional mult mai solid pentru construirea identităţii europene" (Horváth, Kassai, 2011, p. 105).

În acest subcapitol, am sintetizat istoria conceptului de identitate teritorială europeană, am sintetizat perspective diverse utilizate în studierea identității europene și valorile cu care a fost asociată de-a lungul timpului. Această sinteză are rolul de a contextualiza definirea discursivă a identității europene, abordată la punctul următor.

4.1.2. Definirea discursivă a identității europene

În cartea sa, Al. Drace-Francis (2013b) comentează succint o selecție de documente istorice și de beletristică ilustrând tema identității culturale europene. Le-am luat în considerare pe cele de după al Doilea Război Mondial și le-am prezentat mai jos. La acestea, am adăugat câteva texte care au fost rezultatul propriei noastre selecții.

Privind discursul mobilizator al lui **Winston Churchill** (1874-1965), care a precedat formarea Comunității Europene (Churchill, 1946; Anexa 1), Al. Drace-Francis atenționează că atitudinea proactivă a lui Winston Churchill privind cauza europeană a devenit mai rezervată în 1951, când a devenit din nou prim-ministru al Marii Britanii (Drace-Francis, 2013o, p. 214).

T.S. Eliot (1888-1965), poet și om de cultură reprezentativ pentru literatura secolului XX, încadrat modernismului, s-a născut în S.U.A., a fost educat în Europa și a devenit rezident al Londrei după 1914. În discursul său din 1948, *The Unity of European Culture* (1948) (Anexa 2), subliniază rolul semnificativ pe care religia l-a avut și continuă să-l aibă pentru a salva și continua civilizația europeană și unitatea culturală a acesteia (Eliot, 1948; Drace-Francis, 2013n, p. 217).

Aimé Césaire (1913-1998) a fost politician socialist care a discutat identitatea civilizației europene din perspectiva colonialismului, cunoscut pentru *Europe is Indefensible* (1958), fondând, alături de alții, mișcarea postcolonială, fiindcă a contribuit la apariția mișcării négritude în literatura francofonă (Drace-Francis, 2013d, p. 219).

Luis Diez del Corral (1911-1998) a fost un avocat și scriitor spaniol care a susținut exemplaritatea și reprezentativitatea Spaniei pentru cultura europeană, în *The Rape of Europe* (1954), deși mult timp cultura Spaniei a fost considerată periferică (Drace-Francis, 2013i, p. 222).

Declarația de la Copenhaga (1973) sau *Declaration on European Identity* (European Union, 2013, Anexa 3) a fost concepută de miniștrii de externe ai statelor membre ale Comunității Europene (cele nouă țări membre, în 1973, erau Germania, Franța, Italia, Olanda, Belgia, Luxemburg, Danemarca, Irlanda și Marea Britanie – ultimele trei erau membre noi) și este considerată primul pas oficial către crearea unui canon privind identitatea europeană. Abordarea identității în acest prim document cu caracter normativ este considerată simplistă în prezent (Drace-Francis, 2013b, p. 226):

> "determined to defend the principles of representative democracy, of the rule of law, of social justice — which is the ultimate goal of economic progress — and of respect for human rights. All of these are fundamental elements of the European Identity" (*Declaration on European Identity,* European Summit, Copenhagen, 14 December 1973, Art. 1 – European Union, 2013).

Încă de la început se menționează că documentul are un rol practic, de a defini relațiile Comunității Europene cu celelalte state ale lumii. Conceptul de identitate europeană era unul deschis, având un înțeles larg, care trebuia să ia în considerare evoluția Comunității Europene:

> "to define the European Identity with the dynamic nature of the Community in mind" (European Union, 2013, p. 2);
>
> "Defining the European Identity involves:
>
> — reviewing the common heritage, interests and special obligations of the Nine, as well as the degree of unity so far achieved within the Community,
>
> — assessing the extent to which the Nine are already acting together in relation to the rest of the world and the responsibilities which result from this,
>
> — taking into consideration the dynamic nature of European unification" (European Union, 2013, p. 2).

Principiul unității europene, care ajută supraviețuirea civilizației comune create este subliniat și în discursuri actuale,

inclusiv în România (Blandiana, 2016). Similar, este accentuat acest principiu și în declarația din 1973, privind identitatea europeană:

> "The Nine European States might have been pushed towards disunity by their history and by selfishly defending misjudged interests. But they have overcome their past enmities and have decided that unity is a basic European necessity to ensure the survival of the civilization which they have in common" (European Union, 2013, p. 2).

Dinamismul identității europene este atribuit diversității acesteia:

> "The diversity of cultures within the framework of a common European civilization, the attachment to common values and principles, the increasing convergence of attitudes to life, the awareness of having specific interests in common and the determination to take part in the construction of a United Europe, all give the European Identity its originality and its own dynamism" (European Union, 2013, p. 2).

Toleranța și deschiderea Comunității Europene spre celelalte state ale lumii este menționată în partea a doua dintre cele trei ale documentului – Identitatea europeană și relațiile ei cu lumea:

> "The Europe of the Nine is aware that, as it unites, it takes on new international obligations. European unification is not directed against anyone, nor is it inspired by a desire for power. On the contrary, the Nine are convinced that their union will benefit the whole international community since it will constitute an element of equilibrium and a basis for co-operation with all countries, whatever their size, culture or social system. The Nine intend to play an active role in world affairs and thus to contribute, in accordance with the purposes and principles of the United Nations Charter, to ensuring that international relations have a more just basis; that the independence and equality of States are better preserved; that prosperity is more equitably shared; and that the security of each country is more effectively guaranteed. In pursuit of these objectives the Nine should progressively define common positions in the sphere of foreign policy" (European Union, 2013, p. 3).

Cea de-a treia parte – Natura dinamică a construcției unei Europe unite – clarifică și mai mult faptul că identitatea europeană este un concept cu încărcătură politică, ideologică, ce urmează integrat în politicile externe și interne ale Comunității Europene. Identitatea europeană nu este un concept bazat pe nostalgia față de trecut, ci pe proiecția unui viitor împreună:

> "The European identity will evolve as a function of the dynamic construction of a United Europe. In their external relations, the Nine propose progressively to undertake the definition of their identity in relation to other countries or groups of countries. They believe that in so doing they will strengthen their own cohesion and contribute to the framing of a genuinely European foreign policy. They are convinced that building up this policy will help them to tackle with confidence and realism further stages in the construction of a United Europe thus making easier the proposed transformation of the whole complex of their relations into a European Union" (European Union, 2013, p. 4).

Henri (Hendrik) Brugmans (1906-1997), istoric al ideii europene, reia și argumentează importanţa identității culturale europene pentru ca unificarea politică să funcționeze, în *European Identity and Our Future* (1987) (Drace-Francis, 2013g, p. 231).

Cele cinci puncte pe care le dezbate sunt următoarele: valori, tradiții, instituții și idealuri comune; constrângerile culturale determinate de discursuri naționaliste care nasc suspiciune între state și subminează cooperarea; cultura europeană împărtășită, bazată pe ceea ce este comun, nu doar caracteristic diverselor națiuni: Renaștere, Umanism, liberalism, patriotism etc.; necesitatea unui proiect comun bazat pe o viziune despre viitor, ce ar trebui susținut cu mai multă forță; criza culturală generată de slăbirea sentimentului patriotic și de neputința înlocuirii acestuia cu cel de apartenență la Uniunea Europeană? („o patrie mai extinsă" – Brugmans, 1987, citat de Drace-Francis, 2013g, p. 232).

Într-o lucrare anterioară, privind politica culturală europeană (Brugmans, 1978) – *Towards a European Cultural Policy* –, Henri Brugmans precizează că originea proiectului politic european trebuie

căutată în intenția de a salva civilizația europeană, chiar dacă partea economică a primat la început în cooperare, din cauza contextului istoric și economic (Brugmans, 1978, p. 2):

> "either Europe is viewed as a diversified but nonetheless coherent civilisation, or it is nothing at all" (Brugmans, 1978, p. 3).
>
> "it offers within its borders a variety of landscapes that is reflected in turn in the range of its different life-styles which, moreover, do not respect national boundaries. And yet this 'many-splendoured' Europe remains a cultural unity, even if striking contrasts do exist between the Europe of the Mediterranean, the Baltic, the Atlantic and Scandinavia" (Brugmans, 1978, p. 3).
>
> "Secondly, Europe has been enriched by certain common cultural heritages in the North, South, East and West. Everywhere there are signs of the lasting influence of the freedoms enjoyed by the 'barbarian' peoples, the Slavs, the Germans and, above all, the Celts. The influence of Roman law survives everywhere – a written law that condemns all that is arbitrary even if it does allow excessively narrow interpretations. All around us, too, the language we use is Greek, whether in the field of theatre, sport, science, literature, the plastic arts, philosophy, theology or medicine. We are reminded everywhere of the Old Testament and the great lessons of its prophets, both by the Scriptures and by the physical presence of the Jews in our midst. Everywhere, finally, the Christian heritage continues to occupy a fundamental place in the European ethos, despite the fact that many are no longer practising members of the church" (Brugmans, 1978, p. 3).
>
> "Europe, and Europe alone, was the cradle of all these shared experiences, before they were partly exported abroad" (Brugmans, 1978, p. 4).
>
> "That is why it is essential for Europe to rediscover an inspirational idea that transcends national differences if it is to flourish again. This does not, of course, mean denying or denigrating national or regional differences (and the latter are often more significant than the former), but seeing them for what they really are, variations on a common theme" (Brugmans, 1978, p. 4).

Rolul culturii în construcția apartenenței la o anumită structură, unională sau statală, este superior celui jucat de economie și tehnologie, de aceea, politica culturală europeană este prioritară în asigurarea funcționării cooperării și longevității acesteia:

> "Where else but from the fact that the so-called communist countries have succeeded in getting people to believe that they represent a more just social system, and therefore a more humane civilisation. If, in the face of this deception, we continue to proffer our technological skills as our only testimonial, we will lose the battle before it is begun. In short, the 'materialist' regimes have realised more clearly than the western governments with their 'spiritual' approach the extent to which the really fundamental decisions are taken on the basis of moral (and therefore cultural) issues, rather than on statistical evidence" (Brugmans, 1978, p. 6).

Este dată o definiție a identității europene, pe baze lingvistice:

> "a European who speaks only one language is living, without realising it, in a cage no matter how roomy or attractive, it is nonetheless a cage. 'European Unity' implies precisely the opening up of the cages we live in" (Brugmans, 1978, p. 13).

Relația dintre identitatea europeană și cea națională este discutată:

> "What would the discussion be about, however? It would certainly not be about 'European propaganda'; to simply replace a single, national education system by a European one would be a crime against culture. Rather the fight against petty-minded chauvinism should mean an open and above all honest approach to education. Inculcating the notion of Europe through education can only be justified to the extent to which it deepens our understanding of what really happened in the past, and at the same time gives us a perspective on things in which we see our civilisation in the context of a vision of world cooperation. The national identity which we have acquired in the course of history does have a place in the overall scheme of things, but it will no longer be considered the high point of our evolution or the ultimate stage in human progress" (Brugmans, 1978, pp. 17-18).

Și este definită Europa ca civilizație model pe plan global:

> “Europe can become a model civilisation in the world, one that is at the same time traditional and ultra-modern, technological and humanist, through a culture that is integrated within the framework of economic policy” (Brugmans, 1978, p. 23).

Deschiderea spre alte culturi este vitală:

> “In a Europe that claims to want unity, it is essential that Europeans know the literature of one another’s countries” (Brugmans, 1978, p. 25).

Rolul educației pentru indivizi şi societate, susţinând gândirea critică şi deschiderea pentru varietatea opiniilor:

> “It is an education which should have relevance not only for the artistic but also for the civil sphere. What is needed is to arouse the critical faculties without toppling over into cynicism; to pass on vital knowledge to the public without brainwashing them; to enable everyone to understand the meaning of an article or a broadcast without accepting onesided propaganda; finally, to communicate the basic facts of a situation while at the same time acknowledging the different options open to people” (Brugmans, 1978, p. 30).

Brugmans definește cultura și rolul individului în procesul de creare a identității sale culturale și a celor colective: acesta trebuie să aibă un rol activ. Cultura și identitatea culturală, la fel ca identitatea colectivă, sunt construite:

> “Of course culture is not simply a matter of passing on knowledge. We must, however, be on our guard against illusions; this knowledge is still necessary, since it would be absurd – more than that, it would be lying – to promise people that they can acquire a sense of culture easily and without an often strenuous effort of learning on their part. Indeed culture cannot be extemporized; it draws upon the collective memory of a civilisation, and upon its historical past. Becoming informed about culture requires great application. ‘Learn such and such a language without hard work’ – only a society as dedicated to facility as our own could think up such nonsense. No, culture is not a pleasing luxury item for our

> consumption; neither is it the fruit of spontaneous intuition. It is a slow and difficult process of transcending one's capacities which demands sacrifices from those who undertake it, and this is a fact that must be fully realised at the outset. Personal culture always begins with personal effort" (Brugmans, 1978, pp. 30-31).

și

> "In fact this union (as we have already stated) finds its own justification in culture [...]" (Brugmans, 1978, p. 35).

În ceea ce privește relația dintre Europa și naționalism, cultura europeană este un bun comun și poate fi utilizată în relația Europei cu Ceilalți, la nivel global. În acest context, identitățile naționale sunt mai puțin utile și naționalismul este contraproductiv:

> "Reflecting on all these difficulties that expose the evils of nationalism, we can see the wrong which Europe is doing itself by presenting a fragmented and artificial image to the outside world. Let us stop using culture as an excuse for flag-waving. Outside of Europe the world is not interested in the history of our countries. What is more likely to interest it are the great intellectual movements of our civilisations which we alluded to above" (Brugmans, 1978, pp. 36-37).

Mihail Gorbaciov (1931-) a susținut în 1989, ca președinte al U.R.S.S., un discurs bazat pe *glasnost* (deschidere), *perestroika* (reconstrucție) și o formă de europenitate care, deși îndepărta U.R.S.S. de comunism, nu explica poziția acesteia în contextul capitalist (Drace-Francis, 2013j, p. 233) (a se vedea Anexa 4 - *A Common European Home, 1989*).

Pavel Vilikovský (1941-) este un scriitor slovac ce aduce în discuție, în *Everything I Know about Central Europeanism* (1996), modul în care definițiile Europei şi delimitarea acesteia depind de autorizarea dată de scriitorii occidentali (Drace-Francis, 2013l, p. 237).

În mod similar, **Dubravka Ugrešić** (1949-), scriitoare croată, deconstruiește, în *Let's Emigrate to McDonalds* (1996), concepțiile despre Europa din perspectiva propriei experiențe a vieții în Olanda, în

anii 1990, și a prejudecăților culturale ale celor de acolo privind Europa – un construct mental (Ugrešić, 1996; Drace-Francis, 2013d, p. 241).

Julia Kristeva (1941-), teoreticiană a limbajului, genurilor și a psihoanalizei, originară din Bulgaria, dar afirmându-se profesional în Franța, discută dihotomia identității europene în *Crisis of the European Subject* (1998) (Est și Vest, „Cealaltă" Europă, patrimoniul cultural european bazat pe rațiune, secular, și cel bazat pe religie, mistic – Kristeva, 1996, citată în Drace-Francis, 2013h, p. 248).

Definind în limbaj poetic identitatea europeană, **Saviana Stănescu** (1967-) translatează accentul de pe identități colective și instituții spre experiențe personale, lingvistice, transnaționale și „EUrotice" (Drace-Francis, 2013m, p. 250):

"EUrotic

by Saviana Stănescu (2004)

Who the hell do you think you are?
EU means I in Romanian.
RO is an abbreviation of Romania
EURO might be read as I –an abbreviation of Romania
Question mark

You like to play smart, huh? Who the hell do you think you are?
I is ONE, isn't it?
I am someone
I am a name/number inscribed on a brain
A name/number written in a passport
I am the title of a virtual game for extraterrestrials.
I am eccentric.
I am a list of titles
Making love on the barbed wire
Advice for housewives and muses,
The Inflatable Apocalypse,
Black Milk,
The Outcast,
Compte au rebours,

Diary of a clone.
I am my books.

You're a show-off. Where the hell do you think you are?

I've been living in New York for the last two years.
I came on a Fulbright scholarship
(imagine: The Fulbright grant as a plane, a boat, a helicopter, a broom, a door, a submarine, a magic carpet)
My grandparents are Aromanian,
(They are called Vlachs in Greece,
Aromâni in Romania, Tsintsari in Macedonia)
A Balkan population with no country,
But a Latin language, an anthem:
'The Blessing of our Parents'.
I've known it since my childhood and
It still gives me goose bumps
All over my body,
It's about burning to death
Of anyone who forgets her language.

That's scary. Who the hell do you think you are?

I am an abbreviation of the Balkans.
I am being poetic. I have the right to be, don't I?"

(Saviana Stănescu, EUrotic, in *Alter ego*, ed. G. Snel (Amsterdam, 2004), pp. 95-96, citată în Drace-Francis, 2013m, pp. 250-251)

Perspectiva Uniunii Europene asupra identității teritoriale se regăsește în câteva *documente europene des utilizate în practica amenajării teritoriului* și citate.

În **European Spatial Development Perspective** (ESDP) (Committee on Spatial Development, 1999), Comisia Europeană se referă la patrimoniu cultural utilizând conceptul de peisaj cultural, fie că este vorba despre „arealele rurale" sau despre „centrele urbane istorice" (p. 30). De asemenea, se precizează că patrimoniul cultural,

înțeles ca peisaj cultural, este o dovadă a relației cu natura de-a lungul timpului, fiind o parte importantă a identității locale și regionale (Committee on Spatial Development, 1999, p. 33). Prin urmare, patrimoniul cultural european este legat intim de identitatea europeană, este „expresia identității sale,” având o importanță crucială pentru existenţa Uniunii Europene (Committee on Spatial Development, 1999, p. 30).

Declarația de la Varșovia (2005) (Foreign Ministers of Europe, 2005; Anexa 5), este făcută publică după aderarea la Uniunea Europeană, în 2004, a mai multor state din Europa Centrală și de Est, și reia teme abordate în Declarația de la Copenhaga din 1973, dar concentrându-se asupra unor subiecte culturale și menționând religia (ceea ce nu a fost făcut înainte în alte documente oficiale europene – Drace-Francis, 2013f, p. 252), ca factor ce a contribuit și contribuie la identitatea europeană, prin omagiul adus lui Papa Ioan Paul al II-lea (1920-2005).

Prin declarația de la Varșovia, este înnoită ideea cooperării statelor membre pentru a păstra și promova valori și principii comune. Acestea se regăsesc în patrimoniul cultural, religios și umanist al Europei:

> “This Summit gives us the opportunity to renew our commitment to the common values and principles which are rooted in Europe’s cultural, religious and humanistic heritage – a heritage both shared and rich in its diversity” (Foreign Ministers of Europe, 2005, p. 1).

Cooperarea și solidaritatea se bazează pe valori și interese comune, deci pe cunoașterea trecutului și pe speranța într-o viața mai bună, la care contribuie toți:

> “We can now focus on these challenges and continue to build a united Europe, based on our common values and on shared interests, by strengthening cooperation and solidarity between member states. We will remain open to co-operation with Europe’s neighbouring regions and the rest of the world” (Foreign Ministers of Europe, 2005, p. 1).

Sustenabilitatea dezvoltării este un alt obiectiv major al Uniunii Europene, iar progresul economic în condiții democratice și de bună guvernanță are nevoie de implicarea cetățenilor și a societății civile (această idee este reluată de Dacian Cioloș, 2017, adresându-se românilor). Această abordare este propusă în contextul paradigmei incluziunii, care domină discursurile privind dezvoltarea, în ultimele decenii:

> “We are convinced that effective democracy and good governance at all levels are essential for preventing conflicts, promoting stability, facilitating economic and social progress, and hence for creating sustainable communities where people want to live and work, now and in the future. This can only be achieved through the active involvement of citizens and civil society. Member states must therefore maintain and develop effective, transparent and accountable democratic institutions, responsive to the needs and aspirations of all. The time has come to intensify our work within the Council of Europe to this effect, in particular through the establishment of the Forum for the Future of Democracy” (Foreign Ministers of Europe, 2005, p. 2).

Unitatea și solidaritatea sunt considerate esențiale pentru asigurarea protecției cetățenilor. Din acest punct de vedere, este vitală respectarea legii și a independenței justiției:

> “We are committed to strengthening the rule of law throughout the continent, building on the standard setting potential of the Council of Europe and on its contribution to the development of international law. We stress the role of an independent and efficient judiciary in the member states in this respect. We will further develop legal cooperation within the Council of Europe with a view to better protecting our citizens and to realising on a continental scale the aims enshrined in its Statute” (Foreign Ministers of Europe, 2005, p. 2).

Drepturile omului, democrația și respectarea legii necesită adoptarea unor standarde comune pentru toate statele:

> “We shall work for the widest possible acceptance of Council of Europe’s conventions, promoting their implementation with a

view to strengthening common standards in the fields of human rights, democracy and the rule of law" (Foreign Ministers of Europe, 2005, pp. 2-3).

Europa este definită prin valorile sale:

> "We call on Europeans everywhere to share the values which lie at the heart of the Council of Europe's mission – human rights, democracy and the rule of law – and to join us in turning Europe into a creative community, open to knowledge and to diverse cultures, a civic and cohesive community" (Foreign Ministers of Europe, 2005, p. 4).

În această declarație, miniștrii de externe subliniază toleranța pentru diversitate și poziția Uniunii Europene împotriva discriminării:

> "We shall foster European identity and unity, based on shared fundamental values, respect for our common heritage and cultural diversity. We are resolved to ensure that our diversity becomes a source of mutual enrichment, inter alia, by fostering political, inter-cultural and inter-religious dialogue. We will continue our work on national minorities, thus contributing to the development of democratic stability. In order to develop understanding and trust among Europeans, we will promote human contacts and exchange good practices regarding free movement of persons on the continent, with the aim of building a Europe without dividing lines.
>
> We are determined to build cohesive societies by ensuring fair access to social rights, fighting exclusion and protecting vulnerable social groups. We acknowledge the importance of the European Social Charter in this area and support current efforts to increase its impact on the framing of our social policies. We are resolved to strengthen the cohesion of our societies in its social, educational, health and cultural dimensions" (Foreign Ministers of Europe, 2005, p. 3).

Toleranța zero pentru orice activități ilegale este, de asemenea, parte a discursurilor și politicilor unionale ce favorizează siguranța și securitatea tuturor cetățenilor:

> “We are determined to ensure security for our citizens in the full respect of human rights and fundamental freedoms and our other relevant international obligations. The Council of Europe will continue to play an active role in combating terrorism, which is a major threat to democratic societies and is unjustifiable under any circumstances and in any culture. It will also further develop its activities in combating corruption, organised crime – including money laundering and financial crime – trafficking in human beings, cybercrime, and the challenges attendant on scientific and technical progress. We shall promote measures consistent with our values to counter those threats” (Foreign Ministers of Europe, 2005, p. 3).

Mitja Velikonja (1965-), sociolog sloven, atenționează în *Eurosis* (2005) asupra potențialului pe care îl are discursul eurocentric și celebrarea identității europene în a-i exclude pe alții, de a favoriza marginalizarea (Velikonja, 2005; Drace-Francis, 2013k, p. 255).

Într-un discurs de-al lui Tibor Navracsics (2016), comisar european pentru Educație, Cultură, Tineret și Sport (2014-2019), identitatea teritorială este definită în funcție de spațiu și de identitățile corelate cu diversele niveluri spațiale (urban, regional, național, continental).

T. Navracsics consideră că globalizarea aduce noi oportunități pentru societățile Uniunii Europene, iar identitatea europeană este un atu (acesta introduce sintagma de *identitate europeană complementară*) pentru proiectul european, pentru viabilitatea acestuia, cu condiția ca oamenii să o alăture celorlalte identități care îi construiesc/definesc și, astfel, să se simtă atașați emoțional de Europa și de proiectul unei Europe unite:

> “We will only be able to seize the opportunities globalisation opens up to us if our societies, our political projects are deeply rooted in the identities of our cities, our regions, our nations and our continent. And rooted in our values. As long as the majority of our citizens feel left behind and see globalisation as a threat rather than an opportunity; as long as we belittle their fears and

concerns instead of listening with a certain sense of modesty, we will remain in the current political impasse.

Allow me to elaborate briefly on what I mean by European identity. Many people seem to feel that different identities are antagonistic, that a European identity threatens their national one, as well as their regional, local, cultural, ethnic, religious identities. And they reject the European identity.

Now I do not believe that this conflict exists. I think it is perfectly possible to construct a European identity that does not replace the ones we already have, but complements them and enhances the diversity, the traditions and the personality of each community. I am a European, but I am also a Hungarian and a proud citizen of my hometown Veszprém.

We have to do better at creating this kind of complementary European identity. Without it, the European project will not survive – because people will never become sufficiently emotionally attached to it for it to be viable" (Navracsics, 2016).

Identitatea teritorială este strâns corelată cu politicile europene și naționale:

"To tackle some of these challenges, I will propose next year a Recommendation to Member States on inclusive education and fundamental values. Not to define these values, certainly not in the way this is done in the Treaty. But to ensure they are clearly explained, understood and shared. Because in times of political turmoil, in times of uncertainty, we can simply not afford to neglect and forget the value of our values" (Navracsics, 2016).

Un alt document recent și relevant privind identitatea teritorială europeană este **Declarația de la Roma** (European Council, 2017). Se subliniază valorile comune pe care se bazează Uniunea Europeană și rolul acestora în construirea unui viitor comun european, a valorii unității pentru mai bine: o Europă mai sigură, în care securitatea este asigurată, o Europă prosperă și sustenabilă, socială și una mai puternică pe plan internațional (European Council, 2017):

"We have built a unique Union with common institutions and strong values, a community of peace, freedom, democracy,

> human rights and the rule of law, a major economic power with unparalleled levels of social protection and welfare.
>
> We will make the European Union stronger and more resilient, through even greater unity and solidarity amongst us and the respect of common rules. Unity is both a necessity and our free choice. Taken individually, we would be side-lined by global dynamics. Standing together is our best chance to influence them, and to defend our common interests and values. We will act together, at different paces and intensity where necessary, while moving in the same direction, as we have done in the past, in line with the Treaties and keeping the door open to those who want to join later. Our Union is undivided and indivisible.
>
> We want a Union which remains open to those European countries that respect our values and are committed to promoting them" (European Council, 2017).

Un document din același an, 2017, este **Strengthening European Identity through Education and Culture.** *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*. Acesta trasează principalele direcții de dezvoltare a educației și culturii în Uniunea Europeană, precizează contribuția acestora la experimentarea „identității europene în întreaga sa diversitate" (sublinierile sunt din original):

> "It is therefore in the shared interest of all Member States to harness the full potential of education and culture as drivers for jobs, social fairness, active citizenship as well as a means to experience *European identity in all its diversity*" (European Commission, 2017).

Un an mai târziu, **Noua agendă europeană pentru cultură – A New European Agenda for Culture**. *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions* – definește Uniunea Europeană prin patrimoniul său cultural, prin diversitate culturală, arătând că, la sondajul realizat de Eurobarometru în 2017, 53% dintre repondenți

considerau că statele membre sunt apropriate în ceea ce privește valorile comune, iar 40% considerau că sunt distanțate (European Commission, 2018, p. 1) (sublinierile sunt din original):

> “a Union *where citizens have new opportunities for cultural and social development and economic growth. [...] a Union which preserves our cultural heritage and promotes cultural diversity”* (European Commission, 2018, p. 1).

De asemenea, reia idei din comunicarea anterioară, privind rolul educației și culturii în fortificarea identității europene (sublinierile sunt din original):

> “it is *in the shared interest of all Member States to harness the full potential of education and culture as drivers for jobs, economic growth, social fairness, active citizenship as well as a means to experience European identity in all its diversity”* (European Commission, 2018, p. 1).

În plus, subliniează semnificația crucială pe care industriile culturale și creative o au pentru întărirea identității europene, creând un sentiment de apartenență și generând bunăstare socială și economică:

> “Europe’s rich cultural heritage and dynamic cultural and creative sectors strengthen European identity, creating a sense of belonging. Culture promotes active citizenship, common values, inclusion and intercultural dialogue within Europe and across the globe. It brings people together, including newly arrived refugees and other migrants, and helps us feel part of communities. Culture and creative industries also have the power to improve lives, transform communities, generate jobs and growth, and create spill over effects in other economic sectors” (European Commission, 2018, p. 1).

Se poate concluziona că definirea discursivă a identității europene s-a realizat prin raportarea la cultură, patrimoniul cultural fiind rememorat, analizat, promovat atât în discursuri politice, în scrieri programatice sau culturale, cât și în documente al căror scop era susținerea dezvoltării și coeziunii teritoriale și, implicit, creșterea

calităţii vieţii cetăţenilor din Uniunea Europeană. În majoritatea textelor analizate, identitatea teritorială europeană este percepută ca un bun colectiv, o resursă comunitară, cu impact la nivel individual și de grup.

4.2. Discursul oficial despre identitate teritorială în România

Acest subcapitol cuprinde o parte teoretică (*Reflecții teoretice privind identitatea României*) și două studii de caz interconectate, ambele fiind rezultatul utilizării analizei de discurs politic.

Primul studiu de caz conferă contextul general al ultimilor ani (de la aderarea României la Uniunea Europeană, în 2007, și până în prezent): *România – discursul oficial privind identitatea teritorială (luări de poziţie oficiale, apariţii în spaţiul public, naţionalism, populism)*. Cel de-al doilea este focalizat pe discursul oficial al domnului ministru George Ivașcu privind identitatea teritorială a României, pentru perioada în care a fost ministru la Ministerul Culturii și al Identității Naționale (ianuarie-noiembrie 2018).

4.2.1. Reflecții teoretice despre identitatea României

Identitatea, așa cum am constatat în capitolele anterioare, a avut diverse definiții, în funcție de contextul economic, social și politic, însă acestea au enumerat cel puțin câteva dintre următorii markeri identitari: peisaj cultural, patrimoniu construit, patrimoniu imaterial (specificul dat de limbă, religie, valori, cultură). O altă componentă semnificativă a identității este cea asumată psihologic, cultural, de către locuitori (sentimentul apartenenței la diverse comunități). În cele ce urmează, vom urmări toate aceste elemente în discursurile clasei politice a României. Acest studiu are limitări ce survin din faptul că este unul exploratoriu, nu exhaustiv.

În primul rând, este de reținut că identitatea teritorială este definită de elemente tangibile și intangibile. Etnicitatea și locul unde individul locuiește sunt importante, dar nu decisive. Cu toate acestea, există numeroase studii asupra procesului de creare a națiunii și aici

ne referim la națiunea română, tratând diverși factori culturali și economici care au influențat acest proces începând cu secolul al XVIII-lea, modernizând societatea României actuale (Mitu, 1997, 2001, 2013, 2016; Drace-Francis, 2013a; Boia, 2017) și contribuind la dezvoltarea unei conștiințe și identități naționale moderne. Acestea au concluzionat că sentimentul identității naționale, al apartenenței la o națiune, influențează ideile și acțiunile oamenilor, este mobilizator.

Unul dintre simbolurile moderne ale națiunii române este țăranul român. Acesta are o imagine idealizată și este o figură autoritară în cultura română (în special în scrierile literare și istorice). Al. Drace-Francis argumentează că țăranul român este o tradiție inventată (o temă centrală selectată dintre multe altele, pentru a fi promovată în scris și oral) (2013a, p. 13), de care au fost atașate o serie de valori prin care națiunea română se definește (autenticitate, trecut-vechime, hărnicie, credință în Dumnezeu, rezistență în condiții istorice vitrege etc.). Astfel, a apărut o identitate țărănească specifică națiunii române (Drace-Francis, 2013a, p. 16), care conferea legitimitate clasei politice ce se atașa de imaginea țăranului și folosea simbolistica pe care aceasta o îngloba.

În această lucrare, am aderat la paradigma constructivistă în abordarea conceptului de identitate, fie că este personală, colectivă sau parte a identității teritoriale (caracteristici ale mediului fizico-geografic și atașamentul oamenilor față de locuri). De aceea, în privința identității României ca națiune, înțelegem că aceasta a fost construită în timpul ultimelor secole, identitatea individuală, cea familială, a comunităților mai restrânse (locale) sau mai largi (regionale) de pe teritoriul României influențând construirea națiunii române și a identității sale culturale. Identitatea este relațională, este produs și cauză a unor procese politice, economice, sociale și culturale pe o perioadă îndelungată:

> „Identitatea omului este constituită de comunitatea şi societatea sa, dar prin intermediul interpretărilor comune, al criticii şi al autocriticii, omul în permanenţă se creează pe sine.

Omul are multe feluri de identităţi. Putem vorbi despre identitatea speciei, etnică, naţională, culturală, a genului, sexuală, profesională, religioasă etc. Autodefinirea omului constă în primul rând în a formula care anume rol, care identitate, care valoare îi este cea mai importantă temporar sau în general. Omul îşi ierarhizează scopurile, valorile şi identităţile.

Nu doar indivizii, ci şi comunităţile au identităţi concrete, care se schimbă pe parcursul istoriei. Identităţile colective constituie identităţile individuale, dar acestea, la rândul lor, influenţează şi ele identităţile colective, sociale" (Bujalos, 2011, p. 22).

Prin urmare, înțelegerea la nivel individual a procesului de creare a identității colective, la diverse scări, este crucială pentru interpretarea de către fiecare dintre noi a lumii în care trăim și, în particular, a societății în cadrul căreia interacționăm și *ne construim identitatea*:

„conţinutul identităţii personale al individului – atât dreptatea cât şi perceperea binelui – este constituit de comunitatea naţională, dar individul, ca deliberativ şi ca formatorul planului de viaţă, este liber şi poate să aibă o relaţie critică faţă de identitatea comunitară-naţională (Bujalos, 2011, p. 82);

„identitatea personală a individului şi caracteristicile personale sunt constituite de comunităţile (familia, asociaţiile şi națiunea) lui" (Rawls 1972, citat de Bujalos, 2011, p. 82).

și *ne construim caracterul:*

„noi, oamenii ne naştem în grupurile noastre principale – în comunităţi culturale, naţionale şi lingvistice, unde se vor forma nu numai identitatea dar şi caracterul nostru" (Bujalos, 2011, p. 84).

Prin urmare, identitatea individuală este construită, nu este un dat:

„Nu există nici un fel de esenţă eternă, constantă, nici omul nu are un sâmbure constant, ci toate sunt cauzale ca şi relaţiile, aşadar noi înşine înfiinţăm lumea şi individualitatea noastră" (Bujalos, 2011, p. 89).

În mod similar, identitatea comunităților este una construită. Identitatea românească s-a constituit și în relație cu cea europeană, de-a lungul ultimelor trei secole mai ales. În literatura de specialitate, s-a diferențiat între variate tipuri de identitate. Cu referire la identitatea europeană, de exemplu, aceasta a fost discutată în comparație cu cea americană:

> „în acel sens european, unde această identitate înseamnă deosebirea, apărarea naţiunii de celelalte naţiuni. Identitatea naţională europeană caută răspuns la întrebarea cine este maghiar, cine este francez, cine este român etc. Identitatea naţională europeană se deosebeşte şi protejează. Conştiinţa naţională americană caută răspuns la întrebarea pe baza căror fapte putem să zicem despre cineva că este american. În America se pune întrebarea care dintre identităţile naţionale americane servesc dezvoltării ţării şi care dintre aceste identităţi naţionale servesc cel mai bine dezvoltării în viitor. În Europa putem să vorbim despre naţionalism, iar în SUA despre patriotism" (Bujalos, 2011, p. 79).

Conform acestei definiții, identitatea politică a politicienilor români este una națională şi etnică:

> „Lucrările publicate în Occident utilizează adeseori termenii de *naţional* şi *apartenenţă naţională* ca fiind sinonimi cu exprimarea calităţii de cetăţean al unei ţări. Această situaţie se datorează în principal faptului că, în majoritatea ţărilor occidentale identitatea naţională s-a construit în principal în jurul identităţii de cetăţean, iar teritoriul statutului a devenit în consecinţă termenul fundamental de referinţă pentru «teritoriul naţional». Europa de Est însă a avut o cale diferită de dezvoltare, în care etnicitatea, apartenenţa etnică a îndeplinit un rol fundamental" (Gabor, 2011, p. 109).

De asemenea, identitatea națională a fost discutată comparând concepția vest europeană și cea est europeană, în cadrul Uniunii Europene (pentru o discuție amănunțită privind cele două tipuri de concepție privind identitatea națională, a se vedea și Mitu, 2017):

> „Dat fiind că în Vestul Europei în mod tipic a prevalat conceptul civic de identitate naţională, calitatea de membru al naţiunii era

conferită de însăşi calitatea de cetăţean a persoanei în cauză, cele două apartenenţe (cel de membru al colectivităţii statului şi cel de membru al colectivităţii naţionale corespunzătoare) suprapunîndu-se în mare măsură. Existau aşadar posibilităţi reduse pentru formarea unor identităţi naţionale rivale în cadrul aceluiaşi stat. În consecinţă, la autorii vestici preocupaţi de subiect accentul cade de obicei pe evidenţierea factorilor care conferă individului o identitate civică" (Gabor, 2011, p. 127).

De aceea, discuția privind identitatea teritorială și sfera publică, prin impactul pe care îl are discursul politic asupra creării identității naționale, europene, de cetățean, personale în România:

> „Natura controverselor cu privire la funcţiile identităţii şi ideologiilor naţionale aruncă o lumină asupra legăturii puternice dintre sfera identitară şi cea politică, ce caracterizează societăţile contemporane. Identitatea naţională poate fi definită din această perspectivă ca o formă modernă comunitară de identitate culturală simbolică împărtăşită de un grup de persoane care trăiesc pe un anumit teritoriu şi care se organizează politic pentru apărarea valorilor spiritual-identitare pe care le împărtăşesc. În acest sens, sintagma «identitate naţională» exprimă legătura dintre identitate, comunitate şi modernitate" (Gabor, 2011, p. 110).

Naționalitatea este o formă de identitate colectivă (Gabor, 2011, p. 114). Identitatea națională este un construct, în cadrul căreia politicul și cultura au un rol crucial:

> „Nu naţiunile preexistente determină naşterea concepţiilor naţionale, ci invers, ideologiile naţionale conduc la apariţia identităţii naţionale ca formă modernă de identitate culturală colectivă. «Naţionalismul – consideră Ernest Gellner – este mai întâi un principiu politic care statuează că unitatea politică şi cea naţională ar trebui să fie congruente». În acest sens termenul de *naţional* reprezintă expresia identităţii politico-culturale colective moderne, care exprimă nevoia, aspiraţia unei comunităţi culturale de a se defini şi de a se organiza ca o comunitate politică" (Gabor, 2011, p. 111).

și

„Din funcţia de legitimare asumată de naţionalism derivă rolul esenţial al imaginarului colectiv şi al mitului în formarea identităţilor şi ideologiilor naţionale. […] Aşa cum remarca Lucian Boia, identitatea naţională comportă prin definiţie şi atributele unei identităţi mitice, presupunând un proces de recreere mentală a realităţii, prin care amalgamului de fapte şi fenomene dispersate i se oferă o interpretare, i se atribuie un sens, introducându-se astfel în istorie principiul ordinii. Însă în ţările est europene, s-a resimţit putenic nevoia de a apela la un anumit tip de creaţie mitică, care a îndeplinit prin excelenţă un rol compensator pentru neîmplinirile prezentului, prin care regimurile politice aflate în criză acută de legitimare ofereau o hrană spirituală iluzorie unei populaţii frustrate din cauza adâncirii prăpastiei de dezvoltare care desparte ţările din regiune de epicentrul modernităţii” (Gabor, 2011, p. 129).

„Legătura organică dintre identitate naţională şi modernitate […] poate fi interpretată ca derivând şi din «nevoia de ideologie» care caracterizează societatea modernă” (Gabor, 2011, p. 112).

Despre asigurarea de către stat a condițiilor pentru exprimarea identităților colective, se precizează că identitatea națională are un caracter conștient (Demeter, 2011, p. 157), este asumată, nu este dată:

„Mai întâi, este adevărat că naţiunea este un ideal. Adică, este un «concept abstract» (precum a spus Benjamin Constant), deci nu un lucru concret. Spre deosebire de familie, rude sau triburi, naţiunea nu este o formă de comunitate tangibilă, iar identitatea naţională – spre deosebire de alte forme de identitate – este o formă foarte abstractă a identităţii comunităţii colective. De aceea, extrapolarea sa viitoare nu întâmpină obstacole teoretice. Identitatea naţională a fost «creată» – mai întâi în Franţa, apoi în alte părţi urmând exemplului francez – prin «separarea» indivizilor de forma de identitate particulară căreia ei aparţinuseră anterior – conace, parohii, bresle, provincii. Indivizii astfel «eliberaţi» au fost reunificaţi în naţiune ca fiind cea mai cuprinzătoare formă de comunitate politică” (Demeter, 2011, p. 157).

Identitatea națională este o formă spirituală de identitate, abstractă:

„o condiţie preliminară asupra existenţei unei identităţi naţionale nu este o limbă comună, fiindcă naţiunea nu este predominant sau în primul rând o comunitate lingvistică, ci una «spirituală»” (Demeter, 2011, p. 159).

Se accentuează faptul că națiunea este rezultatul unui proces conștient de identificare, de creare a unei narațiuni despre o comunitate, proces care nu are la bază doar memoria a ceea ce-i unește pe indivizi, ci și uitarea elementelor care îi despart:

„În acelaşi mod, apartenenţa la aceeaşi etnie nu este o condiţie prealabilă a identităţii naţionale comune, nici amintirile istorice ale unei origini etnice comune, ci mai degrabă – precum sugerează Renan – uitarea unei origini distincte. Dacă francezii ar fi păstrat cu fidelitate amintirea originii lor distincte (galică sau francă), naţiunea franceză nu ar fi putut apărea niciodată. Astfel, conştiinţa identităţii naţionale apare nu din memoria unei origini comune, conservată cu grijă, ci dimpotrivă: din amnezie şi uitare istorică colective – şi aceasta este singura modalitate prin care ar putea apărea.

Adică, crearea unei comunităţi asemănătoare unei naţiuni este condiţionată nu doar de identitatea naţională şi conştiinţa acesteia, ci şi de o puternică loialitate emoţională faţă de naţiune. Faptul că naţiunea este un ideal sau o abstracţie, nu înseamnă că emoţiile faţă de naţiune şi identificarea emoţională a individului cu naţiunea nu sunt (sau nu ar putea fi) reale” (Demeter, 2011, p. 159).

În timpul comunismului românesc, o parte semnificativă a discursului actual despre națiune și valori a fost construită și a influențat populația (în special pe cei care au trăit și au fost educați în perioada respectivă):

„Identitatea naţională este de neconceput fără simbolurile comune care trezesc loialitatea emoţională şi umple inimile cu mândrie şi sentiment.

Prin urmare, din cele spuse mai sus putem concluziona că naţiunea este pur şi simplu o «comunitate imaginară», o formă puternică şi conştientă a identităţii comunităţii, ceea ce nu presupune nici amintirea istorică a unei origini comune, nici o

limbă comună. Însă naţiunea are nevoie de o conştiinţă clară şi un sentiment precis de comuniune” (Demeter, 2011, p. 160).

În această parte, am evidențiat faptul că reflecțiile teoretice privind identitatea teritorială a României s-au concentrat asupra câtorva teme principale: identitate etnică, identitate națională, tradiții inventate și relația conflictuală sau complementară dintre identitatea națională și cea europeană. Viziunea constructivistă privind identitatea teritorială a României predomină în discursul recent al oamenilor de știință români.

4.2.2. Studiu de caz: România – discursul oficial privind identitatea teritorială (luări de poziţie oficiale, apariţii în spaţiul public, naţionalism, populism). Context general

Discursul oficial privind identitatea teritorială a României, în perioada 2007 (luând ca reper anul aderării României la Uniunea Europeană) și până în prezent, a fost marcat de diverse luări de poziție oficiale și apariții în spațiul public ale unor politicieni cunoscuți sau mai puțin cunoscuți, populismul îmbinându-se cu naționalismul, cu discriminarea (Răileanu et al., 2017, p. 11, p. 17), cu politicile de excluziune, de segregare în societatea românească a unor minorități etnice sau de alte tipuri (Corobcenco *et al.*, 2016). Pe de altă parte, un echilibru discursiv a fost introdus prin luări de poziție care au pus accentul pe unitate, toleranță, patriotism bazat pe demnitate de neam și nu pe o atitudine defensivă sau ofensivă.

Intrarea României în Uniunea Europeană a fost percepută ca o întoarcere acasă, în Europa, ca un eveniment extraordinar, în relație directă cu libertatea și sacrificiul românilor pentru aceasta:

> Traian Băsescu: „Iată că România trăieşte două evenimente extraordinare. Unul s-a petrecut astăzi, la ora zero, intrarea României, a românilor, în UE. Noi n-am intrat, ci ne-am întors după 60 de ani, în care am lipsit fără ca cineva să ne întrebe dacă vrem să lipsim. Am revenit acasă, în Europa noastră! Al doilea eveniment extraordinar este că intrăm în Europa, cu Sibiul - capitală europeană, o capitală culturală, care va face ca toată Europa să privească România prin oamenii, prin sufletul, prin cultura sibienilor!
>
> Acum 17 ani, tineri au murit pentru ca noi, astăzi, să ne bucurăm că am revenit în familia europeană. Lor trebuie să le aducem o pioasă recunoştinţă. Poate în noaptea de Anul Nou mi-a fost greu să aduc aminte despre un moment dificil, dar astăzi trebui s-o spun: dacă noi suntem azi liberi, este pentru că un grup de oameni s-au sacrificat pentru libertatea noastră” (Președinția Românei, 2007).

Revizuirea Constituției asigură o Românie modernă, reformată, mai democrată și mai eficientă. Conform acestui discurs, pentru a găsi soluții la problemele României, este importantă existența unor schimbări formale pentru început:

> Traian Băsescu: „După 20 de ani de la căderea comunismului, România intră într-o nouă etapă a modernizării sale. Piatra de hotar a noii etape a fost pusă zilele acestea, când a avut loc prima validare a unui referendum naţional ce deschidea calea revizuirii Constituţiei. Această premieră istorică ne arătă nouă, liderilor politici, că cetăţenii vor ca România să meargă înainte, vor ca România să se modernizeze, vor să aibă un stat reformat, mai democratic şi mai eficient" (Președinția Românei, 2009).

Discursul despre națiune și Marea Unire se suprapune peste cel care invocă solidaritatea grupului care împărtășește valori comune. În acest context, este subliniată importanța crucială pe care o are reflectarea voinței națiunii în voința și deciziile oamenilor politici. Doar această reflectare asigură solidaritate și acțiune concertată pentru ca idealurile să fie transformate în realitate:

> Traian Băsescu: „Sărbătorim la 1 decembrie Ziua Naţională a României pentru că această zi simbolizează unitatea noastră statală. 1 decembrie 1918 a fost un moment în care voinţa politică a exprimat deplin voinţa naţiunii. 1 decembrie 1918 trebuie să rămână un model pentru acţiunea oamenilor politici. Numai atunci când voinţa naţiunii se reflectă în voinţa politică a reprezentanţilor săi, se realizează adevărata unitate naţională. Astfel de momente nu se obţin însă uşor! Astfel de momente istorice presupun curaj şi luptă. Sunt convins că unul dintre învăţămintele care se pot desprinde din lecţia de la 1 decembrie 1918 este că solidaritatea naţiunii poate fi realizată dacă la baza ei se află valorile noastre comune" (Președinția Românei, 2009).

Față de acest discurs, apar elemente noi și o schimbare de perspectivă (așa cum reiese și din discursul lui Dacian Cioloș, în 2017 - Cioloș, 2017). Patriotismul este relaționat cu apărarea culturii și limbii române. Această apărare reflectă atașamentul față de

identitatea națională a românilor din afara graniței, care oferă un model de patriotism:

> Traian Băsescu: „La construcţia unei Românii moderne contribuie şi cele 10 milioane de români aflaţi în afara graniţelor ţării, români care, prin suportul lor constant, prin legătura de suflet pe care o păstrează cu ţara, prin apărarea limbii şi culturii române, sunt un model de patriotism, de ataşament faţă de identitatea naţională, model pe care vreau, în această zi, să-l salut călduros" (Președinția Românei, 2009).

Aspirațiile românilor trebuie să se regăsească în acțiunile unei elite politice și culturale:

> Traian Băsescu: „Marcăm 151 de ani de la unirea Moldovei cu Ţara Românească. Este în mod categoric actul fondator al construcţiei României Mari. Fără evenimentul de la 24 ianuarie 1859, România Mare nu ar fi putut exista. A fost efortul şi dorinţa de unitate a românilor, indiferent unde locuiau în spaţiul carpato-danubian. A fost momentul în care oamenii politici, Biserica, oamenii de cultură, intelectualitatea au răspuns aşa cum trebuia aspiraţiilor românilor. Nu a fost doar un act de voinţă, era şi nevoia românilor de a fi împreună, de a fi în unitate. Din acest motiv par copilăreşti sau lipsite de substanţă aspiraţiile politicienilor care ar vrea să vadă, într-un fel sau altul, afectată unitatea statului român" (Președinția Românei, 2010).

Regele Mihai subliniază datoria pe care o au românii în a respecta trecutul, fiindcă doar asumarea acestuia în acțiunile tuturor poate conduce la o Românie democratică, liberă și prosperă. Aici, moștenirea trecutului și atitudinea față de ea nu este nostalgică, nu este invocată pentru a legitima acțiunile prezentului, ci pentru a găsi soluții pentru prezent și viitor. Privirea nu este retrospectivă, trecutul nu este o resursă legitimatoare, ci o resursă pentru dezvoltare și viitor:

> „Mihai I: Prima noastră datorie astăzi este să ne amintim de toţi cei care au murit pentru independenţa şi libertăţile noastre, în toate războaiele pe care a trebuit să le ducem şi în evenimentele din Decembrie 1989, care au dărâmat dictatura comunistă. Nu putem avea viitor fără a respecta trecutul nostru. Ultimii douăzeci

> de ani au adus democraţie, libertăţi şi un început de prosperitate” (Ciornei, Zidărescu, 2011).

Corneliu Vadim Tudor era recunoscut pentru discursurile sale politico-literare de dinainte de 1989 (Copilaș, 2015, p. 198, pp. 266-268) și după (Mitu, 2015). Acesta contrastează trecutul cu prezentul. Trecutul a fost idealizat (chiar de Vadim însuși – Copilaș, 2015, pp. 266-268), dar este mai bun decât prezentul.

Corneliu Vadim Tudor despre trecut:

> „Aici, în sală, văd mai mulţi oameni cu părul alb decât oameni tineri. Toţi au strâns cureaua. Pentru ce? Pentru un patrimoniu naţional, pentru a le lăsa copiilor lor şi copiilor copiilor lor o ţară înfloritoare şi fără datorii. De unde am plecat, şi unde am ajuns? Cine este de vină?” (Lungu, Chiriac, 2012)

și despre prezent:

> „A venit momentul să nu ne mai idealizăm calităţile, ca popor genial, născut creştin. Dar prea avem, şi noi, uneori, lipsurile şi păcatele noastre. Suntem excesivi în pasivitate şi excesivi în violenţă” (Lungu, Chiriac, 2012).

Invocarea unității, a solidarității, a înțelegerii între români și a reconstrucției mândriei de a aparține națiunii române este o altă temă:

> Lucian Romașcanu, Ministrul Culturii și Identității Naționale: „Eu cred că sărbătoarea Centenarului trebuie să fie în primul rând despre unitatea tuturor românilor. Despre solidaritate. Şi despre o mai bună înţelegere între noi ca români, fie că vorbim despre românii de aici sau de cei de la capătul lumii. Suntem cu toţii români. În definitiv, Centenarul trebuie să fie un moment despre reconstrucţia mândriei noastre ca popor care a trăit aici, între aceste hotare, dintotdeauna” (Andrei, Ghioca, 2017).

George Ivașcu, ministrul Culturii și Identității Naționale, invocă două figuri emblematice pentru destinul națiunii române, făcând referire astfel la educație, religie și mediul rural:

> „Așadar, cred că este momentul să aducem un omagiu corect și solemn celor mai generoși și hotărâți autori ai Marii Uniri din

> 1918: preotul de țară și învățătorul român. Tot ce am obținut atunci și tot ce putem visa să devenim de azi înainte li se datorează în primul rând lor, caznelor lor anonime și seculare” (MCIN, 2018i).

Competiția politică, electorală, depinde de valorile alegătorilor. Este responsabilitatea acestora de a decide viitorul României și caracteristicile acesteia:

> Declaraţia lui Klaus Iohannis: „Acum e clar că au rămas în competiţie doi candidaţi: eu şi Victor Ponta. Este evident că românii au de ales între două variante: pe de o parte România lucrului bine făcut, o Românie normală, iar pe de altă parte România lucrului prost făcut, a scandalului şi a minciunii. De acum, competiţia este doar între noi doi” (Demian, 2014).

Klaus Iohannis, în discursul din momentul depunerii jurământului (I.C., 2014), vorbește despre națiunea română a cărei coeziune este dată de tradiții, limbă, istorie și spațiu, însă realizând o ierarhie a ceea ce este semnificativ pentru esența unei națiuni, pentru definirea națiunii române pentru sine, în context european și mondial. Astfel, noul președinte plasează obiectivele pe primul loc, acestea fiind urmate de valori. Se poate constata astfel o atitudine proactivă, crearea unei viziuni privind viitorul împreună:

> „Și le spun românilor clar: așteptările mari pot duce la rezultate mari. Și vor duce. Pentru că așteptări mari înseamnă mai multă responsabilitate, mai mult efort, mai multă seriozitate și mai multă muncă. Din partea tuturor. […] Mai presus de toate, însă, îmi doresc o națiune puternică. Națiunea română este mai mare decât suma intereselor, ambițiilor și chiar reușitelor individuale. Nu suntem doar un grup de oameni pe care îi leagă o comuniune de tradiții, limbă, istorie și spațiu. Suntem o singură națiune cu valori și mai ales obiective. O națiune de cetățeni, care știe ce vrea în Europa, în lume, și mai ales care știe ce vrea pentru sine” (I.C., 2014).

Invocarea caracterului național al deciziilor economice și a respectului pentru români, care să caracterizeze guvernarea şi să o legitimeze, este parte a discursului politic:

> Liviu Dragnea: „România e stat suveran și e de datoria noastră să apărăm această suveranitate cât trăim, acest guvern are misiunea de a face performanță economică, păstrând în același timp caracterul național al deciziilor” (M.K., EurActiv.ro, 2018).

și

> Viorica Dăncilă: „vom guverna cu mândrie și respect pentru români, având mereu în față programul de guvernare” (M.K., EurActiv.ro, 2018).

Discursul pro-european, inclusiv în 2018, este modificat radical în 2019, în ceea ce îl privește pe Liviu Dragnea:

> „România pe care o iubim și pe care ne-o dorim mai europeană, mai prosperă, mai dezvoltată, nu ar fi existat fără sacrificiile celor care au crezut în ea” (N.O., 2018).

Este frecventă atitudinea defensivă și neasumarea responsabilității pentru consecințele deciziilor politice asupra schimbărilor economice, cu impact major asupra populației României și a nivelului de trai:

> Liviu Dragnea: „Simţiţi că în momentul în care România încearcă să se ridice, e cineva care îi dă la picioare? Bineînţeles, îi dă la picioare şi României, şi nouă, şi mie în primul rând, normal, preşedintele partidului” (...) „Creşterea preţurilor la energie. În primul rând este vorba de liberalizarea cerută de FMI şi UE, deci nu e o decizie a guvernului şi de asemenea şi de unele politici de cartel făcute de unii operatori economici cu capital străin în România. Deci nu e din cauza Guvernului. Creşterea preţului barilului de petrol pe pieţele internaţionale - martie 2018 faţă de martie 2017, o creştere de 33%. Nu noi am decis. Creştererea preţurilor la produsele agricole importate şi alimentare importate. Noi importăm 70% din UE şi constatăm că aici au crescut preţurile la bunurile pe care le importăm. Sigur că am constatat că aceste companii cu capital străin când au văzut că veniturile românilor cresc şi salarii şi pensii - şi-au zis «Hai să mărim şi noi preţurile». Noi o să cerem ANRE-ului şi altor instituţii să verifice cât de fundamentată a fost această creştere de preţuri şi solicit guvernului foarte clar ca în cazul relatat de Consiliul

> Concurenţei să dispună un control efectuat de Corpul de Control al Premierului şi nu numai” (Rotaru, 2018).

Se poate observa o diferență comparativ cu discursurile lui Dacian Cioloș (Cioloș, 2017), unde se pune accentul pe nevoia ca toți cetățenii României trebuie să se implice pentru a rezolva problemele societății românești, pentru că toți au o responsabilitate ce nu poate fi delegată integral celor pe care i-au ales.

Asemenea lui Iohannis, D. Cioloș definește patriotismul prin implicare în viața comunității, apărarea valorilor care ne caracterizează, apărarea demnității neamului (nu a orgoliului de neam) și identificarea soluțiilor în rezolvarea problemelor comune, soluții care conferă încredere și demnitate. Coeziunea națională se hrănește din acțiunile prezentului și din implicare civică, nu din trecut și pasivitate sau din vorbe fără fapte:

> „În timpul studenției am învățat ce înseamnă democrația […] Primul lucru despre care aș vrea să vă vorbesc astăzi este nevoia de a ne implica în viața comunității. Cred că mai mult ca oricând în perioada pe care o trăim, în momentul de față, avem nevoie să ne implicăm în societate nu doar pentru bunul mers al societății în general, ci mai ales pentru noi înșine, pentru nevoia noastră de a evolua. Nu mai putem delega această responsabilitate altora. Cred că nu mai e suficient, chiar dacă trăim în democrație, și democrația are regulile ei […], democrația a venit din antichitate și cu siguranță are nevoie și ea de ameliorare și evoluție în modul de exercitare a acestei forme de guvernanță a societății. Deci, cu atât mai mult în democrația de astăzi, cred că nu mai e suficient să spunem că ne-am făcut treaba față de societate delegând atribuțiile noastre unor lideri; prin vot, punându-i în frunte sau plătind cotizații în stânga și în dreapta sau făcând donații pentru anumite asociații. Societatea are nevoie în momentul de față de fiecare dintre noi pentru că eu am convingerea că fiecare dintre noi suntem unici, și, dacă Dumnezeu ne-a făcut unici și ne-a pus în această societate, înseamnă că unicitatea noastră e necesară pentru ca lucrurile să avanseze, să meargă mai bine, pentru a putea îmbunătăți viața comunității în care trăim. În măsura în care suntem conștienți de faptul că avem această unicitate, cred

că decurge de la sine înțeles că, dacă nu valorificăm această specificitate, fiecare în felul în care simțim că o putem face, societatea va fi cu atât mai imperfectă și evoluția societății noastre va avea de suferit. Sigur că lucrurile merg înainte cu sau fără noi, dar dacă noi nu acceptăm să ne asumăm responsabilitatea asta colectivă, nu avem de ce să ne așteptăm ca lucrurile să meargă mai bine. […] Cred că abia în momentul respectiv, când știu ce să îmi asum însumi, putem vorbi și de patriotism.

Pentru că, a propos de populism și de modul în care se face politică în momentul de față și în care se vorbește de patriotism, am vrut să ating și subiectul ăsta pentru că cred că dacă în urmă cu câteva zeci de ani, pentru înaintașii noștri, patriotism însemna să apere chiar pământul pe care trăiau și pe care trăim, în momentul de față, pentru mine înseamnă să apărăm valorile care ne construiesc și care ne definesc pe noi ca și societate; să le apărăm nu împotriva cuiva, ci să le apărăm chiar în societatea în care trăim.

În societatea modernă, în care trăim, în care cu câțiva zeci de euro putem traversa Europa în avion aproape zilnic, cred că patriotism înseamnă tocmai asumarea identității noastre ca individ, ca parte a unei comunități care are niște valori și principii și care are o specificitate, care vine să întregească lumea în care trăim și nu pună în conflict specificitatea noastră cu a celorlalți. Cred că în felul acesta, putem vorbi de patriotism nu ca un orgoliu de neam, ci ca o demnitate a neamului din care facem parte. Și cred că în felul acesta România și noi, ca societate, ne putem regăsi încrederea care de multe ori ne lipsește pentru că îi ascultăm mai mult pe cei care scot în evidență lucrurile mai puțin bune în societate și nu atât soluțiile prin care să putem trece peste ele și să le putem rezolva" (Cioloș, 2017).

Se poate constata existența a trei tipuri de discurs oficial privind identitatea teritorială a României: (1) unul naționalist, paternalist și autoritar (Corneliu Vadim Tudor, Liviu Dragnea, Viorica Dăncilă), (2) unul în care se reflectă tendințele actuale privind buna guvernanță și implicarea societății civile în definirea și rezolvarea problemelor societății românești (Klaus Iohannis, D. Cioloș) și (3) unul

care îmbină tipurile anterioare, caracterizat de o retorică naționalistă moderată (Traian Băsescu, ulterior și George Ivașcu). Scopul secundar, dacă nu cel dintâi al acestor discursuri, este cel de legitimare sau justificare a acțiunilor politice ale autorilor lor, de a conferi credibilitate deciziilor politice din prezent și viitor, iar trecutul, memoria colectivă, cultura, sunt ignorate pentru valoarea lor intrinsecă (în afara motivațiilor politice).

Acesta este contextul ultimilor zece ani, de dinaintea numirii domnului George Ivașcu în funcția de ministru la Ministerul Culturii și Identității Naționale (ianuarie-noiembrie 2018).

4.2.3. Discursul oficial al domnului ministru George Ivașcu despre identitatea teritorială

În acest studiu de caz, analizăm definirea discursivă a identității teritoriale a României, așa cum a fost construită de domnul George Ivașcu, luând în considerare discursurile politice, din poziția sa oficială de ministru al Culturii și Identității Naționale, între ianuarie și noiembrie 2018. Discursurile sale sunt influențate de identitatea sa politică. Identitatea politică a fost definită ca „loialitatea faţă de putere, sau faţă de un anumit partid, ideologie, organizaţie politică" (Horváth, Kassai, 2011, p. 93).

În timpul perioadei socialiste, *identitatea politică a fost suprapusă peste identitatea naţională* (Copilaș, 2015, p. 87, 169, 1981; Ilovan, Maroși, 2018, p. 133): „identitatea politică este în multe cazuri definită prin raportare la alte identităţi (de exemplu, cea naţională, culturală, religioasă etc.)" (Horváth, Kassai, 2011, p. 95).

Poziția domnului Ivașcu este semnificativă prin mesajul pe care îl transmite și raportarea la identitatea națională, el fiind un produs al culturii române și al clasei politice românești și, în același timp, influențând educația românilor. Discursurile sale au fost influențate atât de identitatea sa ca parte a națiunii române, cât și de identitatea sa politică:

> „elementele cognitive ale identităţii naţionale pot fi educate, în procesul de socializare individul se identifică cu cultura în care trăieşte, învaţă valorile scrise şi cele nescrise ale statului, sărbătorile, prin însuşirea ideologiei şi discursului naţional se formează conştiinţa apartenenţei la naţiune (Csepeli, 1992). Spre deosebire de aceasta, formarea identităţii politice este rezultatul unui alt «proces de socializare». Loialitatea faţă de putere, o ideologie, un partid, o organizaţie politică este fără îndoială rezultatul unei alegeri cognitive, conştiente, şi ca atare, se poate schimba din timp în timp, în contrast cu cea naţională" (Horváth, Kassai, 2011, p. 95).

Ambele identități îi influențează identitatea europeană:

> „identitatea politică europeană nu înseamnă altceva decât loialitatea politică faţă de Europa, respectiv faţă de Uniunea Europeană” (Horváth, Kassai, 2011, p. 93).

și

> „loialitatea faţă de «Europa instituţionalizată», adică faţă de sistemul politic al Uniunii Europene, cu sistemul său de valori şi elita sa politică. Alţi cercetători sunt însă de părere că identitatea europeană are simultan atât valenţe culturale, cât şi politice, diferenţele fiind date doar de dominanţa uneia sau a alteia [...] dar ambele joacă un rol în stabilirea identităţii europene a individului” (Horváth, Kassai, 2011, p. 96).

Domnul George Ivașcu a fost numit în funcția de ministru al Culturii și Identității Naționale și mandatul său s-a defășurat pe parcursul anului 2018 (ianuarie-noiembrie). Discursurile sale combină discursul despre trecut cu cel care se referă la modul de rezolvare a problemelor prezentului. Discursurile sale sunt relevante din perspectiva funcției pe care o ocupă și fiindcă se înscriu temporal în anul dedicat celebrării Centenarului de la Marea Unire: 2018.

Imediat după preluarea mandatului, în februarie 2018, domnul Ivașcu propune Academiei Române să participe la realizarea politicilor publice în domeniul culturii. Pentru aceasta, el se autodefinește ca „un administrator al culturii” (MCIN, 2018k) și subliniează importanța sprijinului Academiei Române în a continua „fundația construcției României având la bază tot ceea ce e valoros și fundamental” (MCIN, 2018k), pentru că „cel mai important este să devenim înaintașii urmașilor noștri” (MCIN, 2018k).

Relatând același eveniment, Ziarul Metropolis îl citează pe domnul Ivașcu, care afirmă: „Cultura este liantul esențial pentru unire, consens și coeziune națională” (Ivan, 2018) și precizează că:

> „În anul Centenarului Marii Uniri, trebuie să facem mai mult decât să evocăm trecutul și marile personalități care au contribuit la realizarea idealului național. Azi, menirea noastră este să creăm

> condițiile ca peste încă un veac, urmașii noștri să se poată bucura de o bogată moștenire culturală și spirituală” (Ivan, 2018).

În acest demers, Academia Română va reprezenta „autoritatea morală”, de care ministerul, ca autoritate publică, are nevoie.

Ministerul Culturii și Identității Naționale (MCIN) este interesat de digitizarea colecțiilor instituțiilor culturale, de adaptarea la noile realități în care mediul online reprezintă o platformă utilă pentru promovarea culturii, valorilor și a unor personalități române, de aceea, întâlnirea din februarie 2018, a domnului ministru Ivașcu cu o delegație Google face subiectul unui comunicat de presă din partea ministerului pe care acesta îl conduce (MCIN, 2018a).

În luna martie 2018, industria cinematografică românească este tema întâlnirii domnului ministru Ivașcu cu reprezentanții Universal Studios (S.U.A.). Ministrul subliniază avantajele economice și culturale, iar partenerii săi de discuție vorbesc despre „expunere internațională la nivel înalt, în domeniul cinematografiei”, pe care o pot facilita pentru industria românească de film (MCIN, 2018b).

Tot în martie 2018, domnul Ivașcu susține un discurs în cadrul dezbaterii *România la Centenar*, organizată de Administrația Prezidențială (Palatul Cotroceni) (MCIN, 2018h). În discursul său, făcut public pe www.cultura.ro, domnul ministru vorbește despre unitate, consens, solidaritate, stabilitate, demnitate, echilibru, valoare, identitatea europeană și universală, dialog, transparență, elita țării, societatea civilă, comunități locale și etnice, destin românesc, trezire, schimbare și renaștere națională, toate în relație cu „principalul suport de coagulare și unitate a unei națiuni” (MCIN, 2018h): cultura.

Aceste concepte se regăsesc în următoarele citate, preluate din discursul ministrului (MCIN, 2018h) (sublinierile sunt din original):

> „Am deplină credință că sunt în asentimentul tuturor vorbind despre unul dintre cele mai prețioase și delicate bunuri ale acestei națiuni, cultura română. Consider că pe acest tărâm trebuie să domine **consensul și solidaritatea**. Cultura este principalul suport de coagulare și **unitate** a unei națiuni. Ea ne creează **stabilitate și**

demnitate. Și așa cum o respectăm și o valorificăm, așa suntem respectați în contextul universal. Este una dintre problemele fundamentale ale oricărei națiuni pentru că ea ne dă echilibru, **valoare, identitate europeană** și universală.”

„să facem toate eforturile pentru a realiza **consens și coeziune națională** bazate pe **principii și valori reale**, prin **dialog** permanent multidisciplinar și transparență totală a oricărui demers.”

„Desigur, toate acestea trebuie să se bazeze în primul rând pe **elita acestei țări, pe corpul de experți și specialiști din fiecare domeniu în parte dar și pe opiniile și necesitățile invocate de societatea civilă sau de comunitățile locale sau etnice și, nu în ultimă instanță, a oricărui cetățean de bună credință**. În fond, cultura este o prioritate a noastră, a tuturor și în ultimă instanță a **destinului românesc**. Din aceste motive consider că orice discuție sau interferență trebuie să fie numai pe coordonatele **pozitivismului**, echilibrului, **consensului**, **unității, solidarității, dialogului și transparenței**.**”**

„**Aniversarea Centenarului** trebuie să fie un moment de trezire și de **renaștere națională**, de schimbare de atitudini și mentalități în abordarea problemelor fundamentale ale acestei națiuni în folosul prezentului dar mai ales al viitorului.”

În discursul său, domnul ministru Ivașcu preia o temă ce definește identitatea europeană – unitate în diversitate – pentru a descrie crearea României Mari în 1918:

„**Au reușit pentru că au acționat împreună.** La momentul 1918, fiecare însă a reușit să pună totul deoparte – să se pună pe sine deoparte! – în slujba unui țel mai presus de ei: un stat unitar, democratic și o casă mare pentru o mare familie. România Mare urma să devină statul tuturor fiilor săi, indiferent de etnie, religie sau opțiuni ideologice. **O unitate în diversitate**” (MCIN, 2018h).

Valori precum respectul față de înaintași (manifestat prin omagierea spiritului lor), libertatea, unitatea și spiritul democratic sunt invocate pentru a justifica reușita atingerii unui țel comun în 1918 (sublinierile sunt din original):

„A omagia realizarea înaintașilor este frumos, însă nu suficient. Pentru că moștenirea pe care ne-au lăsat-o nu e doar un cadou, ci și o datorie. A omagia cum se cuvine înaintașii înseamnă înainte de orice **a omagia spiritul lor**. La 1918, oamenii politici cei mai diferiți au știut să-și dea mâna și să lucreze împreună. Aveau în comun un lucru: toți doreau **o Românie unită și democratică**, un acasă în care fiecare să se poată dezvolta liber” (MCIN, 2018h).

Tema diversității și a unității se reiterează în acest discurs, suprapunându-se peste teme ale discursului privind identitatea europeană (sublinierile sunt din original):

„**A fi uniți nu înseamnă a fi toți la fel**, ci a defini și păstra un sanctuar sufletesc comun” (MCIN, 2018h).

În același spirit, este menționată nevoia de egalitate și siguranță (sublinierile sunt din original):

„România mare a cuprins între hotarele sale multe minorități naționale sau religioase. De la bun început, toți trebuiau să se poată dezvolta în siguranță și egalitate, sub un singur steag. Diferențele acestea nu sunt o sursă de vulnerabilitate, ci sunt ceea ce ne îmbogățește. Așadar trebuie să învățăm din exemplul marilor înaintași de la 1918 și **să nu lăsăm ca ceea ce ne desparte să ne dezbine**” (MCIN, 2018h).

În viziunea ministrului MCIN, trecutul și dezvoltarea strategică a României sunt direcțiile esențiale prin care trebuie abordată Aniversarea Centenarului (sublinierile sunt din original):

„**Consider că Aniversarea Centenarului trebuie să se realizeze printr-o abordare şi viziune integrată şi unitară pe coordonatele unității, coeziunii şi consensului național, în spiritul prețuirii trecutului, valorilor şi tradițiilor naționale, pe plan intern şi internațional, precum şi al creării unor baze solide, fundamentale pentru stimularea şi conturarea direcțiilor de dezvoltare strategică viitoare a României**” (MCIN, 2018h).

În 27 martie 2018, domnul Ivașcu transmite, printr-un comunicat de presă, un mesaj cu ocazia sărbătoririi unui secol de la Unirea Basarabiei cu România. Ideea majoră a discursului său este că

„visele pot deveni realitate” și că momentul 27 martie 1918 „trebuie să reprezinte, pentru viitor, un model de urmat” (MCIN, 2018c). Un astfel de mesaj are un conținut discutabil din punct de vedere diplomatic, pentru relațiile României cu Republica Moldova şi Rusia, și naționalist, cu toate că ministrul Ivașcu îl asezonează cu ingrediente ce l-ar putea legitima în cadrul discursului politic contemporan: solidele „garanții de dezvoltare și de securitate euro-atlantice” și „speranța într-un viitor european comun”:

> „Chiar dacă unirea Basarabiei cu România a avut loc în această atmosferă de sărbătoare națională, totuși, condițiile istorice de acum 100 de ani au fost extrem de vitrege, oricum, infinit mai grele decât cele de astăzi, când România are solide garanții de dezvoltare și de securitate euro-atlantice.”

și

> „Cu ocazia aniversării centenarului unirii Basarabiei cu România, adresez, în calitate de ministru al culturii și identității naționale, tuturor românilor, de pe ambele maluri ale Prutului, speranța într-un viitor european comun și certitudinea, adeverită de strămoșii noștri, că visele pot deveni realitate. Este suficient, pentru început, doar să credem în ele. Închei cu urarea prim-ministrului Marghiloman, adresată deputaților Sfatului Țării: Trăiască România una și nedespărțită.”

Într-un discurs din 3 aprilie 2018, având ca subiect Centenarul Marii Uniri, domnul Ivașcu își definește într-o triplă calitate relația cu Anul Centenar, „un eveniment de asemenea magnitudine istorică și spirituală” (MCIN, 2018g): „ca român, ca om de cultură și ca membru al Guvernului României” (MCIN, 2018g). Domnul Ivașcu consideră că esențialul aniversării trebuie să se bazeze pe omagierea faptelor înaintașilor și pe adevărul istoric (sublinierile sunt din original):

> „Toți cei de mai sus au dreptul să gândească aşa, dar pierd din vedere esențialul. Am spus-o în mai multe rânduri, dar sunt mândru s-o repet și aici: cred, cu cea mai mare tărie că **a cinsti cu adevărat reușita măreața a înaintașilor noștri, înseamnă a omagia în primul rând faptele lor şi adevărul istoric**” (MCIN, 2018g).

De aceea, explică însemnătatea tratatelor internaționale care au succedat Marea Unire și care, la rândul lor, sunt motive de celebrare în următorii ani (sublinierile sunt din original):

> „Unirea a trebuit recunoscută, consfințită și ratificată de sistemul de tratate internaționale de după Primul Război Mondial. Aşadar vom sărbători Tratatul de la Versailles, semnat pe 28 iunie 1919, care a anulat Pacea separată impusă samavolnic la Buftea. Vom sărbători Tratatul de la 10 septembrie 1919, care a recunoscut unirea Bucovinei. Vom aniversa Tratatul de la Paris din 9 decembrie 1919, prin care se recunoștea internațional faptul că România Mare a acordat cetățenia sa tuturor minorităților de pe teritoriul unificat" (MCIN, 2018g).

> „**Aşadar NU ministrul Ivașcu și nu guvernul PSD au hotărât că momentul Unirii nu se încheie, ci doar începe în 1918.** Mă întreb atunci, de ce **nimeni** nu s-a gândit să respecte adevărul istoric, inducându-se în mod nedrept şi incorect față de națiunea română şi față de făuritorii Marii Uniri, conceptul că aniversarea Centenarului se referă doar la 1918, ignorându-se în felul acesta marile evenimente naționale, europene şi internaționale ce au urmat şi validat, atestând România Mare, România unită" (MCIN, 2018g).

De asemenea, domnul ministru precizează eforturile sale de normalizare și intrare în legalitate a activităților MCIN, justificând necesitatea unei Ordonanțe de Urgență în acest sens, facilitând organizarea evenimentelor pentru aniversarea Centenarului, în același timp, luând în considerare „România contemporană și viitoare, în contextul european și nord-atlantic" (MCIN, 2018g) (sublinierile sunt din original):

> „Deci **nu** am blocat **nimic**, ci realizez un **demers de intrare în normalitate şi legalitate.** Ordonanța de Urgență este fundamentată pe Documentul Programatic şi are la bază conceptul ce vizează România contemporană şi viitoare, în contextul european şi nord-atlantic. Aniversarea Centenarului trebuie să se realizeze printr-o abordare şi o viziune integrată şi unitară pe coordonatele unității, coeziunii şi consensului național. Documentul Programatic conține principii, teme şi tipuri de

> acțiuni care trebuie să se desfăşoare pentru aniversarea Centenarului" (MCIN, 2018g).

Domnul Ivașcu subliniează că propunerile de proiecte vor beneficia de deschidere și transparență din partea sa (MCIN, 2018g). În plus, clarifică ceea ce se sărbătorește la Centenar:

> „Centenarul nu sărbătorește victoria românilor asupra altor popoare, ci eliberarea tuturor fiilor acestui pământ de sub asuprirea Imperiilor care ne-au confiscat atât de des devenirea" (MCIN, 2018g).

Acesta precizează că demnitatea românilor de pretutindeni stă la baza unei Românii demne în prezent (sublinierile sunt din original):

> „Doamnelor şi domnilor chiar în titlul moțiunii de azi se face referire la *românii de pretutindeni*, pe care cineva consideră că i-aș nesocoti. Dimpotrivă, **cred că o Românie demnă, la 100 de ani de la Marea Unire, trebuie să fie clădită din demnitatea fiecărui cetăţean al ei, oriunde s-ar afla acesta**" (MCIN, 2018g).

Domnul Ivașcu își legitimează acțiunile, puterea sa și a partidului din care face parte (Partidul Social Democrat) prin invocarea discursului lui Ion I.C. Brătianu, liberal, asemenea celui care a inițiat o moțiune simplă împotriva domnului ministru, ca manager al activităților referitoare la Centenarul Marii Uniri (MCIN, 2018g) (sublinierile sunt din original):

> „De aceea îndrăznesc să vă spun acest lucru şi altfel, cu vorbele unui MARE om de acum 100 de ani: *Sunteţi, domnilor, reprezentanţii unui popor care este mândru şi poate fi mândru de trecutul său, şi care trebuie să aibă mare încredere în viitorul său. Nu scădeţi rolul pe care el trebuie să-l aibă în lume; fiţi cât de modeşti pentru persoana dumneavoastră, dar nu fiţi niciodată modeşti pentru poporul pe care îl reprezentaţi.* Aşa vorbea cel mai iscusit dintre liderii **liberali**, marele om de stat Ion I.C. Brătianu, ale cărui recomandări sunt valabile şi astăzi **și** pentru acest ministru **PSD** al Culturii și Identității Naționale" (MCIN, 2018g).

În mod similar, domnul Ivașcu încheie discursul prin invocarea unor personalități istorice ale căror compromisuri au creat stabilitate

și unitate. Din punctul său de vedere, ei sunt imaginea patriotismului românesc (sublinierile sunt din original):

> „*Ne-am adunat aici, astăzi, ca să lămurim cum dorim să celebrăm marile fapte de acum 100 ani. Când vor vota deputații liberali, mi-aș dori să se întrebe cum ar fi votat* ***Brătianu*** *o moțiune politică pe o asemenea miză.* ***Iar când va vota orice patriot român, de orice orientare politică, să aibă un gând pentru patrioții Maniu, Vaida-Voevod, Marghiloman, Averescu sau Take Ionescu, lideri care au dat strălucire istoriei noastre, nu atât prin luări de poziții tăioase, cât prin compromisuri înțelepte, fecunde și stabilizatoare de țară.***
>
> ***Doamnelor, domnilor, poate ar fi timpul ca din România mea, din România ta, din România lui, să facem România noastră, la mulți ani România noastră!***” (MCIN, 2018g).

Din nou, accentul pus pe legalitate este o altă caracteristică a discursului său politic:

> „Vă asigur că am toată disponibilitatea şi dorința ca România să poată construi monumentele Marii Uniri, dar fiecare pas în acest sens trebuie să fie unul legal” (MCIN, 2018g).

Domnul ministru consideră că modul său de abordare a educației prin cultură și a celebrării Centenarului este diferit fiindcă alege să aprobe:

> „acele manifestări care, cum spuneau înaintașii noştri, aduc lumina culturii în cel mai îndepărtat cătun, acele investiții în recondiționarea caselor memoriale sau căminelor culturale ce sunt mereu și mereu peste puterile comunităților restrânse și cer intervenția statului” (MCIN, 2018g).

De asemenea, domnul Ivașcu indică abordarea sa incluzivă și justă în luarea deciziilor, subliniind rolul mediului academic și al ONG-urilor (sublinierile sunt din original):

> „S-a decis că la şedințele Comitetului Interministerial, pot participa, în afară de membrii acestuia, reprezentanți ai Parlamentului, ai Administrației Prezidențiale, mediului academic şi organizațiilor neguvernamentale. Consider că am reuşit să

> repar o nedreptate, introducând şi posibilitatea legală pentru finanțarea proiectelor propuse de organizații neguvernamentale, **evident**, acolo unde se face dovada unui potențial creator excepțional” (MCIN, 2018g).

Domnul Ivașcu compară națiunea română cu o familie, în care toate generațiile sunt relevante pentru prezent:

> „de a onora aceste frunți cărunte, deoarece cred că prima noastră îndatorire la ceas aniversar al Marii Uniri este față de înaintași, față de cei care au dus România pe umerii lor până la noi. Acești înaintași nu sunt doar chipuri severe din cărțile de istorie, ci oameni. Milioane de oameni vii, cu visele și durerile lor, cu zâmbete și cu lacrimi. România unită nu este o abstracțiune, ci o mare familie, în care nu suntem doar noi, ci ne regăsim laolaltă cu părinții și bunicii noștri” (MCIN, 2018j).

Ducând comparația mai departe, acesta subliniează înrudirea noastră cu familia europeană, cu alianța nord-atlantică și cu „marile familii ale lumii democratice” (MCIN, 2018j).

Discursul său rezonează cu cel al domnului Dacian Cioloș (Cioloș, 2017), fiindcă accentuează rolul fiecăruia în a contribui la o Românie dreaptă și puternică (sublinierile sunt din original):

> „Însă avem esențialul: o țară independentă, recunoscută și acceptată în familia europeană și în alianța nord-atlantică. Familia noastră românească este azi înrudită cu marile familii ale lumii democratice. Această democrație, dintotdeauna imperfectă, ne permite un lucru pe care strămoșii doar îl puteau visa: să spunem simplu: *România sunt eu, ești tu și ceilalți ca tine. Dacă o vrem mai frumoasă, mai dreaptă sau mai puternică, nu trebuie să cerem voie nimănui, ci să contribuim, în fiecare zi, cu fapte modeste, la ridicarea acestui măreț edificiu”* (MCIN, 2018j).

și

> „acceptăm tacit și o mare răspundere: aceea de a aduce, asemenea lor, modesta noastră contribuție personală la strălucirea României anului 2118” (MCIN, 2018j).

și

„România va trăi și va progresa atâta timp cât românii vor trăi – la bine și la greu – nu doar în ea, ci pentru ea” (MCIN, 2018j).

O societate mai bună, pace, unitate și diversitate culturală sunt valorile celebrate de Ziua Europei pe 9 mai 2018, pe care domnul Ivașcu le menționează ca o garanție pe care Uniunea Europeană o oferă pentru dezvoltarea și afirmarea României:

„Simbol al spațiului comunitar, Ziua Europei este, în fiecare an, pe 9 mai, prilejul ideal pentru celebrarea păcii, unității și diversității culturale a tuturor statelor membre.

Așa cum știm, data de 9 mai a fost aleasă după ce ministrul francez al afacerilor externe, Robert Schuman, propunea în anul 1950 stabilirea unei noi forme de coordonare politică în Europa, care să înlăture pentru totdeauna posibilitatea izbucnirii unui război pe bătrânul continent. Viziunea și propunerea sa de a crea o instituție europeană care să gestioneze producția de cărbune și oțel și de a o centraliza, este și astăzi considerată piatra de temelie a Uniunii Europene.

La mulți ani frumoși, Europa!

Ai avut și ai în continuare, în ciuda momentelor dificile, forța de a te reinventa și de a construi mereu o societate mai bună pentru toti cetățenii tăi!

Apartenența României la UE a reprezentat și trebuie să reprezinte în continuare o oportunitate dar și o garanție a dezvoltării și afirmării țării noastre” (MCIN, 2018l).

Societatea civilă și întreprinzătorii privați activi în domeniul cultural sunt din nou considerați actori principali într-o vizită pe care domnul George Ivașcu o realizează în 12 mai 2018, la Cluj:

„De asemenea, o atenție deosebită a fost acordată în aceste zile întâlnirilor cu societatea civilă și cu întreprinzătorii privați care activează în domeniul cultural, abordându-se teme precum:

- Construirea unui parteneriat eficient de colaborare între MCIN și societatea civilă (organizații, asociații, fundații) pentru creșterea valorică și calitativă a activității acestora în domeniul culturii;

- Susținerea mai consistentă din partea MCIN a activităților diverselor entități ale societății civile;
- Implicarea societății civile în elaborarea Strategiei Naționale pentru Cultură” (MCIN, 2018d).

Cultura digitală (MCIN, 2018e) constituie un alt subiect pe care domnul Ivașcu l-a luat în considerare în mai 2018, motivând necesitatea digitizării patrimoniului existent și a creării „patrimoniului de mâine” (MCIN, 2018e).

Ministrul Culturii și Identității Naționale, George Ivașcu, a participat miercuri, 23 mai 2018, la Bruxelles, la sesiunea Cultură și Audiovizual a Consiliului Educație, Tineret, Cultură, Sport, organizată sub Președinția Bulgară a Consiliului UE (MCIN, 2018f). Discursul domnului Ivașcu este proeuropean, subliniind promovarea identității europene și a valorilor comune ale Uniunii Europene:

> „«Cu toţii ne dorim o Europă încrezătoare în idealurile sale, în care tinerii învaţă despre trecutul nostru şi diversitatea noastră culturală, o Europă a creativităţii, a inovării şi a excelenţei artistice. Viitorul program trebuie să deţină un rol esenţial în promovarea mesajelor pozitive despre identitatea europeană şi valorile comune ale Uniunii Europene», a declarat ministrul George Ivașcu” (MCIN, 2018f), reflectat și în presă (Mitu, 2018).

În același timp, atrage atenția asupra digitalizării culturale (probabil sub influența discursului său din săptămâna precedentă (MCIN, 2018e).

> “În cadrul intervenției sale, ministrul român al culturii a accentuat, de asemenea, relevanța restaurării și punerii în valoare a proiectelor de patrimoniu în cadrul viitoarei politici de coeziune, ca principală moștenire ce va fi lăsată de Anul European al Patrimoniului Cultural 2018 și a atras atenția că «trebuie să fim în pas cu evoluțiile tehnologice și digitizarea culturală, care au generat noi audiențe și au permis accesul unui public tot mai larg la fenomenul cultural, iar viitoarele instrumente de finanțare trebuie să ia în calcul progresul digital și noile modele de distribuție în mediul online»” (MCIN, 2018f).

Preocupările politice ale domnului Ivașcu, din timpul mandatului său de ministru, sunt reflectate în presă, prin interviuri, nu doar prin comunicate. Astfel, într-un interviu din 15 martie 2018, precizează interesul său pentru destinul culturii române și nu pentru funcția pe care o are, ca motivație în a acționa în MCIN (sublinierile sunt din original):

> „atunci când mă voi întoarce în breaslă, pentru că, evident, acolo mă voi întoarce, măcar să spună *a făcut ceva sau măcar a încercat*. (...) Nu mă gândesc la un mandat, la un fotoliu, pentru că un fotoliu te face să te îmburghezești și să-ți placă mai mult să faci poze, decât să faci treabă. (...) Pe mine m-a interesat până la urmă destinul ăsta al Culturii", a adăugat Ivașcu (AGERPRES, 2018).

În același interviu, ministrul menționează situația ideilor de proiecte prevăzute pentru Anul Centenarului și dorința sa de a crea o viziune integratoare din acest punct de vedere (sublinierile sunt din original):

> „Această mare sărbătoare era de fapt o împărțeală în 2.042 de idei de proiect. (...) Era o **lipsă de viziune și un concept care să conducă"** (AGERPRES, 2018).

Mass-media din România însă a reflectat mai ales poziția domnului ministru Ivașcu în problema Roșiei Montane decât activitatea sa privind proiectele culturale în derulare pentru Anul Centenarului (sublinierile sunt din original):

> „Ivașcu spune, potrivit unui comunicat remis joi **Ziare.com**, că *Guvernul României luptă pentru protejarea intereselor financiare ale statului român în speța Roșia Montană* și că Executivul nu a solicitat retragerea dosarului, ci amânarea acestuia, pentru că țara noastră riscă să piardă peste 4 miliarde de dolari.
>
> Amintim că recent au apărut în spațiul public informații potrivit cărora ministrul Culturii a solicitat retragerea dosarului privind includerea Roșiei Montane în Patrimoniul UNESCO, fapt ce a declanșat un val de reacții negative, inclusiv proteste"; „Guvernul Romaniei, prin Ministerul Culturii și Identității Naționale, rămâne responsabil în problematica de securitate națională cu privire la Roșia Montană și propune soluția rațională: amânarea cererii de

includere a Peisajului Cultural Minier de la Roșia Montană în lista Patrimoniului Mondial UNESCO, până la finalizarea procesului de la Curtea de Arbitraj de la Washington," se arată în documentul citat.

„George Ivașcu mai afirmă că România poate pierde 4,37 miliarde de dolari și, de aceea, a fost solicitată amânarea analizării dosarului depus la UNESCO."

Acest subiect trebuie scos din paradigma propagandistică și tratat de către toți decidenții statului român ca pe o prioritate de securitate națională, a explicat ministrul Culturii (Ziare.com, 2018).

și

„Ministrul Culturii, George Ivașcu, spune că statul roman a obținut o victorie la reuniunea UNESCO de la Manama, unde, deși Roșia Montană avea aviz pozitiv de a fi inclusă în patrimoniul mondial, Guvernul a cerut amânarea deciziei" (Șandru, 2018).

Noul ministru al Culturii și Identității Naționale, domnul Valer Daniel Breaz, într-un comunicat de presă privind „Asigurarea accesului tinerilor la cultură și susținerea creativității – priorități importante ale Președinției României la Consiliul UE," reia elemente din discursul politic al domnului Ivașcu, creând impresia unei continuități de viziune: incluziune, cetățenie activă, responsabilitate civică, cultură digitală etc. (sublinierile sunt din original):

„Ministrul Culturii și Identității Naționale, Valer-Daniel Breaz, a deschis astăzi, 26 martie 2019, la Bruxelles, conferința Tinere Generații Creative, desfășurată la sediul Reprezentanței Permanente a României pe lângă Uniunea Europeană.

Conferința a accentuat importanța încurajării creativității tinerilor la nivel european, ca premisă pentru facilitarea inserției acestora pe piața muncii, dar și pentru consolidarea incluziunii sociale, a cetățeniei active și a responsabilității civice. Din această perspectivă, asigurarea accesului la cultură, inclusiv pentru tinerii aparținând categoriilor defavorizate, reprezintă un obiectiv important în transformarea Uniunii Europene într-un spațiu al accesului egal la oportunități.

Președinția Română a Consiliului UE și-a propus să asigure o continuitate a măsurilor de sprijin la nivel european: pe durata parcursului școlar este necesară o mai bună consolidare a sinergiei dintre educație și cultură, prin promovarea artelor și a exprimării culturale, care să dezvolte creativitatea copiilor și a tinerilor, precum și potențialul acestora de inovare. Totodată, după terminarea școlii avem nevoie de măsuri UE de consolidare a antreprenoriatului în sectoarele culturale și creative, precum și de proiecte și inițiative menite să asigure formarea aptitudinilor digitale și a gândirii critice, a declarat Ministrul Culturii și Identității Naționale, Valer-Daniel Breaz" (MCIN, 2019).

Această analiză a vizat doar felul în care domnul Ivașcu se reprezintă pe sine și identitatea teritorială a României. Poziția ministrului față de identitatea României și a culturii române este construită discursiv. Nu au fost analizate discursurile altor oameni politici sau de cultură privind reprezentările, auto-reprezentările și acțiunile acestuia. Acest ultim punct ar putea fi o continuare firească a acestui studiu exploratoriu, bazat pe analiză de discurs oficial în spațiul public românesc.

Discursul domnului ministru George Ivașcu privind identitatea teritorială a României este tributar naționalismului, deși unul moderat. Recursul la trecutul încercat și glorios al României, la moștenirea istorică și culturală pe care cei de acum trebuie să o prețuim și, în același timp, să devenim „înaintașii urmașilor noștri", este unul plin de emfază, pe alocuri patetic. Emfaza și patetismul decurg din stilul în care au fost scrise, din formulele de adresare (când sunt rostite în Parlament sau la anumite festivități) și din folosirea abundentă a unor „cuvinte mari": apelul la un șir nesfârșit de valori prin care România și românii aderă, prin care se definesc.

Emfaza și patetismul fac ca discursul domnului ministru Ivașcu să fie mai mult sau mai puţin credibil, în funcţie de auditoriu. Din acest punct de vedere, „tonul" și conținutul discursurilor sale contrastează cu cele ale unor oameni politici ca Traian Băsescu, Klaus Iohannis și Dacian Cioloș, care „par" mai realiști.

5. Concluzii

Identitatea teritorială a României a fost și este construită discursiv, este negociată, sunt luate în considerare poziții controversate și ambivalente în identificarea cu Uniunea Europeană și demarcarea de aceasta, în același timp. Discursul contribuie la construirea identității și, concomitent, la reprezentarea acesteia prin anumite simboluri, sintagme bogate în înțeles identitar.

Studiul nostru explorează producerea socială a spațiului prin discurs și a modului în care, în relație cu spațiul (al României, al Uniunii Europene), identitatea este construită prin discurs. Am identificat temele relaționate constant, în prezent, în caracterizarea identității teritoriale a României. Am realizat acest demers plecând de la două studii de caz: primul privind discursurile oamenilor politici din România, în perioada 2007-prezent, iar al doilea privind discursurile domnului George Ivașcu, ministru al Culturii și Identității Naționale (ianuarie-noiembrie 2018).

Această cercetare a utilizat metoda analizei de discurs, întrucât materialul cercetării a fost reprezentat de o varietate de texte care formează discursul oficial despre identitatea teritorială europeană (de la formarea Uniunii Europene și până în prezent) și despre cea românească (de la aderarea României la Uniunea Europeană și până în prezent).

Rezultatele cercetării au constat în identificarea tipurilor de discurs politic despre identitatea teritorială în România și analiza acestora. Rolul identității teritoriale, așa cum reiese din discursurile oficialilor europeni, este de a fortifica și menține Uniunea Europeană, fiind gândite politici care iau în considerare identitatea teritorială ca o resursă pentru dezvoltare și pentru coeziune teritorială. În ceea ce privește studiile de caz selectate pentru România, rolul identității teritoriale este unul pasiv, fiind invocată de cele mai multe ori pentru a legitima acțiunile și deciziile politice ale prezentului. Este mai degrabă o formă fără fond sau fără impact asupra dezvoltării. În plus,

prin analiza discursului oficial pe această temă, în ambele cazuri (identitate teritorială europeană și românească), se constată că autorii discursurilor recurg mai ales la elementele intangibile ale identității teritoriale și mult mai puțin la cele tangibile (la fel de semnificative pentru dezvoltare ca primele).

Operaționalizarea conceptului de identitate teritorială românească prin politici de dezvoltare este o necesitate la care un studiu viitor ar putea răspunde plecând de la rezultatele acestei cercetări.

Pe lângă rezultate, acest studiu are limitările unei cercetări exploratorii, precum și pe cele date de metoda de cercetare (analiza de discurs), care este o metodă calitativă, în forma în care am utilizat-o (prin focalizarea pe interpretarea discursurilor, plecând de la context, intenție, simboluri etc.).

Aceste limitări ar putea fi depășite astfel: realizarea unei analize comparative a discursurilor altor politicieni români, pentru aceeași perioadă pe tema identității teritoriale (Traian Băsescu, Klaus Iohannis, Dacian Cioloș, Liviu Dragnea etc.), cu scopul de a identifica regularitățile, locurile comune ale discursului politic despre identitatea teritorială a României; utilizarea unor tehnici cantitative de analiză a discursurilor respective, care să completeze analiza calitativă.

Bibliografie

AGERPRES (2018). *Ce spune ministrul Culturii despre instituția pe care o conduce: Este poate cea mai aculturală instituție pe care am întâlnit-o*, 15 martie 2018, http://www.ziare.com/george-ivascu/ministrul-culturii/ce-spune-ministrul-culturii-despre-institutia-pe-care-o-conduce-este-poate-cea-mai-aculturala-institutie-pe-care-am-intalnit-o-1506034 (accesat în 12 aprilie 2018).

Agnew, J. (2004). Nationalism. În Duncan, J.S., Johnson, N.C., Schein, R.H. (eds.), *A Companion to Cultural Geography* (pp. 223–237). Malden, Oxford, Carlton: Blackwell Publishing Ltd.

Altes, E.K. (1999). What Is It? Why Do We Need It? Where Do We Find It? În Jansen, T. (ed.) *Reflections on European Identity. Working Paper* (the contents of this publication do not necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 51–56). European Commission, Forward Studies Unit.

Anderson, B. (1983). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso.

Anderson, J. (2010a). Taking and Making Place: The Stuff of Power. În *Understanding Cultural Geography. Places and Traces* (53–67). London, New York: Routledge, Taylor & Francis Group.

Anderson, J. (2010b). The Place of Ethnicity. În *Understanding Cultural Geography. Places and Traces* (104–118). London, New York: Routledge, Taylor & Francis Group.

Andrei, O., Ghioca, F. (2017). *VIDEO Gala fastuoasă de deschidere a „Anului Centenar”, numai pentru politicieni și diplomați, la Teatrul Național București*, 27 noiembrie 2017, http://adevarul.ro/cultura/arte/gala-fastuoasa-deschidere-anului-centenar-numai-politicieni-diplomati-teatrul-national-

bucuresti-1_5a1c35375ab6550cb897e750/index.html (accesat în 26 mai 2018).

Atkinson, D. (2005). Heritage. În Atkinson, D., Jackson, P., Sibley, D., Washbourne, N. (eds.), *Cultural Geography. A Critical Dictionary of Key Concepts* (pp. 141–150). London, New York: I.B. Tauris & Co Ltd.

Bakk, M., Benedek, J. (coord.) (2010). *Politicile regionale în România*. Iaşi: Polirom.

Balog, I.M., Sima, A.V., Cârja, I. (2012). *Specific românesc şi confluenţe central-europene. Profesorului Teodor Pavel la împlinirea vârstei de 70 de ani.* Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Banini, T. (ed.) (2011). *Mosaici identitari*. *Dagli italiani a Vancouver alla kreppa islandese*. Roma: Edizioni Nuova Cultura.

Banini, T. (ed.) (2013). *Identità territoriali. Questioni, metodi, esperienze a confronto*. Milano: Franco Angeli.

Barbé, E., Herranz-Surrallés, A., Natorski, M. (2015). Contending Metaphors of the European Union as a Global Actor. Norms and Power in the European Discourse on Multilateralism. *Journal of Language and Politics,* 14(1), 18–40. Doi: 10.1075/jlp.14.1.02bar

Barca, F. (2009). *An Agenda for a Reformed Cohesion Policy. A Place-based Approach to Meeting European Union Challenges and Expectations*, Independent Report prepared at the request of Danuta Hübner, Commissioner for Regional Policy, by Fabrizio Barca April 2009, https://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/future/pdf/report_barca_v0306.pdf (accesat în 15 februarie 2016).

Bărbulescu, C. (2005). *Modernizarea lumii rurale din România în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi la începutul secolului al XX-lea. Contribuţii*. Cluj-Napoca: Editura Accent.

Benwell, B., Stokoe, E. (2006a). Chapter 1: Theorising Discourse and Identity. În *Discourse and Identity* (pp. 17–47). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Benwell, B., Stokoe, E. (2006b). Chapter 4: Narrative Identities. În *Discourse and Identity* (pp. 129–162). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Benwell, B., Stokoe, E. (2006c). Chapter 5: Commodified Identities. În *Discourse and Identity* (pp. 165–203). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Benwell, B., Stokoe, E. (2006d). Chapter 6: Spatial Identities. În *Discourse and Identity* (pp. 204–242). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Bergbauer, S. (2018). *Explaining European Identity Formation: Citizens' Attachment from Maastricht Treaty to Crisis*. Cham: Springer.

Blandiana, A. (2016). *Istoria ca viitor*. Discourse on the occasion of receiving the Doctor Honoris Causa title at Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca.

Boia, L. (2011). *Două secole de mitologie naţională*. București: Humanitas.

Boia, L. (2013). *Occidentul. O interpretare istorică*. București: Humanitas.

Boia, L. (2017). *Istorie și mit în conștiința românească*, ed. a V-a. București: Humanitas.

Bolovan, I. (2000). *Transilvania la sfârşitul secolului al XIX-lea şi la începutul secolului XX. Realităţi etnoconfesionale şi politici demografice*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Bolovan, I., Bolovan, S.P. (2017). *Ispititoarea Transilvanie. Multiperspectivitate și adevăr în istoria unei provincii*. Cluj-Napoca: Editura Școala Ardeleană.

Bonda, I.M., Cârja, C., Cârja, I., Sima, A.V. (coord.) (2011). *Identitate şi Alteritate 5. Studii de istorie politică şi culturală. Cluj-Napoca:* Presa Universitară Clujeană.

Brugmans, H. (1978). *Towards a European Cultural Policy*. Translated from the original French „Pour une politique culturelle Europeenne” by Rory Watson. Bruges: Walleyndruk, European Cooperation Fund, Brussels.

Bryder, T. (1999). A Contribution from Political Psychology. În Jansen, T. (ed.) *Reflections on European Identity. Working Paper* (the contents of this publication do not necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 37–50). European Commission, Forward Studies Unit.

Bujalos, I. (2011). Istoria identității moderne. În Balogh, B., Bernáth, K., Bujalos I., Hatos, A., Murány, I. (coord.), *Identitate europeană, naţională şi regională: teorie şi practică* (pp. 19–28). Oradea: Editura Partium.

Buttimer, A., Seamon, D. (eds.) (1980). *The Human Experience of Space and Place*. New York: St Martin’s Press.

Carta, C., Wodak, R. (2015). Discourse Analysis, Policy Analysis, and the Borders of EU Identity. *Journal of Language and Politics,* 14(1), 1–17. Doi: 10.1075/jlp.14.1.01car

Case, H. (2009). Being European: East and West. În Checkel, J.T., Katzenstein, P.J. (eds.), *European Identity* (pp. 111–131). Cambridge: Cambridge University Press.

Castiglione, D. (2009). Political Identity in a Community of Strangers. În Checkel, J.T., Katzenstein, P.J. (eds.), *European Identity* (pp. 29–51). Cambridge: Cambridge University Press.

Cârja, I. (1997). Despre semnificaţia identităţii naţionale la 1848. Cazul românilor maramurerşeni, în vol. *Lucrările celui de al doilea simpozion „Maramureş - vatră de istorie milenară*” (pp. 142–146).

Césaire, A. (1972). *Discourse on Colonialism*. Translated by Joan Pinkham. New York and London: Monthly Review Press. Originally published as „Discours sur le colonialisme” by Editions Presence Africaine, 1955.

Checkel, J.T., Katzenstein, P.J. (2009a). Preface. Checkel, J.T., Katzenstein, P.J. (eds.), *European Identity* (pp. xi–xiii). Cambridge: Cambridge University Press.

Checkel, J.T., Katzenstein, P.J. (2009b). The Politicization of European Identities. În Checkel, J.T., Katzenstein, P.J. (eds.), *European Identity* (pp. 1–25). Cambridge: Cambridge University Press.

Churchill, W. (1946). *The Tragedy of Europe*. Speech delivered at the University of Zurich, 19 September 1946, https://rm.coe.int/16806981f3 (accesat în 17 iunie 2018).

Cioloș, D. (2017). Schimbarea societății vine prin asumarea individuală. *TEDxEroilor*, 29 noiembrie 2017, https://www.youtube.com/watch?v=EwtgwUMERbM (accesat în 26 mai 2018).

Ciornei, F., Zidărescu, A. (2011). *Discurs Integral. Regele Mihai I în Parlament: „România, o ţară pe care am luat-o cu împrumut de la copiii noştri”*, 26 octombrie 2011, http://evz.ro/discurs-regele-mihai-i-in-parlamentul-romaniei-951159.html (accesat în 26 mai 2018).

Claval, P. (fără an). *Regional Geography: Past and Present (A Review of Ideas/Concepts, Approaches and Goals)*, http://sgo.pccu.edu.tw/geog/chi/b/b1/chapters-culture-geog/b.pdf (accesat în 2 octombrie 2013).

Cocean, P., Filimon, L. (coord.) (2013). *„Ţările” din România ca teritorii de proiect*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Commission of the European Communities, Directorate-General for Information, Communication and Culture (1987). *European Identity: Symbols to Sport*. European file, 6/87, March 1987, Brussels (The contents of this publication do not necessarily

reflect the official views of the institutions of the Community). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Committee on Spatial Development (1999). *European Spatial Development Perspective Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/sum_en.pdf (accesat în 17 iunie 2017).

Cook, K.E. (2008). Discourse. In M.L. Given (ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* (pp. 216–217). Thousand Oaks, California: Sage.

Copilaş, E. (2015). *Naţiunea socialistă. Politica identităţii în epoca de aur*. Iaşi: Polirom.

Corobcenco, I., Drexler, I., Kasco, Z. (2016). *Analiza: Discursul instigator la ură în mediul politic din România și Republica Moldova*. https://promolex.md/wp-content/uploads/2017/03/Analiza_DIU_in_mediul_politic_RO_RM.pdf (accesat în 26 mai 2018).

Dăncilă-Ineoan, A., Eppel, M., Iudean, O.-E. (2019). *Voices of the Churches, Voices of the Nationalities. Competing Loyalties in the Upper House of the Hungarian Parliament (1867-1918)*. Berlin: Peter Lang, Internationaler Verlag der Wissenschaften.

De Fina, A. (2007). Group Identity, Narrative and Self-Representations. În De Fina, A., Schiffrin, D., Bamberg, M. (eds.), *Discourse and Identity* (pp. 351–375). Cambridge: Cambridge University Press.

De Weck, R. (1999). Neither Reich nor Nation – Another Future for the European Union. În Jansen, T. (ed.) *Reflections on European Identity. Working Paper* (the contents of this publication do not

necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 107–110). European Commission, Forward Studies Unit.

Demian, C. (2014). *Rezultate alegeri prezidențiale 2014! Victor Ponta şi Klaus Iohannis merg în turul doi*, 2 noiembrie 2014, http://www.bihon.ro/rezultate-alegeri-prezidentiale-2014/1473585 (accesat în 26 mai 2018).

Drace-Francis, A. (2006). Introduction. În *The Making of Modern Romanian Culture, Literacy and the Development of National Identity* (pp. 1–12). London, New York: Tauris Academic Studies.

Drace-Francis, A. (2013a). Introduction. În *The Traditions of Invention Romanian Ethnic and Social Stereotypes in Historical Context* (pp. 1–7). Leiden, Boston: Koninklijke Brill.

Drace-Francis, A. (ed.) (2013b). *European Identity: A Historical Reader*. Macmillan International Higher Education, UK.

Drace-Francis, A. (ed.) (2013c). Post-War. Aimé Césaire, Europe is Indefensible (1950). În Drace-Francis, A. (ed.), *European Identity: A Historical Reader* (pp. 219–222). Macmillan International Higher Education, UK.

Drace-Francis, A. (ed.) (2013d). Post-War. Dubravka Ugrešić, Let's Emigrate to McDonalds (1996). În Drace-Francis, A. (ed.), *European Identity: A Historical Reader* (pp. 241–248). Macmillan International Higher Education, UK.

Drace-Francis, A. (ed.) (2013e). Post-War. Foreign Ministers of Europe, Copenhagen Declaration on European Identity (1973). În Drace-Francis, A. (ed.), *European Identity: A Historical Reader* (pp. 226–230). Macmillan International Higher Education, UK.

Drace-Francis, A. (ed.) (2013f). Post-War. Foreign Ministers of Europe, Warsaw Declaration (2005). În Drace-Francis, A. (ed.), *European Identity: A Historical Reader* (pp. 252–255). Macmillan International Higher Education, UK.

Drace-Francis, A. (ed.) (2013g). Post-War. Henri Brugmans, European Identity and Our Future (1987). În Drace-Francis, A. (ed.), *European Identity: A Historical Reader* (pp. 231–233). Macmillan International Higher Education, UK.

Drace-Francis, A. (ed.) (2013h). Post-War. Julia Kristeva, Crisis of the European Subject (1998). În Drace-Francis, A. (ed.), *European Identity: A Historical Reader* (pp. 248–250). Macmillan International Higher Education, UK.

Drace-Francis, A. (ed.) (2013i). Post-War. Luis Díez del Corral, The Rape of Europe (1954). În Drace-Francis, A. (ed.), *European Identity: A Historical Reader* (pp. 222–226). Macmillan International Higher Education, UK.

Drace-Francis, A. (ed.) (2013j). Post-War. Mikhail Gorbachev, A Common European Home (1989). În Drace-Francis, A. (ed.), *European Identity: A Historical Reader* (pp. 233–237). Macmillan International Higher Education, UK.

Drace-Francis, A. (ed.) (2013k). Post-War. Mitja Velikonja, Eurosis (2005). În Drace-Francis, A. (ed.), *European Identity: A Historical Reader* (pp. 255–257). Macmillan International Higher Education, UK.

Drace-Francis, A. (ed.) (2013l). Post-War. Pavel Vilikovský, Everything I know about Central Europeanism (1996). În Drace-Francis, A. (ed.), *European Identity: A Historical Reader* (pp. 237–241). Macmillan International Higher Education, UK.

Drace-Francis, A. (ed.) (2013m). Post-War. Saviana Stănescu, EUrotic (2005). În Drace-Francis, A. (ed.), *European Identity: A Historical Reader* (pp. 250–251). Macmillan International Higher Education, UK.

Drace-Francis, A. (ed.) (2013n). Post-War. T.S. Eliot, The Unity of European Culture (1948). În Drace-Francis, A. (ed.), *European Identity: A Historical Reader* (pp. 217–219). Macmillan International Higher Education, UK.

Drace-Francis, A. (ed.) (2013o). Post-War. Winston Churchill, The Tragedy of Europe (1946). În Drace-Francis, A. (ed.), *European Identity: A Historical Reader* (pp. 214–217). Macmillan International Higher Education, UK.

Dukes, T. (2008). The URBAN Programme and the European Urban Policy Discourse: Successful Instruments to Europeanize the Urban Level? *GeoJournal*, 72, 105–119. Doi: 10.1007/s10708-008-9168-2.

Dumănescu, L., Mitu, S., Popovici, V. (eds.) (2006). *Identitate si alteritate. Studii de istorie politică şi culturală*, vol. 4. Cluj-Napoca: Argonaut.

Eder, K., Spohn, W. (2005). *Collective Memory and European Identity: The Effects of Integration and Enlargement*. London and New York: Routledge.

Eliot, T.S. (1948). The Unity of European Culture. In *Christianity and Culture* (pp. 187–202), http://people.duke.edu/~dainotto/Texts/eliot.pdf (accesat în 1 iunie 2018).

European Commission (2014). *An Introduction to EU Cohesion Policy 2014-2020*, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_en.pdf (accesat în 15 februarie 2016).

European Commission (2017). *Strengthening European Identity through Education and Culture. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*. The European Commission's Contribution to the Leaders' Meeting in Gothenburg, 17 November 2017, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0673&from=FR (accesat în 23 mai 2019).

European Commission (2018). *A New European Agenda for Culture. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels, 22.5.2018,* file:///C:/Users/TID/Downloads/EU_Culture_commission_communication_-_a_new_european_agenda_for_culture_2018.pdf (accesat în1 iunie 2018).

European Council (2017). *The Rome Declaration*. Declaration of the leaders of 27 member states and of the European Council, the European Parliament and the European Commission, 25/03/2017, https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25/rome-declaration/ (accesat în 23 mai 2019).

Favell, A. (2009). Immigration, Migration, and Free Movement in the Making of Europe. În Checkel, J.T., Katzenstein, P.J. (eds.), *European Identity* (pp. 167–192). Cambridge: Cambridge University Press.

Fligstein, N. (2009). Who Are the Europeans and How Does This Matter for Politics? În Checkel, J.T., Katzenstein, P.J. (eds.), *European Identity* (pp. 132–166). Cambridge: Cambridge University Press.

Foreign Ministers of Europe (2005). *Warsaw Declaration,* https://www.coe.int/t/dcr/summit/20050517_decl_varsovie_EN.asp (accesat în 12 aprilie 2018).

Foucault, M. (1970). *The Order of Things: An Archaeology of the Human Sciences.* New York: Pantheon Books.

Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge and the Discourse on Language.* New York: Pantheon Books.

Frogner, T. (1999). European Identity - A Perspective from a Norwegian European, or a European Norwegian. În Jansen, T. (ed.) *Reflections on European Identity. Working Paper* (the

contents of this publication do not necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 73–76). European Commission, Forward Studies Unit.

Gee, P.J. (2014). *An Introduction to Discourse Analysis. Theory and Method*, fourth edition. New York: Routledge.

Gertler, M. (2008). The Invention of Regional Culture. În Oakes, T.S., Price, P.L. (eds.), *The Cultural Geography Reader* (pp. 439–447). London, New York: Routledge, Taylor & Francis Group.

Glynos, J., Howarth, D., Norval, A., Speed, E. (2009). *Discourse Analysis: Varieties and Methods. Review Paper.* National Centre for Research Methods. Centre for Theoretical Studies in the Humanities and Social Sciences, University of Essex.

Gorbaciov, M. (1989). *Europe as a Common Home*. Address given to the Council of Europe, Strasbourg, 6 July 1989, https://www.coe.int/t/dcr/summit/20050517_decl_varsovie_en.asp (accesat în 15 martie 2018).

Holmes, D.R. (2009). Experimental Identities (after Maastricht). În Checkel, J.T., Katzenstein, P.J. (eds.), *European Identity* (pp. 52–80). Cambridge: Cambridge University Press.

I.C. (2014). *Klaus Iohannis a depus jurământul de președinte. Discurs de manager: Voi chema cât mai curând la consultări partidele politice. Trebuie să decidem ce obiective de țară ne asumăm, o modalitate de lucru și de dialog permanent și un calendar cu etape și acțiuni pentru a trece de la vorbe la fapte*, 21 decembrie 2014, https://www.hotnews.ro/stiri-esential-18889889-ora-12-00-klaus-iohannis-depune-juramantul-parlament-apoi-cotroceni-ceremonia-preluare-functiei.htm (accesat în 26 mai 2018).

Ilovan, O.-R. (2009). *Țara Năsăudului. Studiu de Geografie Regională*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Ilovan, O.-R. Jordan, P., Havadi-Nagy, K.-X., Zametter, T. (2016a). Identity Matters for Development: Austrian and Romanian

Experiences. *Transylvanian Review*, XXV(Supplement No. 1), 261–277.

Ilovan, O.-R., Maroși, Z. (2018). Markers of Visual Identity: Industrial Sites and Landscapes in Picture Postcards during the Socialist Period of Romania. *Acta Technica Napocensis: Civil Engineering & Architecture*, 61(3), Special Issue, 132–151.

Ilovan, O.-R., Mihalca, I.-A. (2014). Utilizarea metodelor calitative de cercetare în Geografia Regională. *Geographia Napocenis*, 8(1), 19–36.

Ilovan, O.-R., Scridon, I., Havadi-Nagy, K.X., Huciu, D. (2016b). Tracing the Military Frontier District of Năsăud. Territorial Identity and Regional Development. *Mitteilungen der Österreichischen Geographischen Gesellschaft*, 158, 215–244.

Ivan, P. (2018). *Ministrul George Ivașcu a propus Academiei Române înființarea unui Senat al Culturii*, 2 februarie 2018, https://www.ziarulmetropolis.ro/ministrul-george-iva%C8%99cu-a-propus-academiei-rom%C3%A2ne-%C3%AEnfiin%C8%9Barea-unui-senat-al-culturii/ (accesat în 12 aprilie 2018).

Ivic, S. (2016). *European Identity and Citizenship: Between Modernity and Postmodernity*. Palgrave Macmillan UK.

Jansen, T. (1999). European Identity and /or the Identity of the European Union. În Jansen, T. (ed.) *Reflections on European Identity. Working Paper* (the contents of this publication do not necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 27–36). European Commission, Forward Studies Unit.

Johnson, N. (1995). Cast in Stone: Monuments, Geography, and Nationalism. *Environment and Planning (I): Society and Space*, 13, 51–65.

Johnson, N.C. (1999). Framing the Past: Time, Space and the Politics of Heritage Tourism in Ireland. *Political Geography*, 18, 187–207.

Johnson, N.C. (2004). Public Memory. În Duncan, J.S., Johnson, N.C., Schein, R.H. (eds.), *A Companion to Cultural Geography* (pp. 316–327). Malden, Oxford, Carlton: Blackwell Publishing Ltd.

Jorgensen, M., Phillips, L. (2002). *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: Sage.

Kaelble, H. (2009). Identification with Europe and Politicization of the EU since the 1980s. În Checkel, J.T., Katzenstein, P.J. (eds.), *European Identity* (pp. 193–212). Cambridge: Cambridge University Press.

Karlsson, I. (1999). How to Define the European Identity Today and in the Future? În Jansen, T. (ed.) *Reflections on European Identity. Working Paper* (the contents of this publication do not necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 63–72). European Commission, Forward Studies Unit.

Katzenstein, P.J., Checkel, J.T. (2009). Conclusion – European Identity in Context. În Checkel, J.T., Katzenstein, P.J. (eds.), *European Identity* (pp. 213–227). Cambridge: Cambridge University Press.

Kutter, A. (2015). A Model to the World? *Journal of Language and Politics,* 14(1), 41–64. Doi: 10.1075/jlp.14.1.03kut

La Torre, M. (1999). European Identity and Citizenship. În Jansen, T. (ed.) *Reflections on European Identity. Working Paper* (the contents of this publication do not necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 81–88). European Commission, Forward Studies Unit.

Lejeune, C. (1999). From Poetic Citizenship to European Citizenship. În Jansen, T. (ed.) *Reflections on European Identity. Working Paper* (the contents of this publication do not necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 89–98). European Commission, Forward Studies Unit.

Lungu, R., Chiriac, F. (2012). *Discursul fulminant al preşedintelui P.R.M. la Congresul U.G.S.R. - 17 noiembrie 2012*, 19 nov. 2012,

http://corneliuvadimtudor.blogspot.ro/2012/11/discursul-fulminant-al-presedintelui.html (accesat în 26 mai 2018).

M.K., EurActiv.ro (2018). *Viorica Dăncilă promite lapte și miere. Dragnea - discurs cu tente naționaliste,* 29 ian. 2018, https://www.euractiv.ro/video/ministrii-propusi-audiati-in-comisiile-parlamentare-de-specialitate-9900 (accesat în 3 mai 2018).

Marga, A. (2001). *Filosofia unificării europene.* Cluj-Napoca: Editura Fundației pentru Studii Europene.

Martin, J. (2005). Identity. În Atkinson, D., Jackson, P., Sibley, D., Washbourne, N. (eds.), *Cultural Geography. A Critical Dictionary of Key Concepts* (pp. 97–102). London, New York: I.B.Tauris & Co Ltd.

Massey, D. (2005). *For Space.* London: Sage.

Mattissek, A. (2007). Diskursanalyse in der Humangeographie – "State of the Art". *Geographische Zeitschrift*, 95(1-2), 37–55.

Mattissek, A. (2010). Analyzing City Images. Potentials of the "French School of Discourse Analysis". *Erdkunde*, 64(4), 315–326.

Mattissek, A. (2018). Geographic Methods: Discourse Analysis. In: *Oxford Bibliographies in Geography*. New York: Oxford University Press, DOI: 10.1093/obo/9780199874002-0179

Mattissek, M., Glasze, G. (2014). Discourse Analysis in German Language. Human Geography: Integrating Theory and Method. *Social & Cultural Geography*, DOI: 10.1080/14649365.2014.961532

Mădroane, I.D. (2014). Citizens' Consultation – Public Spaces of Argument Evaluation? A View from Critical Discourse Analysis. *Romanian Journal for English Studies*, 11(1), 203-214. DOI: https://doi.org/10.2478/rjes-2014-0024

McDonald, M. (1999). European Identity – An Anthropoligical Approach. În Jansen, T. (ed.) *Reflections on European Identity. Working Paper* (the contents of this publication do not

necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 77–80). European Commission, Forward Studies Unit.

Medrano, J.D. (2009). The Public Sphere and the European Union's Political Identity. În Checkel, J.T., Katzenstein, P.J. (eds.), *European Identity* (pp. 81–110). Cambridge: Cambridge University Press.

Ministers Responsible for Spatial Planning and Territorial Development (2011). *Territorial Agenda of the European Union 2020. Towards an Inclusive, Smart and Sustainable Europe of Diverse Regions*, agreed at the Informal Ministerial Meeting of Ministers Responsible for Spatial Planning and Territorial Development, on 19th May 2011, Gödöllő, Hungary, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/what/territorial-cohesion/territorial_agenda_2020.pdf (accesat în 15 februarie 2016).

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018a). *Comunicat de Presă - Întâlnirea Ministrului George Ivașcu cu o delegație a Google*, 21 februarie 2018, http://www.cultura.ro/intalnirea-ministrului-george-ivascu-cu-o-delegatie-google (accesat în 26 mai 2018).

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018b). *Comunicat de Presă - Întâlnirea Ministrului George Ivașcu cu reprezentanții Universal Studios*, 8 martie 2018, http://www.cultura.ro/intalnirea-ministrului-george-ivascu-cu-reprezentantii-universal-studios (accesat în 26 mai 2018).

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018c). *Comunicat de Presă - Mesaj al Ministrului Culturii și Identității Naționale la un secol de la unirea Basarabiei cu România*, 27 martie 2018, http://www.cultura.ro/mesaj-al-ministrului-culturii-si-identitatii-nationale-la-un-secol-de-la-unirea-basarabiei-cu (accesat în 26 mai 2018).

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018d). *Comunicat de Presă - Clujul Cultural, obiectiv de maximă atenție și preocupare pentru George Ivașcu, Ministrul Culturii și Identității Naționale*, 12 mai 2018, http://www.cultura.ro/clujul-cultural-obiectiv-de-maxima-atentie-si-preocupare-pentru-george-ivascu-ministrul-culturii-si (accesat în 26 mai 2018).

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018e). *Comunicat de Presă - Ministrul George Ivașcu a participat astăzi la prima conferință din România dedicată exclusiv culturii digitale*, 16 mai 2018, http://www.cultura.ro/ministrul-george-ivascu-participat-astazi-la-prima-conferinta-din-romania-dedicata-exclusiv (accesat în 26 mai 2018).

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018f). *Comunicat de Presă - Participarea Ministrului George Ivașcu la sesiunea Cultură și Audiovizual a Consiliului Educație, Tineret, Cultură, Sport*, 23 mai 2018, http://www.cultura.ro/participarea-ministrului-george-ivascu-la-consiliului-educatie-tineret-cultura-sport (accesat în 26 mai 2018).

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018g). *Discursul Ministrului Culturii și Identității Naționale, George Ivașcu, la citirea moțiunii simple referitoare la Centenarul Marii Uniri*, 3 aprilie 2018, http://www.cultura.ro/discursul-ministrului-culturii-si-identitatii-nationale-george-ivascu-la-citirea-motiunii-simple (accesat în 26 mai 2018).

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018h). *Discursul Ministrului Culturii și Identității Naționale, George Ivașcu, susținut la Dezbaterea „România la Centenar", organizată de Administraţia Prezidenţială (Palatul Cotroceni)*, 15 Martie 2018, http://www.cultura.ro/discursul-ministrului-culturii-si-identitatii-nationale-george-ivascu-sustinut-la-dezbaterea (accesat în 26 mai 2018).

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018i). *Ministrul Culturii, George Ivașcu, într-o nouă vizită de lucru la Alba Iulia*, 27 aprilie 2018, http://www.cultura.ro/ministrul-culturii-george-ivascu-intr-o-noua-vizita-de-lucru-la-alba-iulia (accesat în 26 mai 2018).

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018j). *Ministrul Culturii și Identității Naționale a participat la ceremonia de lansare a campaniei „O viață cât un Centenar”*, 19 aprilie 2018, http://www.cultura.ro/ministrul-culturii-si-identitatii-nationale-participat-la-ceremonia-de-lansare-campaniei-o-viata (accesat în 26 mai 2018).

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018k). *Ministrul Culturii - Ministrul George Ivașcu a propus Academiei Române înființarea unui Senat al Culturii*, 5 Februarie 2018, http://www.cultura.ro/ministrul-george-ivascu-propus-academiei-romane-infiintarea-unui-senat-al-culturii (accesat în 26 mai 2018).

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018l). *Ministrul Culturii - Ziua Europei - Mesajul Ministrului Culturii și Identității Naționale, George Ivașcu*, 9 mai 2018, http://www.cultura.ro/ziua-europei-mesajul-ministrului-culturii-si-identitatii-nationale-george-ivascu (accesat în 26 mai 2018).

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2019). *Comunicat de Presă - Asigurarea accesului tinerilor la cultură și susținerea creativității – priorități importante ale Președinției României la Consiliul UE*, 26 martie 2019, http://www.cultura.ro/asigurarea-accesului-tinerilor-la-cultura-si-sustinerea-creativitatii-prioritati-importante-ale (accesat în 22 aprilie 2019).

Ministerul Dezvoltării Regionale și al Administrației Publice (2015). *Strategia de Dezvoltare Teritorială a României. România policentrică 2035. Coeziune şi competitivitate teritorială, dezvoltare şi şanse egale pentru oameni*, https://www.fonduri-

structurale.ro/Document_Files/Stiri/00017493/7hctm_Anexe.pdf (accesat în 10 ianurie 2016).

Mitu, A. (2015). *Colecția de declarații halucinante a lui Corneliu Vadim Tudor. Pe cine a insultat tribunul de-a lungul vremii*, 16 septembrie 2015, https://romanialibera.ro/actualitate/eveniment/colectia-de-declaratii-halucinante-a-lui-corneliu-vadim-tudor--pe-cine-a-insultat-tribunul-de-a-lungul-vremii-393052 (accesat 26 mai 2018).

Mitu, R. (2018). *George Ivașcu, discurs cheie la Bruxelles*, 24 mai 2018, https://www.dcnews.ro/george-ivascu-discurs-cheie-la-bruxelles_593436.html (accesat în 17 iunie 2018).

Mitu, S. (1997). *Geneza identităţii naţionale la românii ardeleni*. Bucureşti: Editura Humanitas.

Mitu, S. (2000). *Imagini europene şi mentalităţi româneşti din Transilvania la începutul epocii moderne*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Mitu, S. (2001). *National Identity of Romanians in Transylvania*. Budapest–New York: Central European University Press.

Mitu, S. (2008). *Europa Centrală, Răsăritul, Balcanii: geografii simbolice comparate*, ediţia a II-a. Cluj-Napoca: International Book Access.

Mitu, S. (2013). *Transilvania mea. Istorii, mentalităţi, identităţi*, ediţia a II-a. Iaşi: Editura Polirom.

Mitu, S. (2016). *Identităţi moderne în Transilvania*. Cluj-Napoca: Argonaut.

Mitu, S. (2017). *De la Burebista la Iohannis. Istorii, analize, satire*. Iaşi: Editura Polirom.

Moreira, A. (1999). Security and a Common Area. În Jansen, T. (ed.), *Reflections on European Identity. Working Paper* (the contents of this publication do not necessarily reflect the opinion or

position of the European Commission) (pp. 103–106). European Commission, Forward Studies Unit.

N.O. (2018). *Dăncilă, de Ziua Veteranilor de Război: E important să transmitem și generațiilor viitoare respectul pentru istoria acestui popor. / Dragnea: Să îi omagiem pe acești eroi care au luptat pentru ca noi să fim liberi*, 29 aprilie 2018, https://www.hotnews.ro/stiri-esential-22420968-dancila-ziua-veteranilor-razboi-important-transmitem-generatiilor-viitoare-respectul-pentru-istoria-acestui-popor-dragnea-omagiem-acesti-eroi-care-luptat-pentru-noi-fim-liberi.htm (accesat în 26 mai 2018).

Navracsics, T. (2016). *The Value of Our Values*. Keynote Speech of the EU Commissioner (2014-2019) for Education, Culture, Youth and Sport, at Hanns Seidel Foundation Conference "New Societal Challenges and Europe's Search for Identity", Brussels, 30 November 2016. European Commission – Commissioners' Weekly Activities. http://ec.europa.eu/commission/2014-2019/navracsics/announcements/value-our-values_en (accesat în 11 ianuarie 2017).

Nicoară, S. (2002). *Naţiunea modernă. Mituri. Simboluri. Ideologii*. Cluj-Napoca: Editura Accent.

Nicoară, S. (2009a). *Istoria şi Miturile. Mituri şi mitologii politice moderne.* Cluj-Napoca: Editura Accent.

Nicoară, S. (2009b). *Mentalităţi colective. Imaginar social. Istoria în durata lungă*. Cluj-Napoca: Editura Accent.

Nicoară, S., Nicoară, T. (1996). *Mentalităţi colective şi imaginar social. Istoria şi noile paradigme ale cunoaşterii*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană/ Mesagerul.

Nicoară, T. (1990). Climat politic şi climat mental în societatea românească la sfârşitul secolului al XVII-lea şi începutul secolului al XVIII-lea. În N. Bocșan, N. Edroiu, A. Răduțiu, P.

Teodor (eds.), *Cultură şi societate în epoca modernă*. Cluj-Napoca: Editura Dacia.

Nicoară, T. (1997). *Transilvania la începuturile timpurilor moderne (1680-1800). Societate rurală şi mentalităţi colective*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Nine Foreign Ministers of the European Union (1973). Declaration on European Identity. Document on The European Identity published by the on 14 December 1973, in Copenhagen. *Bulletin of the European Communities. December 1973, No 12. Luxembourg: Office for official publications of the European Communities. "Declaration on European Identity"* (pp. 118–122), publication date: 18/12/2013, http://www.cvce.eu/obj/declaration_on_european_identity_copenhagen_14_december_1973-en-02798dc9-9c69-4b7d-b2c9-f03a8db7da32.html (accesat în 12 aprilie 2018).

Paasi, A. (1986). The Institutionalization of Regions: A Theoretical Framework for the Understanding of the Emergence of Regions and the Constitutions of Regional Identity. *Fennia*, 164(105–146).

Paasi, A. (1991). Deconstructing Regions: Notes on the Scales of Spatial Life. *Environment and Planning A*, 23, 239–256.

Paasi, A. (2003). Region and Place: Regional Identity in Question. *Progress in Human Geography*, 27, 475–485.

Paasi, A. (2009). The Resurgence of the "Region" and "Regional Identity": Theoretical Perspectives and Empirical Observations on Regional Dynamics in Europe. *Review of International Studies*, 35, 121–146.

Paasi, A. (2011). The Region, Identity, and Power. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 14, 9–16.

Pál, J., Popovici, V. (eds.) (2014). *Elites and Politics in Central and Eastern Europe 1848-1918*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

Pleșu, A. (2006). *Despre bucurie în Est și în Vest și alte eseuri*. București: Humanitas.

Poopuu, B. (2015). Telling and Acting Identity. The Discursive Construction of the EU's Common Security and Defence Policy Identity. *Journal of Language and Politics*, 14(1), 134–153. Doi: 10.1075/jlp.14.1.07poo

Pop, I.-A. (2002). *Istoria, adevărul și miturile*. București: Editura Enciclopedică.

Pop, I.-A., Bolovan, I. (2013). *Istoria Transilvaniei*. Cluj-Napoca: Eikon și Centrul de Studii Transilvane.

Popa, A.R., Dulamă, M.E. (2017). Chapter 13. Discourse Analysis. În Ilovan, O.-R., Doroftei, I. (eds.), *Qualitative Research in Regional Geography. A Methodological Approach* (pp. 231-248). Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Potter, J. (2008). Discourse Analysis. In M.L. Given (ed.), *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* (pp. 217-220). Thousand Oaks, California: Sage.

Președinția Românei (2007). *Mesajul din Piaţa Mare din Sibiu al preşedintelui României, Traian Băsescu (Sibiu, 01 ianuarie 2007),* http://old.presidency.ro/index.php?_RID=det&tb=date_arhiva&id=8864&_PRID=arhv (accesat în 26 mai 2018).

Președinția Românei (2009). *Discursul preşedintelui Românei, Traian Băsescu, la recepţia oferită cu prilejul Zilei Naţionale a României (Palatul Cotroceni, 1 decembrie 2009),* http://old.presidency.ro/index.php?_RID=det&tb=date_arhiva&id=12188&_PRID=arh (accesat în 26 mai 2018).

Președinția Românei (2010). *Alocuţiunea preşedintelui României, Traian Băsescu, la manifestările organizate la Iaşi cu prilejul sărbătoririi Zilei Unirii Principatelor Române (Iaşi, 24 ianuarie 2010),*

http://old.presidency.ro/index.php?_RID=det&tb=date_arhiva&id=12303&_PRID=arh (accesat în 26 mai 2018).

Putnam, R. (1993). *Making Democracy Work: Civic Tradition in Modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.

Raagmaa, G. (2002). Regional Identity in Regional Development and Planning. *European Planning Studies,* 10(1), 55–76.

Răileanu, R., Codreanu, I., Martin, R., Szelmenczi, A. (2017). *Raport anual cu privire la discursul instigator la ură din România 2015-2016*, http://www.activewatch.ro/Assets/Upload/files/Raport%20anual%20cu%20privire%20la%20discursul%20instigator%20la%20ura%202015%202016(1).pdf (accesat în 30 aprilie 2018).

Relph, E. (1976). *Place and Placelessness.* London: Pion.

Roșca, I. (2018). *Cronologie. Momentele care au marcat relația lui Iohannis cu premierii PSD de până acum*, 27 aprilie 2018, https://www.hotnews.ro/stiri-politic-22418822-cronologie-cum-decurs-relatia-lui-iohannis-guvernele-psd-alde-pna-acum.htm (accesat în 26 mai 2018).

Rotaru, S. (2018). *Dragnea: Prea seamănă, prea sunt coordonate acţiuni de la BNR, declaraţii ale preşedintelui, ale liderilor din opoziţie, ştiri false*, 19 aprilie 2018, https://www.news.ro/politic-intern/dragnea-prea-seamana-prea-sunt-coordonate-actiuni-de-la-bnr-declaratii-ale-presedintelui-ale-liderilor-din-opozitie-stiri-false-1922405319002018042318074188 (accesat în 26 mai 2018).

Rüdiger, S. (1999). L'identité européenne comme engagement transnational dans la société. În Jansen, T. (ed.), *Reflections on European Identity. Working Paper* (the contents of this publication do not necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 99–102). European Commission, Forward Studies Unit.

Schneider, H. (1999). The Dimensions of the Historical and Cultural Core of a European Identity. În Jansen, T. (ed.), *Reflections on*

European Identity. Working Paper (the contents of this publication do not necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 7–20). European Commission, Forward Studies Unit.

Sima, A.V. (2004). Etnie e confessioni in Transilvania. În A. Cosentino (ed.), *L'identità culturale europea nella tradizione e nella contemporaneità (*pp. 89–101). Udine: Forum Editrice Universitaria Udinese.

Sima, A.V. (2007). Biserică, Societate, Identitate. În S. Mitu, R. Gräf, A. V. Sima, I. Cârja (coord.), *In honorem Nicolae Bocşan.* Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Sima, A.V. (2009). Identităţi confesionale în Europa Central-Orientală (secolele XVII-XXI). În N. Bocşan, A.V. Sima, I. Cârja (coord.), *Lucrările colocviului internaţional din 14-17 noiembrie 2007.* Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

Sima, A.V. (2013). *Affirming Identity. The Romanian Greek-Catholic Church at the Time of the First Vatican Council.* Milano: Vita e Pensiero.

Soares, M. (1999). European Identity and Political Experience. În Jansen, T. (ed.) *Reflections on European Identity. Working Paper* (the contents of this publication do not necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 57–62). European Commission, Forward Studies Unit.

Stråth, B. (2002). A European Identity. To the Historical Limits of a Concept. *European Journal of Social Theory,* 5(4), 387–401.

Șandru, Al. (2018). *Ministrul Culturii spune că la UNESCO a fost obținută o victorie: Roșia Montană e oricum protejată*, 5 iulie 2018, http://www.ziare.com/rosia-montana/gold-corporation/ministrul-culturii-spune-ca-la-unesco-a-fost-obtinuta-o-victorie-rosia-montana-e-oricum-protejata-1520237 (accesat în 27 iulie 2018).

Taylor, K. (2008). Landscape and Memory: Cultural Landscapes, Intangible Values and Some Thoughts on Asia*. In 16th ICOMOS General Assembly and International Symposium: Finding the Spirit of Place: Between the Tangible and the Intangible*, 29 September-4 Octobrie 2008, Quebec, Canada, http://openarchive.icomos.org/139/1/77-wrVw-272.pdf (accesat în 14 august 2016).

Thébault, J.-C. (1999). Preface. În Jansen, T. (ed.) *Reflections on European Identity. Working Paper* (the contents of this publication do not necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 5–6). European Commission, Forward Studies Unit.

Trausch, G. (1999). Consciousness of European Identity after 1945. În Jansen, T. (ed.), *Reflections on European Identity. Working Paper* (the contents of this publication do not necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 21–26). European Commission, Forward Studies Unit.

Tuan, Y-F. (1974). *Topophilia: A Study of Environmental Perception, Attitudes and Values.* Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Tuan, Y-F. (1977). *Space and Place: The Perspective of Experience.* Minneapolis: University of Minnesota Press.

Turcu, L. (2015). Intrarea României în Marele Război: reacţii, atitudini şi mesaje publice din partea celor două Biserici româneşti din Transilvania. În I. Bolovan, Gh. Cojocaru, O.M. Tămaş (eds.), *Primul Război Mondial. Perspectivă istorică şi istoriografică/The First World War in Historical and Historiographical Perspective*. Cluj-Napoca: Academia Română, Centrul de Studii Transilvane.

Velikonja, M. (2005). *EUROSIS – A Critique of the New Eurocentrism*. Ljubljana: Peace Institute.

Venet, C., Baranes, B. (eds.) (2013). *European Identity through Space/ Space Activities and Programmes as a Tool to Reinvigorate the European Identity*. Wien: Springer-Verlag.

Vidal de la Blache, P. (1908). *Tableau de la géographie de la France*. Paris: Hachette.

Vignon, J. (1999). What Does It Mean to Be a European? Preliminary Conclusions. În Jansen, T. (ed.), *Reflections on European Identity. Working Paper* (the contents of this publication do not necessarily reflect the opinion or position of the European Commission) (pp. 111–114). European Commission, Forward Studies Unit.

Westle, B., Segatti, P. (eds.) (2016). *European Identity in the Context of National Identity: Questions of Identity in Sixteen European Countries in the Wake of the Financial Crisis.* Oxford: Oxford University Press. DOI:10.1093/acprof:oso/9780198732907.001.0001

Williams, A.M. (1994). *The European Community: The Contradictions of Integration*. Oxford, UK, Cambridge, Mass., USA: Blackwell.

Wodak, R., Boukala, S. (2015). European Identities and the Revival of Nationalism in the European Union. A Discourse Historical Approach. *Journal of Language and Politics,* 14(1), 87–109. Doi: 10.1075/jlp.14.1.05wod

Ziare.com (2018). *Ministrul Culturii vine cu precizări în scandalul Roșia Montană: Nu retragem dosarul, îl amânăm*, 28 iunie 2018, http://www.ziare.com/rosia-montana/gold-corporation/ministrul-culturii-vine-cu-precizari-dupa-scandalul-rosia-montana-nu-retragem-dosarul-il-amanam-1519301 (accesat în 27 iulie 2018).

Zoltán, Z. (2011). Regionalism în Uniunea Europeană. În Balogh, B., Bernáth, K., Bujalos I., Hatos, A., Murány, I. (coord.), *Identitate europeană, naţională şi regională: teorie şi practică* (pp. 163–180). Oradea: Editura Partium.

Anexe

Anexa 1. Winston Churchill (1946), *The Tragedy of Europe*

Speech delivered at the University of Zurich, 19 September 1946

Selecție a textului considerat relevant de autoare

"I wish to speak about the tragedy of Europe, this noble continent, the home of all the great parent races of the Western world, the foundation of Christian faith and ethics, the origin of most of the culture, arts, philosophy and science both of ancient and modern times."

"That is all that Europeans, grouped in so many ancient states and nations, and that is all that the Germanic races have got by tearing each other to pieces and spreading havoc far and wide. Indeed, but for the fact that the great republic across the Atlantic realised that the ruin or enslavement of Europe would involve her own fate as well, and stretched out hands of succour and guidance, the Dark Ages would have returned in all their cruelty and squalor."

"What is this sovereign remedy? It is to recreate the European fabric, or as much of it as we can, and to provide it with a structure under which it can dwell in peace, safety and freedom. We must build a kind of United States of Europe. In this way only will hundreds of millions of toilers be able to regain the simple joys and hopes which make life worth living. The process is simple. All that is needed is the resolve of hundreds of millions of men and women to do right instead of wrong and to gain as their reward blessing instead of cursing."

"There is no reason why a regional organisation of Europe should in any way conflict with the world organisation of the United Nations."

"And why should there not be a European group which could give a sense of enlarged patriotism and common citizenship to the distracted peoples of this mighty continent?"

"If Europe is to be saved from infinite misery, and indeed from final doom, there must be this act of faith in the European family, this act of oblivion against all crimes and follies of the past."

"I am now going to say something that will astonish you. The first step in the re-creation of the European family must be a partnership between France and Germany. In this way only can France recover the moral and cultural leadership of Europe.There can be no revival of Europe without a spiritually great France and a spiritually great Germany. The structure of the United States of Europe will be such as to make the material strength of a single State less important. Small nations will count as much as large ones and gain their honour by a contribution to the common cause. The ancient States and principalities of Germany, freely joined for mutual convenience in a federal system, might take their individual places among the United States of Europe."

"If we are to form a United States of Europe, or whatever name it may take, we must begin now. In these present days we dwell strangely and precariously under the shield, and I even say protection, of the atomic bomb. The atomic bomb is still only in the hands of a nation which, we know, will never use it except in the cause of right and freedom, but it may well be that in a few years this awful agency of destruction will be widespread and that the catastrophe following from its use by several warring nations will not only bring to an end all that we call civilisation but may possibly disintegrate the globe itself."

"Our constant aim must be to build and fortify the United Nations Organisation. Under and within that world concept we must recreate the European family in a regional structure called, it may be, the United States of Europe, and the first practical step will be to form a Council of Europe. If at first all the States of Europe are not willing or able to join a union we must nevertheless proceed to assemble

and combine those who will and who can. The salvation of the common people of every race and every land from war and servitude must be established on solid foundations, and must be created by the readiness of all men and women to die rather than to submit to tyranny. In this urgent work France and Germany must take the lead together. Great Britain, the British Commonwealth of Nations, mighty America - and, I trust, Soviet Russia, for then indeed all would be well - must be the friends and sponsors of the new Europe and must champion its right to live. Therefore I say to you 'Let Europe arise!'."

Anexa 2. Thomas Stearns Elliot (1948), *The Unity of European Culture*

Selecție a textului considerat relevant de autoare

“this is a series of talks about the unity of European culture from the point of view of a man of letters” (p. 187).

“I simply say that the English language is the most remarkable medium for the poet to play with. It has the largest vocabulary: so large, that the command of it by any one poet seems meagre in comparison with its total wealth. But this is not the reason why it is the richest language for poetry: it is only a consequence of the real reason. This reason, in my opinion, is the variety of the elements of which English is made up” (p. 188).

“I think the reason why English is such a good language for poetry is that it is a composite from so many different European sources” (p. 189).

“I have been leading up to another important truth about poetry in Europe. This is, that no one nation, no one language, would have achieved what it has, if the same art had not been cultivated in neighbouring countries and in different languages. We cannot understand any one European literature without knowing a good deal about the others. When we examine the history of poetry in Europe, we find a tissue of influences woven to and fro. […] Now, the possibility of each literature renewing itself, proceeding to new creative activity, making new discoveries in the use of words, depends on two things. First, its ability to receive and assimilate influences from abroad. Second, its ability to go back and learn from its own sources. […] but, also, and at least equally important, are the sources which we share in common: that is, the literature of Rome, of Greece and of Israel” (p. 190).

“For when I speak of the unity of European culture, I do not want to give the impression that I regard European culture as something cut off from every other. The frontiers of culture are not, and should not be, closed. But history makes a difference. Those countries which share the most history, are the most important to each other, with respect to their future literature. We have our common classics, of Greece and Rome; we have a common classic even in our several translations of the Bible” (p. 191).

“[…] but in the practice of every art I think you find the same three elements: the local tradition, the common European tradition, and the influence of the art of one European country upon another” (p. 191).

“I have been speaking of the unity of European culture as illustrated by the arts and among the arts by the only one on which I am qualified to speak. I want to talk next time about the unity of European culture as illustrated by ideas” (p. 192).

“[…] the existence of such a network of independent reviews, at least one in every capital of Europe, is necessary for the transmission of ideas—and to make possible the circulation of ideas while they are still fresh. The editors of such reviews, and if possible the more regular contributors, should be able to get to know each other personally, to visit each other, to entertain each other, and to exchange ideas in conversation” (p. 193).

“But their co-operation should continually stimulate that circulation of influence of thought and sensibility, between nation and nation in Europe, which fertilises and renovates from abroad the literature of each one of them. And through such co-operation, and the friendships between men of letters which ensue from it, should emerge into public view those works of literature which are not only of local, but of European significance” (pp. 192-193).

“A universal concern with politics does not unite, it divides. It unites those politically minded folk who agree, across the frontiers of

nations, against some other international group who hold opposed views. But it tends to destroy the cultural unity of Europe” (pp. 194-195).

“It was the assumption that there existed an international fraternity of men of letters, within Europe: a bond which did not replace, but was perfectly compatible with, national loyalties, religious loyalties, and differences of political philosophy. And that it was our business not so much to make any particular ideas prevail, as to maintain intellectual activity on the highest level” (p. 195).

“I am not pretending that politics and culture have nothing to do with each other. […] A nation's political structure affects its culture, and in turn is affected by that culture. But nowadays we take too much interest in each other's domestic politics, and at the same time have very little contact with each other's culture. The confusion of culture and politics may lead in two different directions. It may make a nation intolerant of every culture but its own, so that it feels impelled to stamp out, or to remould, every culture surrounding it. An error of the Germany of Hitler was to assume that every other culture than that of Germany was either decadent or barbaric. Let us have an end of such assumptions. The other direction in which the confusion of culture and politics may lead, is towards the ideal of a world state in which there will, in the end, be only one uniform world culture. […] But culture is something that must grow; you cannot build a tree, you can only plant it, and care for it, and wait for it to mature in its due time; […] And a political structure is partly construction, and partly growth; partly machinery, and the same machinery, if good, is equally good for all peoples; and partly growing with and from the nation's culture, and in that respect different from that of other nations. For the health of the culture of Europe two conditions are required: that the culture of each country should be unique, and that the different cultures should recognize their relationship to each other, so that each should be susceptible of influence from the others. And this is possible because there is a common element in European culture, an interrelated history of

thought and feeling and behaviour, an interchange of arts and of ideas" (pp. 196-197).

"And it is necessary to be clear about what we mean by 'culture', so that we may be clear about the distinction between the material organisation of Europe, and the spiritual organism of Europe. If the latter dies, then what you organise will not be Europe, but merely a mass of human beings speaking several different languages. And there will be no longer any justification for their continuing to speak different languages, for they will no longer have anything to say which cannot be said equally well in any language: they will, in short, have no longer anything to say in poetry. I have already affirmed that there can be no 'European' culture if the several countries are isolated from each other: I add now that there can be no European culture if these countries are reduced to identity. We need variety in unity: not the unity of organisation, but the unity of nature" (p. 197).

"By 'culture', then, I mean first of all what the anthropologists mean: the way of life of a particular people living together in one place. That culture is made visible in their arts, in their social system, in their habits and customs, in their religion. But these things added together do not constitute the culture, though we often speak for convenience as if they did. These things are simply the parts into which a culture can be anatomised, as a human body can. But just as a man is something more than an assemblage of the various constituent parts of his body, so a culture is more than the assemblage of its arts, customs, and religious beliefs. These things all act upon each other, and fully to understand one you have to understand all" (pp. 197-198).

"and the artist, the poet, the philosopher, the politician and the labourer will have a culture in common, which they do not share with other people of the same occupations in other countries" (p. 198).

"Now it is obvious that one unity of culture is that of the people who live together and speak the same language: because speaking the same language means thinking, and feeling, and having emotions,

rather differently from people who use a different language. But the cultures of different peoples do affect each other: in the world of the future it looks as if every part of the world would affect every other part" (p. 198).

"Now when we speak of 'European culture', we mean the identities which we can discover in the various national cultures; and of course even within Europe, some cultures are more closely related than others […] There are, however, certain common features in Europe, which make it possible to speak of a European culture. What are they? The dominant force in creating a common culture between peoples each of which has its distinct culture, is religion" (p. 199).

"I am talking about the common tradition of Christianity which has made Europe what it is, and about the common cultural elements which this common Christianity has brought with it. […] It is in Christianity that our arts have developed; it is in Christianity that the laws of Europe have—until recently—been rooted. It is against a background of Christianity that all our thought has significance. An individual European may not believe that the Christian Faith is true, and yet what he says, and makes, and does, will all spring out of his heritage of Christian culture and depend upon that culture for its meaning" (p. 200).

"To our Christian heritage we owe many things besides religious faith. Through it we trace the evolution of our arts, through it we have our conception of Roman Law which has done so much to shape the Western World, through it we have our conceptions of private and public morality. And through it we have our common standards of literature, in the literatures of Greece and Rome. The Western World has its unity in this heritage, in Christianity and in the ancient civilisations of Greece, Rome and Israel, from which, owing to two thousand years of Christianity, we trace our descent. […] What I wish to say is, that this unity in the common elements of culture, throughout many centuries, is the true bond between us. No political and economic organisation, however much goodwill it commands, can supply what this culture unity gives" (pp. 200-201).

"My last appeal is to the men of letters of Europe, who have a special responsibility for the preservation and transmission of our common culture. We may hold very different political views: our common responsibility is to preserve our common culture uncontaminated by political influences" (p. 201).

"excellent works which mark a superior civilisation. […] But we can at least try to save something of those goods of which we are the common trustees: the legacy of Greece, Rome and Israel, and the legacy of Europe throughout the last 2,000 years. In a world which has seen such material devastation as ours, these spiritual possessions are also in imminent peril" (p. 202).

Anexa 3. Nine Foreign Ministers of the European Union (1973), *Declaration on European Identity*

"The Nine Member Countries of the European Communities have decided that the time has come to draw up a document on the European Identity. This will enable them to achieve a better definition of their relations with other countries and of their responsibilities and the place which they occupy in world affairs. They have decided to define the European Identity with the dynamic nature of the Community in mind. They have the intention of carrying the work further in the future in the light of the progress made in the construction of a United Europe.

Defining the European Identity involves:

— reviewing the common heritage, interests and special obligations of the Nine, as well as the degree of unity so far achieved within the Community,

— assessing the extent to which the Nine are already acting together in relation to the rest of the world and the responsibilities which result from this,

— taking into consideration the dynamic nature of European unification.

I. The Unity of the Nine Member Countries of the Community

1. The Nine European States might have been pushed towards disunity by their history and by selfishly defending misjudged interests. But they have overcome their past enmities and have decided that unity is a basic European necessity to ensure the survival of the civilization which they have in common. The Nine wish to ensure that the cherished values of their legal, political and moral order are respected, and to preserve the rich variety of their national

cultures. Sharing as they do the same attitudes to life, based on a determination to build a society which measures up to the needs of the individual, they are determined to defend the principles of representative democracy, of the rule of law, of social justice — which is the ultimate goal of economic progress — and of respect for human rights. All of these are fundamental elements of the European Identity. The Nine believe that this enterprise corresponds to the deepest aspirations of their peoples who should participate in its realization, particularly through their elected representatives.

2. The Nine have the political will to succeed in the construction of a united Europe. On the basis of the Treaties of Paris and Rome setting up the European Communities and of subsequent decisions, they have created a common market, based on a customs union, and have established institutions, common policies and machinery for co-operation. All these are an essential part of the European Identity. The Nine are determined to safeguard the elements which make up the unity they have achieved so far and the fundamental objectives laid down for future development at the Summit Conferences in The Hague and Paris. On the basis of the Luxembourg and Copenhagen reports, the Nine Governments have established a system of political co-operation with a view to determining common attitudes and, where possible and desirable, common action. They propose to develop this further. In accordance with the decision taken at the Paris conference, the Nine reaffirm their intention of transforming the whole complex of their relations into a European Union before the end of the present decade.

3. The diversity of cultures within the framework of a common European civilization, the attachment to common values and principles, the increasing convergence of attitudes to life, the awareness of having specific interests in common and the determination to take part in the construction of a United Europe, all give the European Identity its originality and its own dynamism.

4. The construction of a United Europe, which the Nine Member Countries of the Community are undertaking, is open to other European nations who share the same ideals and objectives.

5. The European countries have, in the course of their history, developed close ties with many other parts of the world. These relationships, which will continue to evolve, constitute an assurance of progress and international equilibrium.

6. Although in the past the European countries were individually able to play a major role on the international scene, present international problems are difficult for any of the Nine to solve alone. International developments and the growing concentration of power and responsibility in the hands of a very small number of great powers mean that Europe must unite and speak increasingly with one voice if it wants to make itself heard and play its proper role in the world.

7. The Community, the world's largest trading group, could not be a closed economic entity. It has close links with the rest of the world as regards its supplies and market outlets. For this reason the Community, while remaining in control of its own trading policies, intends to exert a positive influence on world economic relations with a view to the greater well-being of all.

8. The Nine, one of whose essential aims is to maintain peace, will never succeed in doing so if they neglect their own security. Those of them who are members of the Atlantic Alliance consider that in present circumstances there is no alternative to the security provided by the nuclear weapons of the United States and by the presence of North American forces in Europe: and they agree that in the light of the relative military vulnerability of Europe, the Europeans should, if they wish to preserve their independence, hold to their commitments and make constant efforts to ensure that they have adequate means of defence at their disposal.

II. The European Identity in Relation to the World

9. The Europe of the Nine is aware that, as it unites, it takes on new international obligations. European unification is not directed against anyone, nor is it inspired by a desire for power. On the contrary, the Nine are convinced that their union will benefit the whole international community since it will constitute an element of equilibrium and a basis for co-operation with all countries, whatever their size, culture or social system. The Nine intend to play an active role in world affairs and thus to contribute, in accordance with the purposes and principles of the United Nations Charter, to ensuring that international relations have a more just basis; that the independence and equality of States are better preserved; that prosperity is more equitably shared; and that the security of each country is more effectively guaranteed. In pursuit of these objectives the Nine should progressively define common positions in the sphere of foreign policy.

10. As the Community progresses towards a common policy in relation to third countries, it will act in accordance with the following principles:

(a) The Nine, acting as a single entity, will strive to promote harmonious and constructive relations with these countries. This should not however jeopardize, hold back or affect the will of the Nine to progress towards European Union within the time limits laid down.

(b) In future when the Nine negotiate collectively with other countries, the institutions and procedures chosen should enable the distinct character of the European entity to be respected.

(c) In bilateral contacts with other countries, the Member States of the Community will increasingly act on the basis of agreed common positions.

11. The Nine intend to strengthen their links, in the present institutional framework, with the Member Countries of the Council of Europe, and with other European countries with whom they already have friendly relations and close co-operation.

12. The Nine attach essential importance to the Community's policy of association. Without diminishing the advantages enjoyed by the countries with which it has special relations, the Community intends progressively to put into operation a policy for development aid on a worldwide scale in accordance with the principles and aims set out in the Paris Summit Declaration.

13. The Community will implement its undertakings towards the Mediterranean and African countries in order to reinforce its long-standing links with these countries. The Nine intend to preserve their historical links with the countries of the Middle East and to co-operate over the establishment and maintenance of peace, stability and progress in the region.

14. The close ties between the United States and Europe of the Nine — we share values and aspirations based on a common heritage — are mutually beneficial and must be preserved. These ties do not conflict with the determination of the Nine to establish themselves as a distinct and original entity. The Nine intend to maintain their constructive dialogue and to develop their co-operation with the United States on the basis of equality and in a spirit of friendship.

15. The Nine also remain determined to engage in close co-operation and to pursue a constructive dialogue with the other industrialized countries, such as Japan and Canada, which have an essential role in maintaining an open and balanced world economic system. They appreciate the existing fruitful co-operation with these countries, particularly within the OECD.

16. The Nine have contributed, both individually and collectively to the first results of a policy of détente and co-operation with the USSR and the East European countries. They are determined to carry this policy further forward on a reciprocal basis.

17. Conscious of the major role played by China in international affairs, the Nine intend to intensify their relations with the Chinese Government and to promote exchanges in various fields as well as contacts between European and Chinese leaders.

18. The Nine are also aware of the important role played by other Asian countries. They are determined to develop their relations with these countries as is demonstrated, as far as commercial relations are concerned, by the Declaration of Intent made by the Community at the time of its enlargement.

19. The Nine are traditionally bound to the Latin American countries by friendly links and many other contacts; they intend to develop these. In this context they attach great importance to the agreements concluded between the European Community and certain Latin American countries.

20. There can be no real peace if the developed countries do not pay more heed to the less favoured nations.

Convinced of this fact, and conscious of their responsibilities and particular obligations, the Nine attach very great importance to the struggle against under-development. They are, therefore, resolved to intensify their efforts in the fields of trade and development aid and to strengthen international co-operation to these ends.

21. The Nine will participate in international negotiations in an outward-looking spirit, while preserving the fundamental elements of their unity and their basic aims. They are also resolved to contribute to international progress, both through their relations with third countries and by adopting common positions wherever possible in international organizations, notably the United Nations and the specialized agencies.

III. The Dynamic Nature of the Construction of a United Europe

22. The European identity will evolve as a function of the dynamic construction of a United Europe. In their external relations, the Nine propose progressively to undertake the definition of their identity in relation to other countries or groups of countries. They

believe that in so doing they will strengthen their own cohesion and contribute to the framing of a genuinely European foreign policy. They are convinced that building up this policy will help them to tackle with confidence and realism further stages in the construction of a United Europe thus making easier the proposed transformation of the whole complex of their relations into a European Union".

Anexa 4. Mihail Gorbaciov (1989), *Europe as a Common Home*

Address given by to the Council of Europe (Strasbourg, 6 July 1989)

Selecție a textului considerat relevant de autoare

"a European brotherhood […]. The day would come when the only battlefield would be markets open for trade and minds open to ideas.

The fact that the states of Europe belong to different social systems is a reality. The recognition of this historical fact and respect for the sovereign right of each people to choose their social system at their own discretion are the most important prerequisite for a normal European process.

Thanks to perestroika, the Soviet Union will be in a position to take full part in such an honest, equal and constructive competition. For all our present shortcomings and lagging behind, we know full well the strong points of our social system which follow from its essential characteristics.

The realities of today and the prospects for the foreseeable future are obvious: the Soviet Union and the United States are a natural part of the European international and political structure.

For centuries Europe has been making an indispensable contribution to world politics, economy, culture and to the development of the entire civilisation.

Let us not forget, however, that the metastases of colonial slavery spread around the world from Europe. It was here that fascism came into being. It was here that the most destructive wars started. At the same time Europe, which can take a legitimate pride in its accomplishments, is far from having settled its debts to mankind. It is something that still has to be done.

And it should be done by seeking to transform international relations in the spirit of humanism, equality and justice and by setting an example of democracy and social achievements in its own countries.

In actual fact, what we have in mind is a restructuring of the international order existing in Europe that would put the European common values in the forefront and make it possible to replace the traditional balance of forces with a balance of interests.

No doubt, joint Soviet-US efforts in the area of nuclear disarmament played a major starting role in the process.

After all, we see the elimination of nuclear weapons as a stage-by-stage process.

What we need is to expand greatly cultural co-operation, increase interaction in the field of humanitarian sciences and to attain a higher level of information exchanges. In a word, the Europeans must step up the process of getting to know each other better. A special role here could be played by television, which brings into contact scores and hundreds of millions, rather than hundreds or thousands, of men and women.

There are also certain dangers inherent in that. They should be seen. Performing stages, screens, exhibition halls, and publishing houses are flooded with commercial pseudo-culture alien to Europe.

National languages are treated with disdain. All this calls for our common attention and joint work in the spirit of respect for the true national values of each and everyone.

That may involve sharing of experience in the preservation of cultural heritage; actions to familiarise European peoples with the original present-day culture of each other; and collective promotion of language studies.

This may also involve co-operation in the preservation of historical and cultural monuments, and joint production of films for cinema, television and video which promote national cultural

achievements and the best examples of artistic creation of the past and of today.

We are convinced that what they need is one Europe — peaceful and democratic, a Europe that maintains all its diversity and common humanistic ideas, a prosperous Europe that extends its hand to the rest of the world. A Europe that confidently advances into the future.

Perestroika, which seeks to radically renew Soviet society, determines our policy aimed at the development of Europe precisely in that direction.

As a result of its implementation, you and your governments, your parliaments and peoples will soon be dealing with a socialist nation totally different from what it has been up to now."

Anexa 5. Foreign Ministers of Europe (2005), *Warsaw Declaration*

"We, Heads of State and Government of the Member States of the Council of Europe, gathered in Warsaw on 16-17 May 2005 for our Third Summit, bear witness to unprecedented pan-European unity. Further progress in building a Europe without dividing lines must continue to be based on the common values embodied in the Statute of the Council of Europe: democracy, human rights, the rule of law.

Since its Vienna (1993) and Strasbourg (1997) Summits, the Council has grown to encompass almost the whole continent. We welcome the valuable contribution which the Parliamentary Assembly and the Congress of Local and Regional Authorities have made to this achievement. We look forward to the day when Belarus is ready to join the Council of Europe.

60 years after the end of the Second World War, 30 years after the Helsinki Final Act, 25 years after the founding of "Solidarity" and 15 years after the fall of the Berlin wall, we pay tribute to all those who have made it possible to overcome painful divisions and enlarge our area of democratic security. Today, Europe is guided by a political philosophy of inclusion and complementarity and by a common commitment to multilateralism based on international law.

However, we remain concerned by unresolved conflicts that still affect certain parts of the continent, putting at risk the security, unity and democratic stability of member states and threatening the populations concerned. We shall work together for reconciliation and political solutions in conformity with the norms and principles of international law.

This Summit gives us the opportunity to renew our commitment to the common values and principles which are rooted in Europe's cultural, religious and humanistic heritage – a heritage both shared and rich in its diversity. It will also strengthen the Council

of Europe's political mandate and enhance its contribution to common stability and security as Europe faces new challenges and threats which require concerted and effective responses.

We can now focus on these challenges and continue to build a united Europe, based on our common values and on shared interests, by strengthening cooperation and solidarity between member states. We will remain open to co-operation with Europe's neighbouring regions and the rest of the world.

1. The Council of Europe shall pursue its core objective of preserving and promoting human rights, democracy and the rule of law. All its activities must contribute to this fundamental objective. We commit ourselves to developing those principles, with a view to ensuring their effective implementation by all member states. In propagating these values, we shall enhance the role of the Council of Europe as an effective mechanism of pan-European cooperation in all relevant fields. We are also determined to strengthen and streamline the Council of Europe's activities, structures and working methods still further, and to enhance transparency and efficiency, thus ensuring that it plays its due role in a changing Europe.

2. Taking into account the indispensable role of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the European Court of Human Rights in formulating, promoting and implementing human rights standards, it is essential to guarantee their effectiveness. We are therefore strongly committed in the short term to implement the comprehensive set of measures adopted at the 114th Session of the Committee of Ministers which address the Court's rapidly increasing case-load, including the speedy ratification and entry into force of Protocol 14 to the Convention. Furthermore we are setting up a Group of wise persons to draw up a comprehensive strategy to secure the effectiveness of the system in the longer term, taking into account the initial effects of Protocol 14 and the other decisions taken in May 2004.

3. We are convinced that effective democracy and good governance at all levels are essential for preventing conflicts,

promoting stability, facilitating economic and social progress, and hence for creating sustainable communities where people want to live and work, now and in the future. This can only be achieved through the active involvement of citizens and civil society. Member states must therefore maintain and develop effective, transparent and accountable democratic institutions, responsive to the needs and aspirations of all. The time has come to intensify our work within the Council of Europe to this effect, in particular through the establishment of the Forum for the Future of Democracy.

4. We are committed to strengthening the rule of law throughout the continent, building on the standard setting potential of the Council of Europe and on its contribution to the development of international law. We stress the role of an independent and efficient judiciary in the member states in this respect. We will further develop legal cooperation within the Council of Europe with a view to better protecting our citizens and to realising on a continental scale the aims enshrined in its Statute.

5. We are resolved to ensure full compliance with our membership commitments within the Council of Europe. Political dialogue between member states, which are committed to promoting democratic debate and the rule of law, evaluation, sharing of best practices, assistance and monitoring - for which we renew our firm support - will be fully used for that purpose. We shall work for the widest possible acceptance of Council of Europe's conventions, promoting their implementation with a view to strengthening common standards in the fields of human rights, democracy and the rule of law.

6. We shall foster European identity and unity, based on shared fundamental values, respect for our common heritage and cultural diversity. We are resolved to ensure that our diversity becomes a source of mutual enrichment, inter alia, by fostering political, inter-cultural and inter-religious dialogue. We will continue our work on national minorities, thus contributing to the development of democratic stability. In order to develop understanding and trust

among Europeans, we will promote human contacts and exchange good practices regarding free movement of persons on the continent, with the aim of building a Europe without dividing lines.

7. We are determined to build cohesive societies by ensuring fair access to social rights, fighting exclusion and protecting vulnerable social groups. We acknowledge the importance of the European Social Charter in this area and support current efforts to increase its impact on the framing of our social policies. We are resolved to strengthen the cohesion of our societies in its social, educational, health and cultural dimensions.

8. We are determined to ensure security for our citizens in the full respect of human rights and fundamental freedoms and our other relevant international obligations. The Council of Europe will continue to play an active role in combating terrorism, which is a major threat to democratic societies and is unjustifiable under any circumstances and in any culture. It will also further develop its activities in combating corruption, organised crime – including money laundering and financial crime – trafficking in human beings, cybercrime, and the challenges attendant on scientific and technical progress. We shall promote measures consistent with our values to counter those threats.

9. We strongly condemn all forms of intolerance and discrimination, in particular those based on sex, race and religion, including antisemitism and islamophobia. We affirm our determination to further develop, within the Council of Europe, rules and effective machinery to prevent and eradicate them. We will also further implement equal opportunity policies in our member states and we will step up our efforts to achieve real equality between women and men in all spheres of our societies. We are committed to eradicating violence against women and children, including domestic violence.

10. We are determined to ensure complementarity of the Council of Europe and the other organisations involved in building a democratic and secure Europe:

We are resolved to create a new framework for enhanced co-operation and interaction between the Council of Europe and the European Union in areas of common concern, in particular human rights, democracy and the rule of law.

We entrust our colleague, Jean-Claude Juncker, to prepare, in his personal capacity, a report on the relationship between the Council of Europe and the European Union, on the basis of the decisions taken at the Summit and taking into account the importance of the human dimension of European construction.

We are also resolved to secure improved practical co-operation between the Council of Europe and the OSCE and welcome the prospect of enhanced synergy opened up by the joint declaration endorsed at this Summit.

We express our commitment to fostering co-operation between the Council of Europe and the United Nations, and to achieving the Millennium Development Goals in Europe.

* * *

To launch the Organisation on this new course, we adopt the attached Action Plan.

We commit our States to promoting the tasks and objectives reflected in the decisions of this Summit, both within the Council of Europe and in other international forums and organisations of which we are members.

As we conclude this Summit in Poland, we pay tribute to the memory of Pope John Paul II.

We call on Europeans everywhere to share the values which lie at the heart of the Council of Europe's mission – human rights, democracy and the rule of law – and to join us in turning Europe into a creative community, open to knowledge and to diverse cultures, a civic and cohesive community."

Anexa 6. Comunicate de presă (în ordine cronologică) ale Ministrului Culturii și Identității Naționale, domnul George Ivașcu

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018k). ***Ministrul Culturii - Ministrul George Ivașcu a propus Academiei Române înființarea unui Senat al Culturii*****,** 5 Februarie 2018

Ministrul Culturii și Identității Naționale, domnul George Ivașcu, a participat joi, 1 februarie 2018, în Aula Academiei Româna, la lansarea volumului cu numărul 200 din Colecția „OPERE FUNDAMENTALE”, editat de Academia Română și Fundația Națională pentru Știință și Arte.

Cu acest prilej, ministrul George Ivașcu a propus conducerii Academiei Române încheierea unui protocol de colaborare cu Ministerul Culturii și Identității Naționale, în vederea înființării unui Senat al Culturii. Prin intermediul acestui organism cu rol consultativ, Ministerul Culturii și Identității Naționale va putea beneficia de expertiza Academiei Române în vederea realizării politicilor publice din domeniul culturii.

„Miniştrii Culturii trec, cultura rămâne, de aceea astăzi am venit în faţa dumneavoastră pentru a vă face şi a vă înainta o nevoie a mea ca ministru al Culturii, un administrator al culturii, de a constitui împreună un parteneriat care să însemne Senatul Culturii, format din dumneavoastră. Cu ajutorul dumneavoastră, săptămâna viitoare voi reveni aici pentru a construi Senatul Culturii format din Academia Română. Vă mulţumesc şi de acum încolo vă rog, am nevoie de sprijin, (...) pentru a ţine cultura română acolo unde e locul ei,” a declarat ministrul George Ivașcu.

„Spuneam, atunci când am fost audiat pentru poziţia de ministru, că în anul Centenarului avem obligaţia de a ne omagia marile personalităţi care au format România de astăzi, dar cel mai important este să devenim înaintaşii urmaşilor noştri. De aceea,

începând din anul Centenarului, ne-am propus să continuăm fundaţia construcţiei României având la bază tot ceea ce e valoros şi fundamental," a adăugat ministrul Culturii și Identității Naționale.

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018a). ***Comunicat de Presă - Întâlnirea Ministrului George Ivașcu cu o delegație a Google*****,** 21 februarie 2018 (sublinierile sunt din textul original)

Ministrul Culturii și Identității Naționale, George Ivașcu, a avut astăzi, 21 februarie 2018, o întâlnire cu o delegație a Google prezentă în România. Pe agenda discuțiilor dintre cele două părți, s-a aflat propunerea de Directivă privind Dreptul de Autor în Piața Unică Digitală dar și intenția Google de a se alătura Ministerului Culturii și Identității Naționale (MCIN) în a susține inițiative ce vizează aniversarea Centenarului Marii Uniri.

„Apreciem intenția Google de a se alătura Ministerului Culturii și Identității Naționale pentru a susține inițiative ce vizează aniversarea Centenarului Marii Uniri. De aceea, îmi doresc ca în acest an să îmbogățim prezența României pe platforma Google Arts & Culture, prin includerea mai multor instituții aflate în subordinea sau sub coordonarea MCIN și digitizarea colecțiilor acestora. Consider că beneficiind de colaborarea cu Google putem contura o mai bună prezență a Centenarului Marii Uniri în mediul on-line, inclusiv prin realizarea unor aplicații dedicate acestui important eveniment. Îmi doresc mult acest parteneriat și consider că avem astăzi o întâlnire determinantă, care pune bazele unor acțiuni comune, concrete și constructive. România are foarte multe personalități care au trecut în anonimat, în mod nemeritat. Pe uriașul Constantin Brâncuși îl știe întreaga lume pentru că a trăit în Franța, pentru că sculpturile sale sunt cunoscute pe multe meleaguri. Dar pentru că o bună parte a vieții de zi cu zi s-a mutat în mediul on-line, instituțiile de cultură și nu numai trebuie să se adapteze acestei noi realități și să își popularizeze valorile cu ajutorul acestor instrumente specifice mediului virtual," a subliniat ministrul Culturii și Identității Naționale, George Ivașcu.

În ceea ce privește Propunerea de Directivă privind Dreptul de Autor în Piața Unică Digitală, Ministerul Culturii și Identității Naționale dorește implementarea unor măsuri care să permită dezvoltarea serviciilor online, să faciliteze inovarea, să asigure o ofertă de conținut variată și accesibilă pentru consumatori și, totodată, să respecte deținătorii de drepturi.

La rândul lor, reprezentanții Google au arătat că au avut mai multe colaborări cu importante instituții de cultură din România, printre care o serie de muzee, și că există premisele necesare pentru ca Google să poată sprijini o serie de inițiative ale ministerului în Anul Centenarului Marii Uniri.

„Suntem onorați să sprijinim eforturile Ministerului ce privesc cultura și identitatea națională într-un an atât de important pentru poporul român,” a declarat Marta Poslad, Head of Public Policy pentru Europa Centrală și de Est.

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018b). *Comunicat de Presă - Întâlnirea Ministrului George Ivașcu cu reprezentanții Universal Studios*, 8 martie 2018 (sublinierile sunt din textul original)

Ministrul Culturii și Indentității Naționale, George Ivașcu, a avut astăzi, 8 martie 2018, o întâlnire cu o delegație a Universal Studios prezentă în România. Pe parcursul discuției, cele două părți și-au exprimat dorința de a crea împreună un cadru guvernamental pentru a revigora industria românească de film, prin aducerea în România a studiourilor de producție hollywoodiene.

Ministrul Culturii și Identității Naționale a subliniat o serie de beneficii economico-culturale ce vor surveni în industria cinematografică românească și nu numai (turism cultural, infrastructură) în urma unui parteneriat între România și importantele studiouri cinematografice din Statele Unite ale Americii. Totodată, George Ivașcu a subliniat cât de dificil este pentru tinerii absolvenți ai facultăților de profil din țara noastră să își găsească de lucru în domeniul pentru care se pregătesc. La rândul

lor, reprezentanții Universal Studios au arătat că o colaborare între cele două state în acest domeniu ar genera crearea de noi locuri de muncă, atât pentru cei din industria de profil, cât și pentru cei din domeniile conexe, România putând beneficia astfel de expunere internațională la nivel înalt, în domeniul cinematografiei.

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018h). ***Discursul Ministrului Culturii și Identității Naționale, George Ivașcu, susținut la Dezbaterea „România la Centenar", organizată de Administraţia Prezidenţială (Palatul Cotroceni)***, 15 Martie 2018 (sublinierile sunt din textul original)

Am deplină credință că sunt în asentimentul tuturor vorbind despre unul dintre cele mai prețioase și delicate bunuri ale acestei națiuni, cultura română. Consider că pe acest tărâm trebuie să domine **consensul și solidaritatea**. Cultura este principalul suport de coagulare și **unitate** a unei națiuni. Ea ne creează **stabilitate și demnitate**. Și așa cum o respectăm și o valorificăm, așa suntem respectați în contextul universal. Este una dintre problemele fundamentale ale oricărei națiuni pentru că ea ne dă echilibru, **valoare, identitate europeană** și universală.

Afirm aici, în fața dumneavoastră, cu toată tăria, că în viziunea mea, dacă dorim să ne îndeplinim dezideratele și obiectivele majore ca stat și națiune nu putem decât să facem toate eforturile pentru a realiza **consens și coeziune națională** bazate pe **principii și valori reale**, prin **dialog** permanent multidisciplinar și transparență totală a oricărui demers.

Desigur, toate acestea trebuie să se bazeze în primul rând pe **elita acestei țări, pe corpul de experți și specialiști din fiecare domeniu în parte dar și pe opiniile și necesitățile invocate de societatea civilă sau de comunitățile locale sau etnice și, nu în ultimă instanță, a oricărui cetățean de bună credință**. În fond, cultura este o prioritate a noastră, a tuturor și în ultimă instanță a **destinului românesc**. Din aceste motive consider că orice discuție

sau interferență trebuie să fie numai pe coordonatele **pozitivismului**, echilibrului, **consensului**, **unității, solidarității, dialogului și transparenței.**

Aniversarea Centenarului trebuie să fie un moment de trezire și de **renaștere națională**, de schimbare de atitudini și mentalități în abordarea problemelor fundamentale ale acestei națiuni în folosul prezentului dar mai ales al viitorului. Fiind în anul Centenar avem datoria să omagiem marile personalități care au format România modernă pentru urmașii lor. Astăzi este timpul să fim noi înaintașii urmașilor noștri.

În acest an unic pentru România, îi omagiem pe cei care, acum 100 ani, au reușit să realizeze un vis aparent imposibil: **unirea tuturor românilor**. Este un motiv de sărbătoare, dar este și un prilej de gândire pentru fiecare român de azi. Miracolul Marii Uniri nu s-a făcut în condiții ușoare. Toate nemulțumirile și dezbinările noastre de azi par neînsemnate față de ceea ce au avut de înfruntat înaintașii noștri. Și totuși au reușit, acolo unde toți cei dinaintea lor dăduseră greș de nenumărate ori. **Au reușit pentru că au acționat împreună.** La momentul 1918, fiecare însă a reușit să pună totul deoparte – să se pună pe sine deoparte! – în slujba unui țel mai presus de ei: un stat unitar, democratic și o casă mare pentru o mare familie. România Mare urma să devină statul tuturor fiilor săi, indiferent de etnie, religie sau opțiuni ideologice. **O unitate în diversitate.** A omagia realizarea înaintașilor este frumos, însă nu suficient. Pentru că moștenirea pe care ne-au lăsat-o nu e doar un cadou, ci și o datorie. A omagia cum se cuvine înaintașii înseamnă înainte de orice **a omagia spiritul lor**. La 1918, oamenii politici cei mai diferiți au știut să-și dea mâna și să lucreze împreună. Aveau în comun un lucru: toți doreau **o Românie unită și democratică**, un acasă în care fiecare să se poată dezvolta liber.

A fi uniți nu înseamnă a fi toți la fel, ci a defini și păstra un sanctuar sufletesc comun. O zonă care nu suferă negociere sau conflict: România. **Români în primul rând, nu doar în ultimă instanță**. România mare a cuprins între hotarele sale multe minorități

naționale sau religioase. De la bun început, toți trebuiau să se poată dezvolta în siguranță și egalitate, sub un singur steag. Diferențele acestea nu sunt o sursă de vulnerabilitate, ci sunt ceea ce ne îmbogățește. Așadar trebuie să învățăm din exemplul marilor înaintași de la 1918 și **să nu lăsăm ca ceea ce ne desparte să ne dezbine**. Trebuie să reușim să ne privim față în față și să găsim, dincolo de opțiunile fiecăruia, acele lucruri sacre care cad în custodia noastră comună și care converg către o Românie stabilă și demnă pentru cel puțin încă 100 de ani.

Consider că Aniversarea Centenarului trebuie să se realizeze printr-o abordare şi viziune integrată şi unitară pe coordonatele unității, coeziunii şi consensului național, în spiritul prețuirii trecutului, valorilor şi tradițiilor naționale, pe plan intern şi internațional, precum şi al creării unor baze solide, fundamentale pentru stimularea şi conturarea direcțiilor de dezvoltare strategică viitoare a României.

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018c). ***Comunicat de Presă - Mesaj al Ministrului Culturii și Identității Naționale la un secol de la unirea Basarabiei cu România*****,** 27 martie 2018

În urmă cu fix o sută de ani, la ora locală 16:15, se deschidea oficial ședința cu nr. 63 a Sfatului Țării din Basarabia, convocată pentru data de 27 martie 1918, sub președinția lui Ion Inculeț, vicepreședinția lui Pantelimon Halippa și secretariatul lui Ion Buzdugan. Pe ordinea de zi, un singur punct: unirea Basarabiei cu România. Decizia organului reprezentativ suprem din Basarabia a confirmat, la modul absolut, o realitate istorică indubitabilă: apartenența la națiunea română a populației din Moldova de Est. De altfel, încă de la momentul deschiderii solemne, în noiembrie 1917, a Sfatului Țării, pe palatul acestuia a fost arborat steagul tricolor român, iar corul catedralei arhiepiscopale din Chișinău a intonat „Deșteaptă-te române” și „Pe-al nostru steag e scris unire.”

Chiar dacă unirea Basarabiei cu România a avut loc în această

atmosferă de sărbătoare națională, totuși, condițiile istorice de acum 100 de ani au fost extrem de vitrege, oricum, infinit mai grele decât cele de astăzi, când România are solide garanții de dezvoltare și de securitate euro-atlantice. Să nu uităm că unirea Basarabiei cu România a fost consumată în contextul în care țara noastră era parțial ocupată și se găsea înconjurată din toate părțile de inamici care amenințau direct existența statului. De aceea, realizarea națiunii române, de pe ambele maluri ale Prutului, a fost cu atât mai meritorie la 27 martie 1918 și trebuie să reprezinte, pentru viitor, un model de urmat. Așadar, chiar și în cele mai grele circumstanțe istorice, visele se pot îndeplini și nu trebuie să renunțăm niciodată la a crede în ele.

Cu ocazia aniversării centenarului unirii Basarabiei cu România, adresez, în calitate de ministru al culturii și identității naționale, tuturor românilor, de pe ambele maluri ale Prutului, speranța într-un viitor european comun și certitudinea, adeverită de strămoșii noștri, că visele pot deveni realitate. Este suficient, pentru început, doar să credem în ele.

Închei cu urarea prim-ministrului Marghiloman, adresată deputaților Sfatului Țării: Trăiască România una și nedespărțită.

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018g). ***Discursul Ministrului Culturii și Identității Naționale, George Ivașcu, la citirea moțiunii simple referitoare la Centenarul Marii Uniri*****,** 3 aprilie 2018 (sublinierile sunt din textul original)

Doamnelor şi domnilor parlamentari, onorantă asistență,

La fel ca dumneavoastră, m-am frământat și eu căutând răspunsul la întrebarea: ce este Centenarul? Ca român, ca om de cultură şi ca membru al Guvernului României, m-am întrebat, la fel ca dumneavoastră, cum trebuie cinstit și aniversat un eveniment de asemenea magnitudine istorică și spirituală? De fapt, cred că noi suntem astăzi aici dintr-un singur motiv: nu să ne certăm, ci să găsim soluții despre cum să organizăm mai bine sărbătorirea Anului

Centenar al Marii Uniri!

Cu toată onestitatea, mărturisesc că, dat fiind că este prima oară când ne confruntăm cu o asemenea sarcină, am constatat că nimeni nu știe exact. Însă fiecare are dreptul la o părere și ține să și-o impună în public. Pentru unii, Centenarul ar trebui să fie un mare Revelion cu muzică populară, bucate și licori alese, care să țină probabil tot anul 2018. Și toate astea pe banii cetățenilor. Pentru alții, Centenarul ar trebui să fie un fel de Jocuri Olimpice ale României – doar ale României – în care fiecare județ se întrece în activități cât mai năstrușnice iar în final – pe la 1 decembrie seara – să organizăm un imens foc de artificii și să ne dăm medalii între noi, pentru că, nu-i așa, important este să participi.

Mai sunt și cei care optează pentru o variantă mai sobră: Centenarul este prilejul de a comemora câteva mari figuri ale istoriei prin organizarea unor ceremonii militaro-religioase, o invocare-maraton din care cu greu ar putea un trecător să ghicească bucuria acestui popor, la împlinirea unui ideal pentru care a așteptat nu zece, nu o sută, ci o mie de ani! Toți cei de mai sus au dreptul să gândească aşa, dar pierd din vedere esențialul. Am spus-o în mai multe rânduri, dar sunt mândru s-o repet și aici: cred, cu cea mai mare tărie că **a cinsti cu adevărat reușita măreața a înaintașilor noștri, înseamnă a omagia în primul rând faptele lor şi adevărul istoric.**

Unirea a trebuit recunoscută, consfințită și ratificată de sistemul de tratate internaționale de după Primul Război Mondial. Aşadar vom sărbători Tratatul de la Versailles, semnat pe 28 iunie 1919, care a anulat Pacea separată impusă samavolnic la Buftea. Vom sărbători Tratatul de la 10 septembrie 1919, care a recunoscut unirea Bucovinei. Vom aniversa Tratatul de la Paris din 9 decembrie 1919, prin care se recunoștea internațional faptul că România Mare a acordat cetățenia sa tuturor minorităților de pe teritoriul unificat.

Vă întreb, merită aceste momente ale istoriei noastre să facă parte din sărbătoarea Centenarului? **Nu de alta, dar guvernul României a prelungit alocarea bugetară până în 2020, fiindcă**

aceste evenimente au avut loc în 1918, 1919 și 1920. Nu fiindcă ministrul Ivașcu ar fi leneș sau incompetent.

Vă întreb iarăși, merită marcată semnarea Tratatului de la Trianon? Așa cum unii dintre dumneavoastă o știu cu siguranță, a avut loc la 4 iunie 1920, cu patru luni înaintea celui de la Paris, prin care se recunoștea unirea Basarabiei. *Puteam să nu sărbătorim ianuarie 1919, când Statele Unite ale Americii, prin preşedintele Wilson, susțin şi recunosc unificarea României.* Doamnelor și domnilor deputați, ce Românie și ce Unire ar trebui să sărbătorim, **fără** Parlamentul Unirii din 1919? **Aşadar NU ministrul Ivașcu și nu guvernul PSD au hotărât că momentul Unirii nu se încheie, ci doar începe în 1918.** Mă întreb atunci, de ce **nimeni** nu s-a gândit să respecte adevărul istoric, inducându-se, în mod nedrept şi incorect față de națiunea română şi față de făuritorii Marii Uniri, conceptul că aniversarea Centenarului se referă doar la 1918, ignorându-se în felul acesta marile evenimente naționale, europene şi internaționale ce au urmat şi validat, atestând România Mare, România unită.

Centenarul nu sărbătorește victoria românilor asupra altor popoare, ci eliberarea tuturor fiilor acestui pământ de sub asuprirea Imperiilor care ne-au confiscat atât de des devenirea. Doamnelor şi domnilor chiar în titlul moțiunii de azi se face referire la *românii de pretutindeni*, pe care cineva consideră că i-aș nesocoti. Dimpotrivă, **cred că o Românie demnă, la 100 de ani de la Marea Unire, trebuie să fie clădită din demnitatea fiecărui cetăţean al ei, oriunde s-ar afla acesta.** De aceea îndrăznesc să vă spun acest lucru şi altfel, cu vorbele unui MARE om de acum 100 de ani: „*Sunteţi, domnilor, reprezentanţii unui popor care este mândru şi poate fi mândru de trecutul său, şi care trebuie să aibă mare încredere în viitorul său. Nu scădeţi rolul pe care el trebuie să-l aibă în lume; fiţi cât de modeşti pentru persoana dumneavoastră, dar nu fiţi niciodată modeşti pentru poporul pe care îl reprezentaţi.*” Aşa vorbea cel mai iscusit dintre liderii **liberali**, marele om de stat Ion I.C. Brătianu, ale cărui recomandări sunt valabile şi astăzi **și** pentru acest ministru **PSD** al Culturii și Identității Naționale.

Privitor la manifestările din teritoriu, la proiectele din județe și primării, țin să asigur de la această tribună pe fiecare responsabil local, că are în mine cel mai deschis ministru pentru sărbătorirea Unirii pe întreg teritoriul. Dar aici intervine una dintre diferențele modului meu de abordare: aleg să aprob acele manifestări care, cum spuneau înaintașii noştri, aduc lumina culturii în cel mai îndepărtat cătun, acele investiții în recondiționarea caselor memoriale sau căminelor culturale ce sunt mereu și mereu peste puterile comunităților restrânse și cer intervenția statului.

Cred din tot sufletul în educația prin cultură, doresc ca marile personalități ale acestui secol din toate domeniile să aibă fiecare măcar un bust în localitatea natală, pentru ca elevii care trec pe lângă ele în drum spre școală să știe că există precedente, *că se poate*, că succesul lor în viață depinde de ei și că România de peste 100 de ani se va mândri cu figuri răsărite din toate straturile societății noastre.

Doamnelor şi domnilor deputați, onorantă asistență,

Având în vedere importanța aniversării Centenarului, moțiunea de azi și în dorința de a fi cât mai clar şi riguros, vă voi expune următoarele:

I. Situația existentă la preluarea mandatului;

II. Ce s-a întreprins în cele circa 60 de zile de guvernare ale actualului guvern şi ce urmează a se realiza în perioada imediat următoare, la nivelul Comitetului Interministerial şi implicit la nivelul Ministerului Culturii şi Identității Naționale;

I. Punctual, cu privire la situația existentă la preluarea mandatului, am constatat următoarele:

a. Nu există o strategie unitară, bazată pe o concepție clară, principii şi teme principale, a modului de aniversare a Centenarului;

b. Existau doar liste/tabele, cu circa **2.042** de enunţuri de activități dedicate Centenarului;

- Nu aveau o fundametare reală, completă;
- În plus, nu exista cadrul legal adecvat, mai ales din punct de vedere al mecanismelor de finanțare;
- Vorbim, totuşi, de bani publici, alocați cu destinație clară – aniversarea Centenarului.

- Aşadar, nu puteam fi de acord cu risipirea banului public pentru că nu existau criterii de selecție;

- Nu existau descrieri complete ale acțiunilor propuse, lipseau fişele tehnice şi devizele justificative. **Am**, totuși, **10 ani** de activitate managerială și administrativă în domeniul culturii.

Acest lucru s-a întâmplat atât cu opinia publică şi chiar cu dumneavoastră, doamnelor şi domnilor parlamentari.

De aceea fac un apel la dumneavoastră, să înțelegeți că nu am făcut decât să reconsider situația şi să introduc relevanța tematică şi legalitatea în cheltuirea banului public.

II. În acest context, cu sprijinul necondiționat, direct şi nemijlocit al doamnei Prim-ministru, al colegilor din Comitetul Interministerial (şi cu această ocazie le mulțumesc pentru înțelegere şi sprijin), am întreprins încă de la începutul mandatului, în principal, următoarele:

S-a elaborat şi aprobat Ordonanța de Urgență prin care sunt stabilite următoarele:

- Mecanisme clare de finanțare, oferind şi posibiliatea reportării sumelor neutilizate la finalul anului bugetar, până cel târziu în anul 2020, permițând în felul acesta, continuarea până la finalizare a proiectelor importante și, mai ales, a celor care vizează refacerea caselor memoriale.

- S-a decis că la şedinţele Comitetului Interministerial, pot participa, în afară de membrii acestuia, reprezentanţi ai Parlamentului, ai Administraţiei Prezidenţiale, mediului academic şi organizaţiilor neguvernamentale.
- Consider că am reuşit să repar o nedreptate, introducând şi posibilitatea legală pentru finanţarea proiectelor propuse de organizaţii neguvernamentale, **evident**, acolo unde se face dovada unui potenţial creator excepţional.
- Pe 12 martie 2018, s-a obţinut certificatul OSIM al ghidului vizual al Centenarului, din acest moment, toate instituţiile centrale şi locale, dar şi entităţile private, pot demara implementarea cât mai largă a acestuia, cu titlu gratuit.

  Vă rog să-mi permiteţi, cu această ocazie, doamnelor şi domnilor parlamentari, să vă solicit participarea pentru a reuşi această implementare cât mai rapidă şi mai largă la toate nivelurile şi, mai ales, în **circumscripţiile** electorale pe care le reprezentaţi. Deci **nu** am blocat **nimic**, ci realizez un **demers de intrare în normalitate şi legalitate.**

  Ordonanţa de Urgenţă este fundamentată pe Documentul Programatic şi are la bază conceptul ce vizează România contemporană şi viitoare, în contextul european şi nord-atlantic. Aniversarea Centenarului trebuie să se realizeze printr-o abordare şi o viziune integrată şi unitară pe coordonatele unităţii, coeziunii şi consensului naţional. Documentul Programatic conţine principii, teme şi tipuri de acţiuni care trebuie să se desfăşoare pentru aniversarea Centenarului.

  Ne aflăm într-o evaluare permanentă și benefică a TUTUROR propunerilor şi ideilor depuse până în prezent și avem aceeași deschidere și transparență pentru propunerile de proiecte ce vor urma.

  Am supus spre aprobare o primă listă de proiecte, eligibile din punct de vedere al conţinutului (conceptual şi tematic), criteriilor de selecţie şi a legalităţii finanţării.

Prin decizia doamnei Prim-ministru, s-a schimbat componența comitetului interministerial, ridicându-se gradul de reprezentativitate şi responsabilitate a membrilor acestuia, la nivel de miniştri. Pe măsura finalizării tuturor listelor de proiecte şi aprobării acestora de către Comitetul Interministerial, se va întocmi calendarul național de evenimente dedicate aniversării Centenarului.

Doamnelor şi domnilor Parlamentari, stimată audiență,

Un punct important în moțiunea dumneavoastră este cel referitor la situația monumentului Marii Uniri de la Alba Iulia.

Deşi nu există în moțiunea dumneavoastră, vă rog să-mi permiteți să vă prezint şi situația Monumentului dedicat Marii Uniri de la Arad. Mărturisesc, cu **toată** sinceritatea, că situația ambelor monumente este GRAVĂ. Consider că atât dumneavoastră, cât şi opinia publică, trebuie să cunoașteți situația exactă, reală, cu atât mai mult cu cât în spațiul public se vehiculează tot felul de informații false şi denaturări ale adevărului.

A. **Alba Iulia**

În mod obiectiv, iată despre ce este vorba:

În 1993, adică acum **25 de ani**, a avut loc concursul pentru Monumentul Unității Naționale din Alba-Iulia, cu ocazia celei de-a 75 aniversări a Marii Uniri; (după cum toată lumea ştie, acum aniversăm **100 de ani**). Câştigătorul acestui concurs a fost sculptorul Mihai BUCULEI, conform procesului verbal din 21 octombrie 1993. După **5 ani**, în 1998, Ministerul Lucrărilor Publice şi Amenajării Teritoriului avizează încredințarea directă a elaborării studiului de fezabilitate pentru monument către autor. Mai trec **10 ani** şi, în 2008, Primăria Municipiului Alba Iulia solicită printr-o adresă Ministrului Culturii finalizarea proiectului MIHAI BUCULEI, pentru negocierea onorariului autorului, proiectarea lucrărilor de amenajare urbană aferente şi identificarea surselor de finanțare. În 2009, urmare a unei documentații înaintate de Mihai BUCULEI către Comisia Națională pentru Monumente de For Public, se obține aviz

favorabil pentru faza întâi. În acelaşi an, 2009, Ministerul Culturii solicită organizatorului, respectiv autorității locale, deținătoarea documentației şi arhivei concursului, completarea documentației pentru faza a II-a. După încă **8 ani** de stagnare, în 2017, pe 7 decembrie, Parlamentul României adoptă legea nr. 246, pentru realizarea monumentului Marii Uniri, alocând o sumă de 18,5 milioane RON.

Primul lucru pe care l-am constatat analizând situația, repet, în contextul dorinței de a avea la Alba Iulia acest monument, este că după 25 de ani, între Ministerul Culturii şi autorul operei, sculptorul Mihai BUCULEI, **NU EXISTĂ NICI UN CONTRACT** şi **NU A EXISTAT NICIODATĂ!!!**

Ce am întreprins în această perioadă şi ce trebuie întreprins pentru a începe realizarea operei şi montarea ei în timp util:

- în primul rând, încheierea contractului (între autor şi Ministerul Culturii). Pentru ca aceasta să se realizeze în **depline condiții de legalitate**, trebuie reconstituită toată documentația necesară, încă din 1993. În acest sens, încă de la începutul mandatului meu, s-au făcut întâlniri de lucru în compartimentele de specialitate ale Ministerului Culturii, s-a constituit o comisie de analiză şi prenegociere, trimițându-se şi un draft de contract către sculptor, pentru analiză. Tot în această perioadă, s-a menținut contactul permanent cu autoritatea locală, respectiv Primăria Alba Iulia, în special cu dl. Primar Hava, cu care am avut o primă întâlnire directă la București, următoarea fiind programată **JOI**, 5 aprilie, când mă voi deplasa **personal** la Alba Iulia, pentru a analiza împreună situația la fața locului.

Vă asigur doamnelor și domnilor parlamentari, că ambele părți, respectiv Primăria municipiul Alba Iulia şi Ministerul Culturii, și-au exprimat cert dorința de a rezolva toate problemele pâna la finalizarea montării monumentului. Sperăm într-o colaborare constructivă și din partea sculptorului Mihai BUCULEI.

- Situația privind finalizarea lucrărilor pentru realizarea şi

amplasarea Monumentului Marii Uniri din 1918, din municipiul Arad este la fel de dificilă, însă cu un parcurs de numai **12 ani** (spre deosebire de cel anterior de 25).

Datele obiective sunt, în mod succint, următoarele:

- În 2006, Ministerul Culturii organizează un concurs, câştigat în 2007 de sculptorul Florin CODRE. În același an, se încheie contractul între Ministerul Culturii și autorul câştigător al concursului, în valoare de circa 10 milioane de RON, se începe plata contractului, pe etape de execuție, ultima plată a contractului către autor efectuându-se în 2010, exact acum 8 ani, autorul rămânând cu obligația montării monumentului. Începe o suită de tergiversări şi discuții, atât asupra amplasamentului monumentului cât şi a obligațiilor contractuale, care se soldează cu un proces civil, finalizat prin sentința definitivă din 27 aprilie 2016, în care autorul este obligat să transporte şi să amplaseze monumentul. Având preocuparea de a rezolva în sens pozitiv amplasarea monumentului Marii Uniri, încă de la începutul mandatului meu, acum **2 luni**, am efectuat:

- întâlniri cu autorul, sculptorul Florin CODRE;

- deplasarea la Arad, pentru a constata situația amplasării monumentului şi de a purta discuții pentru a găsi soluții de rezolvare;

- întâlniri cu primarul Gheorghe Falcă, întâlniri cu parlamentari şi consilieri locali PSD, în dorința de a găsi prin **mediere** soluțiile optime pentru a reuşi amplasarea acestui monument.

- considerăm că numai prin negocierea între factorii politici locali şi primar, acest monument se poate monta în circa o lună și jumătate (conform afirmațiilor făcute de sculptorul Florin CODRE), în toate condițiile prevăzute de lege.

Doamnelor şi domnilor parlamentari, după cum vedeți,

în ambele situații, Alba Iulia şi Arad, în aceste **două luni** mi-am dedicat toată atenția și o bună parte din timp rezolvării problemelor, sub trei aspecte:

- Legal
- Instituțional
- Prin implicare personală

Pe scurt, **nu** am oprit, blocat, complicat sau încurcat absolut nimic în legătură cu aceste monumente ci m-am străduit să descurc ițele moștenite de la vreo 20 de miniștri anteriori. **Vă asigur că am toată disponibilitatea şi dorința ca România să poată construi monumentele Marii Uniri, dar fiecare pas în acest sens trebuie să fie unul legal.**

Înainte de a încheia, aș dori să mă adresez direct dumneavoastră, ca parlamentari români și responsabili politici.

Ne-am adunat aici, astăzi, ca să lămurim cum dorim să celebrăm marile fapte de acum 100 ani. Când vor vota deputații liberali, mi-aș dori să se întrebe cum ar fi votat ***Brătianu*** *o moțiune politică pe o asemenea miză.* ***Iar când va vota orice patriot român, de orice orientare politică, să aibă un gând pentru patrioții Maniu, Vaida-Voevod, Marghiloman, Averescu sau Take Ionescu, lideri care au dat strălucire istoriei noastre, nu atât prin luări de poziții tăioase, cât prin compromisuri înțelepte, fecunde și stabilizatoare de țară.***

Doamnelor, domnilor, poate ar fi timpul ca din România mea, din România ta, din România lui, să facem România noastră, la mulți ani România noastră !

Vă mulțumesc !

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018j), ***Ministrul Culturii și Identității Naționale a participat la ceremonia de lansare a campaniei „O viață cât un Centenar”,*** 19 aprilie 2018 (sublinierile sunt din textul original)

Ministrul Culturii și Identității Naționale, George Ivașcu, și Ministrul Afacerilor Interne, Carmen Dan, au participat astăzi, 19 aprilie 2018, la sediul MAI, la ceremonia de lansare a campaniei „O viață cât un Centenar”, dedicată cetățenilor români care împlinesc în Anul Centenarului Marii Uniri venerabila vârstă de 100 de ani. Cu acest prilej, ministrul George Ivașcu a susținut următorul discurs:

„Stimată Doamnă Ministru,

Stimați ofițeri și funcționari ai Ministerului Afacerilor Interne,

Stimați invitați,

Dragi români,

Ne aflăm aici pentru a aniversa cinci vieți lungi și pline. Vieți lungi, pentru că fiecare dintre acești cetățeni au vârsta statului unitar al tuturor românilor, vârsta României Mari. Vieți pline, pentru că, asemenea țării noastre, existențele lor nu au fost ferite de răsturnările și vitregiile istoriei.

Însă, dincolo de aceste fapte, ne aflăm aici ca să ne reamintim un lucru pe cât de evident, pe atât de des trecut cu vederea: statul nu e compus doar din legi, însemne și reguli, ci – aș zice în primul rând – este alcătuit din cetățeni.

M-am alăturat cu plăcere inițiativei Doamnei Ministru Carmen Dan de a onora aceste frunți cărunte, deoarece cred că prima noastră îndatorire la ceas aniversar al Marii Uniri este față de înaintași, față de cei care au dus România pe umerii lor până la noi. Acești înaintași nu sunt doar chipuri severe din cărțile de istorie, ci oameni. Milioane de oameni vii, cu visele și durerile lor, cu zâmbete și cu lacrimi. România unită nu este o abstracțiune, ci o mare familie, în care nu suntem doar noi, ci ne regăsim laolaltă cu părinții și bunicii noștri.

Ca români, obișnuim dintotdeauna să ne plângem că statul greșește sau că nu face destul sau nu suficient de repede. Uităm să adăugăm că, dincolo de vorbe meșteșugite, prea rar mai punem și umărul în direcția dorită. Da, România de astăzi are încă multe de făcut pentru a-și atinge adevăratul potențial. Însă avem esențialul: o țară independentă, recunoscută și acceptată în familia europeană și în alianța nord-atlantică. Familia noastră românească este azi înrudită cu marile familii ale lumii democratice. Această democrație, dintotdeauna imperfectă, ne permite un lucru pe care strămoșii doar îl puteau visa: să spunem simplu: <<*România sunt eu, ești tu și ceilalți ca tine. Dacă o vrem mai frumoasă, mai dreaptă sau mai puternică, nu trebuie să cerem voie nimănui, ci să contribuim, în fiecare zi, cu fapte modeste, la ridicarea acestui măreț edificiu*>>.

Oamenii pe care îi onorăm astăzi nu sunt eroi de poveste, însă poartă la vedere povestea cea mai importantă: firele albe, ridurile și palmele lor muncite mărturisesc o viață lungă și plină de efort. Este firesc, la o vârstă atât de frumoasă. Ar mai fi însă un detaliu, unul esențial: privirea. Veți regăsi în ochii lor, intacți în ciuda timpului, copii poznași, adolescenți visători și tineri energici. Chipurile din fața noastră sunt chipul României, cea de până la noi, dar și cea de mâine. Când îi sărbătorim pe acești oameni, acceptăm tacit și o mare răspundere: aceea de a aduce, asemenea lor, modesta noastră contribuție personală la strălucirea României anului 2118. Și, tot asemenea lor, de a ne mira un pic că autoritățile statului găsesc acest gest demn de o ceremonie oficială.

Vom putea fi mândri de România copiilor noștri doar dacă ea va avea de ce să fie mândră cu noi. România va trăi și va progresa atâta timp cât românii vor trăi – la bine și la greu – nu doar în ea, ci pentru ea.

Vă urez tuturor mulți și rodnici ani de azi înainte!”

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018l), ***Ministrul Culturii - Ziua Europei - Mesajul Ministrului Culturii și Identității Naționale, George Ivașcu,*** 9 mai 2018

Simbol al spațiului comunitar, Ziua Europei este, în fiecare an, pe 9 mai, prilejul ideal pentru celebrarea păcii, unității și diversității culturale a tuturor statelor membre.

Așa cum știm, data de 9 mai a fost aleasa după ce ministrul francez al afacerilor externe, Robert Schuman, propunea în anul 1950 stabilirea unei noi forme de coordonare politică în Europa, care să înlăture pentru totdeauna posibilitatea izbucnirii unui război pe bătrânul continent. Viziunea și propunerea sa de a crea o instituție europeană care să gestioneze producția de cărbune și oțel și de a o centraliza, este și astăzi considerată piatra de temelie a Uniunii Europene.

La mulți ani frumoși, Europa!

Ai avut și ai în continuare, în ciuda momentelor dificile, forța de a te reinventa și de a construi mereu o societate mai bună pentru toți cetățenii tăi!

Apartenența României la UE a reprezentat și trebuie să reprezinte în continuare o oportunitate dar și o garanție a dezvoltării și afirmării țării noastre.

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018d). ***Comunicat de Presă - Clujul Cultural, obiectiv de maximă atenție și preocupare pentru George Ivașcu, Ministrul Culturii și Identității Naționale*****,** 12 mai 2018 (sublinierile sunt din textul original)

Aflat într-o vizită de lucru în Municipiul Cluj-Napoca, Ministrul Culturii și Identității Naționale, George Ivașcu, a avut o agendă de activități extrem de bogată, axată pe problematica diversă și consistentă a vieții culturale a acestui oraș de referință al Transilvaniei.

În acest context, George Ivașcu a avut o succesiune de întâlniri și vizite de lucru la importante instituții de cultură din Cluj (Opera Națională Română, Teatrul Național Lucian Baga, Teatrul Maghiar de Stat, Opera Maghiară de Stat, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei), precum și întâlniri cu Emil Boc, primarul orașului, cu prefectul județului Cluj, cu primarul orașului Turda, cu directorul Casei de Cultură a Studenților dar și cu directorul Direcției de Cultură a județului Cluj. În cadrul acestor întâlniri, s-au abordat în mod concret și pragmatic multiple aspecte privitoare la:

- Programele, evenimentele, activitățile și preocupările culturale prezente și viitoare ale instituțiilor mai sus menționate;
- Analiza activității curente și a condițiilor de creștere a performanței și eficienței;
- Realizarea de investiții în infrastructură;
- Reabilitarea, modernizarea și creșterea calitativă a actului cultural prin dotări tehnice adecvate;
- Extinderea și susținerea manifestărilor de mare anvergură, de talie națională și internațională (Festivalul Internațional de Teatru „Interferențe”, Festivalul Teatrelor Naționale, Festivalul Internațional de Film - „TIFF”, Festivalul Internațional de Carte etc.).

De asemenea, o atenție deosebită a fost acordată în aceste zile întâlnirilor cu societatea civilă și cu întreprinzători privați care activează în domeniul cultural, abordându-se teme precum:

- Construirea unui parteneriat eficient de colaborare între MCIN și societatea civilă (organizații, asociații, fundații) pentru creșterea valorică și calitativă a activității acestora în domeniul culturii;
- Susținerea mai consistentă din partea MCIN a activităților diverselor entități ale societății civile;
- Definirea cât mai clară a statutului artiștilor independenți;
- Implicarea societății civile în elaborarea Strategiei Naționale pentru Cultură;

• Revigorarea și implementarea unor programe strategice precum „Orașele României, capitale europene ale culturii”.

„Ceea ce se întâmplă în domeniul cultural în Cluj-Napoca, emulația, entuziasmul și profesionalismul regăsit atât la nivelul instituțiilor, cât și la nivelul societății civile este, cu certitudine, un model care trebuie sprijinit și care merită a fi urmat și amplificat la nivel național, în cât mai multe orașe ale României”, a precizat Ministrul Culturii și Identității Naționale, George Ivașcu.

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018e). *Comunicat de Presă - Ministrul George Ivașcu a participat astăzi la prima conferință din România dedicată exclusiv culturii digitale*, 16 mai 2018

Ministrul Culturii și Identității Naționale, George Ivașcu, a participat miercuri, 16 mai 2018, alături de Ministrul Comunicațiilor și Societății Informaționale, Petru Bogdan Cojocaru, la prima conferință din România dedicată exclusiv culturii digitale.

În cadrul intervenției sale, ministrul George Ivașcu a vorbit despre proiectele culturale digitale pe care urmează a le implementa Ministerul Culturii și Identității Naționale.

„Sunt în studiu mai multe proiecte, din care aș aminti doar două: Culturalia.ro și GIS-ul cultural al României. Primul se vrea o bibliotecă digitală națională, deschisă însă și contribuitorilor; celălalt este o cartografiere documentată a patrimoniului de pe teritoriul României. Ambele însă țin de prima etapă: digitizarea patrimoniului existent. A doua etapă, deși este bine ca ambele să se desfășoare în paralel, se referă la patrimoniul de mâine. Și aici reflectăm deja la investiții pe termen mai lung în crearea unei noi infrastructuri culturale, care să nu cuprindă doar mediatecile viitorului, ci și unități de învățământ și filiere dedicate profesiilor hiper-specializate de mâine. Voi pomeni doar proiectul unui Centru Național al Imaginii

Digitale, care să fie un jucător credibil în industria cinematografică, de programe audiovizuale, dar și în cea a jocurilor. Acest Centru are totodată și menirea să pregătească viitorii creatori și tehnicieni români din domeniu," a declarat ministrul George Ivașcu.

Cele 4 ateliere ale conferinței: Data literacy - competențe și abilități digitale, Soluții digitale interactive, Antreprenoriat și finanțări pentru afaceri și Noul ecosistem financiar și Cultura digitală sunt susținute de 20 de speakeri din mediul academic, cercetare, antreprenoriat, IT și industrii creative, care vor urca pe scena principală a evenimentului și vor prezenta soluții inovatoare cu care se pot fructifica numeroasele oportunități oferite de digitalizare, atât pentru a transpune în spațiul virtual pagini ale istoriei și culturii naționale, opere fizice sau din patrimoniul imaterial, cât și pentru a promova în mediul online produse românești care caută să acceseze piețe de pe alte continente.

Ministerul Culturii și Identității Naționale (2018f). ***Comunicat de Presă - Participarea Ministrului George Ivașcu la sesiunea Cultură și Audiovizual a Consiliului Educație, Tineret, Cultură, Sport*****,** 23 mai 2018

Ministrul Culturii și Identității Naționale, George Ivașcu, a participat miercuri, 23 mai 2018, la Bruxelles, la sesiunea Cultură și Audiovizual a Consiliului Educație, Tineret, Cultură, Sport, organizată sub Președinția Bulgară a Consiliului UE.

Principalul punct al agendei reuniunii l-a reprezentat dezbaterea pe tema rolului pe care cultura îl va juca în viitorul Europei după anul 2020, accentul fiind pus asupra aspectelor de finanțare în următorul cadru financiar multi-anual și a observațiilor la propunerea de buget 2020-2027 înaintată de Comisia Europeană.

„Cu toţii ne dorim o Europa încrezătoare în idealurile sale, în care tinerii învaţă despre trecutul nostru şi diversitatea noastră culturală, o Europă a creativităţii, a inovării şi a excelenţei artistice. Viitorul program trebuie să deţină un rol esenţial în promovarea mesajelor pozitive despre identitatea europeană şi valorile comune ale Uniunii Europene," a declarat ministrul George Ivașcu.

Acesta a continuat insistând asupra menținerii unei finanțări adecvate pentru sectoarele culturale și creative, care să le permită să genereze rezultate concrete, în sprijinul mobilității artistice și educaționale, al organizării de festivaluri de teatru și film de mare vizibilitate, precum și al valorificării potențialului industriilor culturale și creative.

În cadrul intervenției sale, ministrul român al culturii a accentuat, de asemenea, relevanța restaurării și punerii în valoare a proiectelor de patrimoniu în cadrul viitoarei politici de coeziune, ca principală moștenire ce va fi lăsată de Anul European al Patrimoniului Cultural 2018 și a atras atenția că „trebuie să fim în pas cu evoluțiile tehnologice și digitizarea culturală, care au generat noi audiențe și au permis accesul unui public tot mai larg la fenomenul cultural," iar viitoarele instrumente de finanțare trebuie să ia în calcul progresul digital și noile modele de distribuție în mediul online.

În finalul intervenției sale, ministrul George Ivașcu a îndemnat totodată la o abordare holistică, prin care să fie facilitată complementaritatea surselor de finanțare, în beneficiul artiștilor și al profesioniștilor din domeniul culturii.

Lucrarea abordează un subiect bine conturat, analizând modul în care identitatea teritorială a României este discutată în documente publice și în discursul autorităților. Autoarea sistematizează cu claritate o bibliografie esențială pe tema identităţii teritoriale a României şi a Uniunii Europene. Principala metodă utilizată de autoare este analiza de discurs, aplicată corpusului de texte colectate din documente şi site-uri oficiale. Metoda de lucru este detaliată pe larg și este aplicată în mod consecvent, în vederea exploatării datelor, îndeosebi prin surprinderea unor regularități ale discursului oficial.

Prof. univ. dr. Sorin Mitu

Cartea se distinge printr-o abordare complexă a identității teritoriale a României, autoarea explorând producerea socială a spațiului, prin discurs. Analiza identității teritoriale a permis evidențierea unor poziții controversate și ambivalente în identificarea cu Uniunea Europeană și demarcarea de aceasta. Autoarea a identificat temele relaționate constant în caracterizarea identității teritoriale a României și a decodificat simbolurile și sintagmele bogate în înțeles identitar integrate în discursurile oficiale ale oamenilor politici.

CS II dr. Florentina-Cristina Merciu

Un rol major în conturarea originalității studiului îl are conexiunea pe care autoarea o creează între semnificația identității și concepte care țin de raportarea sa la nivel teritorial (european, național și regional). Contextul evoluției socio-economice, tot mai dinamic în ultimii ani pe plan internațional și național, explică necesitatea tratării conceptului de identitate teritorială într-o manieră unitară, bazată pe surse bibliografice diverse, dar și pe studii de caz.

Conf. univ. dr. Andreea-Loreta Cercleux

Centrul de Cercetare pentru Identități Teritoriale și Dezvoltare

UNIVERSITAS • NAPOCENSIS
ROMANIA
PRESA UNIVERSITARĂ

ISBN: 978-606-37-0923-4